

ISBN: 978-973-7743-74-9

FRATE CU MERIDIANELE ȘI PARALELELE - VOL. IV

Florentin SMARANDACHE

Florentin SMARANDACHE

**Editura OFFSETCOLOR
Râmnicu Vâlcea - 2008**

Florentin Smarandache

Frate cu meridianele și paralelele – vol. IV

Florentin SMARANDACHE

FRATE
CU
MERIDIANELE
SI
PARALELELE

volumul IV

Editura OFFSETCOLOR Rm.Vâlcea

Tehnoredactarea și coperta:

Dan SÎRBU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SMARANDACHE, FLORENTIN

Frate cu meridianele și paralelele : (note de călătorie)

/ Florentin Smarandache. - Râmnicu Vâlcea : Offsetcolor, 2004-

Vol. 4. - 2008. - Index. - ISBN 978-973-7743-74-9

821.135.1-992

913(100)(0:82-992)

Ilustrație copertă:

Autorul în fața unui templu grecesc (față)

Podul Niterói – Rio de Janeiro și imagine din Grecia (spate)

CUPRINS

În Vestul Sălbatic	5
Orașul fantastic	8
În țara lui Pelé	15
Florentin la Florența	87
Cu „carozza” spre Veneția	126
Turnul din Pisa	134
Eterna Eladă	154
Civilizația incașă	200

ÎN VESTUL SĂLBATIC

*Început de mai, 1993.
Tucson, Arizona*

Pe strada Sabino Canyon la „Hydden Valley Inn.”, cu familia (găsisem adresa într-o reclamă comercială sosită cu poșta).

Localul arată gen *western*:

- măgari (desenați) = automobilul de acum 200 de ani;
- felinare;
- hamuri, șei de cai prinse decorativ;
- o-nchisoare, o bancă, o cameră pentru *sheriff* (stil 1880);
- afișe:

Wanted by sheriff

John Behan

\$10,000 award

Killer

Wyatt Earp

for questionning about the

gunfight at O.K. Corral

resulting in death of 3 men

in Tombstone

Oct. 26, 1881

- lămpi cu gaz pe mese (mi-aduc aminte de ma'mare de la Goronești), lumină slabă;
- ghirlande cu beculețe pe sus;
- panouri (reclame de pe timpuri) îngălbenite, scorojite;
- un vocalist și chitarist (Al. Smith) primind din când în când ciubucuri;

- melodii vechi (*western folk*) monotone;
- mâncare: eu comand „Alaskan Halibut” (11,95 \$) – habar n-am ce-i ăla, dar curiozitatea mă-mpinge; Ely: „King Salmon Fillet” (10, 95 \$)... șampanie... 53,25 \$ consumația per total;
- o jumăta’ de *microwave*, calculează nevasta.
(Pe care ne zgârcim să-l luăm!)

John Leroy, sculptor în lemn, preocupat de cultura tribală indiană, a realizat trei mini-muzee în cadrul... acestui restaurant:

- **I. Indian Nations** (la scara $\frac{5}{8}$ inches per picior) înfățișând scene din activitatea cotidiană a triburilor de indieni (de pe continentul nord-american):

Mandas (N. Dakota)

Cheyenne (Wyoming)

Tlingit (Coasta de NV)

Kwakiutl (Coasta de NV)

Eskimoși (Alaska)

Nez Perce (Oregon, Idaho)

Seminole (Florida)

Assiniboin (Montana)

Winnebago (Wisconsin)

Chippewa (Marile Lacuri)

Sioux (S. Dakota)

Apache (N. Mexico) – celebri prin filmele cu Winnetou și Old

Shaterland

Hopi (Arizona)

Navajo (Arizona)

Pawnee (Oklahoma)

Arapaho (Wyoming)

Iroquois (Statul New York)

Picioare Negre (Montana)

Haida (Coasta de NV)

- **2. Orașul cu strigoi** (în miniatură): cimitir, moartea în biserică stând pe scaun, schelete (mișcându-se, dansând... vrăjitoare, un bărbier, un vânzător, un spânzurat...)... casă funerară...

Americanii gustă macabru, ororile, grozăviile...

În partea opusă a coridorului alt oraș însă *normal* (la aceeași scară de reprezentare):

- un fierar, un dentist, pompieri, salon, debit de tutun, o trăsură pe strada principală...

Mihai și Sidu se bucură. Le scânteiază ochii de fericire!
(Trăim pe picior mare. Nu ocolim distracții de lux, plimbări prin locuri insolite...)

- **3. Circul...**

Pe pereți *Buffalo Bill's West Show Train*.

ORAȘUL FANTASTIC

Mijlocul lui mai, 1993.

Terminal 2. *United Airlines*. Pustiu prin aeroport, în Phoenix, la miezul nopții. Diferență de cinci minute numai, sâmbătă, ora 24:00, biletul costă 333 \$, iar duminică, ora 0:05, 353 \$!

★

Cerut o pătură (că mi-e frig în avion), plus o pernă.

Prin hublou: un briliant, o splendid, ca o salbă de mărgele ori un mărgăritar de becuri orașul.

La 37000 de picioare [circa 12 km] altitudine zburăm și 227 mile pe oră.

★

De la polul căldurii, Phoenix, cu 96° F, în zona vânturilor, metropola crescută parcă din *science fiction*, Chicago, dar și scena mafioților italieni ai temutului Al Capone.

La aeroportul O'Hare, cel mai aglomerat din SUA, m-a întâmpinat Samuel, băiatul lui Nicoară, cu Mercedes-ul său.

– Vreau să vizitez Chicago, îndrug.

– Chicago nu se poate vizita într-o zi.

M-a luat cu mașina prin centru. Peisaj supranatural. Oraș fantastic. Clădiri uriașe parcă ridicate-n beton. Exact ca pe-o altă planetă!

Sears Towers, Hon Cock, cele mai înalte clădiri, 110-115 etaje, cu birouri și lifturi rapide.

Ce blocuri drepte, ca-n poze ori ca-n desene animate!

Nordul orașului: modern, sudul: negru, sărac.

Pe strada S. Dearborn nu vezi cerul de zgârie-nori.

– Să știi că ai fost în cel mai înalt bloc-turn din lume, zâmbește Samy.

Urbe vârtoasă, foarte arhitectonică.

La *Marina City Tower*, building rotund, 15 etaje sunt numai, parcări de mașini, iar vreo 50 etaje, deasupra, locuințe.

Tramvai.

Șosele etajate. Te-ncurci în acest labirint...

Poduri care se ridică pentru a lăsa vapoarele să treacă.

Chicago parcă-i un oraș cu patru dimensiuni!

Există și o companie de trenuri, *Amtrak*, dar americanii preferă avionul și mașina personală sau autobuzul pentru săraci.

Mai verdeată, mai european locul. Probleme cu parcare, autovehicule staționate pe străzi.

Hotelul „The Drake”, unde guvernatorul Jim Edgard l-a primit pe ex-Regele Mihai.

Trăiesc mulți sud-americani în Chicago. Români: vreo 55.000, cu suburbiile; alții locuiesc în statele alăturate, Indiana și Wisconsin.

Lacul Michigan, alăturat, e mai întins ca Marea Neagră. Permisul de pescuit aici costă 12 \$/an. Pe mal, nu-ș' ce graurii lu' pește de păsări – se scoborau să ne ciocăne-n cap, le ușuiam degeaba. Un bătrân avea hobby-ul să se uite după păsări cu binoclul, toată ziua.

Prețuri mai ridicate ca-n „vestul meu sălbatic”, dar și salarii mai mari. Chiria: 500 \$/lună la un *bedroom* (un singur dormitor).

O grămadă de business-uri românești în Chicago: oficii, cafenele, restaurante, companii de truck-uri, biserici bineînțelese (ortodoxe, penticostale, baptiste), ba chiar și-un post local de televiziune și altul de radio, chiar în limba română.

Mihaela Oancea s-a convertit la penticostali și vorbește la TV despre „mândra Românie” [bravo!]. Atât de minunat în America să deschizi televizorul și să auzi crainica vorbind românește!

Există și *China Town*, un cartier al chinezilor...

Românașii noștri's însă mai retrași...

Și business-uri vietnameze... nici nu mai scriu englezește, doar în limba lor.

Pe strada Cicero: prostituate... Samy mă plimbă cu truck-ul său. Câștigă în jur de 600 \$/săptămână.

Prostituatele-și descheie paltonul, complet goale, în fața soferilor, și-și arată... păsărica... la vânzare...

★

Întâlnesc o familie românească din Australia. în vizită.

Vor să se stabilească în America, dar au probleme cu viza.

★

I-am telefonat lui Titu Andreescu, din Timișoara, prof de mate, emigrat și el în State după un an de lagăr la Viena (mai bine decât mine în Turcia). I-am aflat numărul prin informații. Lucrează ca profesor la un liceu și participă la pregătirea lotului olimpic american pentru olimpiadele internaționale. Demn de apreciat!

În țară scotea *Revista de matematică a elevilor din Timișoara*, la care colaboram și eu cu probleme propuse, generalizări, soluții – pasiunea mea de când eram elev, prin clasa a V-a și domn Bălașa ne obliga să ne abonăm la *Gazeta matematică, seria B*, când învățam la Generala din Bălcești.

Titu încercase scoaterea unei reviste și aici, dar nu rentează, fiind prea scump

★

Cafeneaua „La Carol”, pe *W. Forter Avenue*. Între orele 3-4 după-masă ascultam radio în limba românească; plăcut, nu-i așa? Parc-am fi la noi acasă; buletin de știri, rezultatele la fotbal ale meciurilor din Divizia A. Întotdeauna să aflu ce-a făcut Universitatea mea Craiova, după care eram un chibiț înrăit.

În cafenea: drapelul românesc, cărți românești pe un raft; mesenii comentează știrile.

Găsesc și revista rebusistă *Abracadabra*, ce apare lunar în Salinas (California), editată de Ion Bledea și la care bineînțeles că nu putusem să nu colaborez!

Patronul cafenelei este Carol Olteanu, care încearcă s-o transforme într-un Centru Cultural Român și planifică să publice un ziar, numit *Arcada*, în limba română, pentru concetățenii noștri din zonă. Ziarul intenționează, conform programului înmănat de dl. Olteanu, să publice articole politice, istorice, reportaje, literatură, pictură, arhitectură, sport, loto, numismatică, filatelie, religie, sfatul medicului, probleme judiciare, sfaturi pentru gospodine.

Abracadabra costă 2 \$ și cuprinde careuri, grile, poezii, metagrame, scarturi, anagrame, proze glumețe, monoverbe, aritmogrifre, rebo eliptice, ligamente, bancuri.

Se pot închiria cărți (printre ele am găsit pe Adrian Păunescu).

Alte ziare: *Clipa*, *Magazin*, *Lumea liberă*, etc.

S-au mai trezit și exilații români, încep să se mai organizeze.

– Bună ziua, telespectatori din Chicago! începe programul TV românesc, între orele 5-6 după amiază, pe canalul 3, de Cleopatra Lorințiu.

Emisiunea *Suflet românesc* s-a deschis cu *Rapsodia română* de George Enescu.

Actualitatea românească, peliculă din țară, filmată în fața parlamentului despre legea investițiilor străine în România, cupa română la fotbal, reclame de filme românești, Muzeul Satului (numit *Călătoria din suflet*)...

Drăguț! Încântător! Parcă am fi în țară pentru câteva minute (măcar cu gândul!),

Predici religioase.

Muzică populară cu Ion și Ionuț Dolănescu, Irina Loghin... *Că e rău printre străini... Oof, dor de-acasă / Dorul*

de voi rău m-apasă... Inimă îndurerată... [ca pentru inima noastră, parcă ne simțeau gândurile].

Sfatul medicului.

Cristian Petru Bălan și Daniela Vănescu transmit știrile.

După români, începe televiziunea chineză. Toate națiile au programe. Oare nu e posibil un program românesc la TV în Phoenix? (Domnul Tănăsescu încercă.)

★

Se lucrează mult la negru în Chicago (pentru evitarea taxelor). Salubritate pe străzi. Mănâncă și aruncă pe jos.

★

Chicago Admiral Theater, la intersecția străzilor *Laurence* și *Pulanski*.

Fetele jucau mecanic. Simulau acte sexuale pe o scenă, pe o masă...

Un prezentator.

15 \$ intrarea, plus 7 \$ două băuturi obligatorii.

Unse cu ulei femelele, fac lupte... alunecă... filme porno de scurt metraj, video-casete și reviste porno. Nu lesbiene și nici homosexuali.

– Te doare capul de-atâta sex! exclamă Samy.

Pentru 10 \$ o fată se dezbracă de tot, dansează între picioarele unui bărbat așezat pe scaun – timp de o cântare. N-ai voie să pui mâna pe ele, cum le atingi, te dă afară *Security*.

Numai oglinzi.

– Femeile fără fund n-au suspensie bună! glumește australianul român care ne însoțește.

Dansatoarele-s neplătite de companie, ci doar de clienți, 300-400 \$ pe seară. O-ho, gândesc, mai mult decât mine ca inginer!

Amalia, cu care intrăm în vorbă, ne destăinuie că-n felul ăsta își plătește colegiul.

{În Phoenix, la „Eva Taste” – gustul Evei, senzual spus – pe *Indian School* cu *35 Avenue*, au și senzori electronici de excitat... te bagă la baterie!}

O tipă în ring își turna sirop de ciocolată, înghețată, spumă pe corp...

Masculii urlau de priveliște!

Băga femeia căpșuni în chiloți, *man!*, și le dădea în gură bărbaților... Ori lua înghețată din bikini și le dădea cu lingurița în gură. Ptiu!

– Mă f... asta de zece dolari! râde P.

Și moși erau, chei, cu părul alb...

– *Everybody dance now* [fiecare să danseze acum], muzică nebună de Tina Turner, care te-nfierbântă.

Patru-cinci dansatoare semi-dezbrăcate, cu șorț crăpat în față, jucând la stand... Țoape...

Există ferme prin Nevada, unde plătești 50-100 \$, te termini o dată și gata.

Sex din abundență ca-n filmele de groază.

Le vezi pân’ te-apucă bățâiala! Te bagă-n boală, insele!

– Vezi să nu mă pui prin vreo carte, m-avertizează Samy. Eu nu știam că le ai cu scrisul.

Concluzia (sau morala):

Să te duci la un club de noapte, să le vezi pe astea goale și să n-ai o femeie acasă – e o crimă (!)

★

Există și localuri unde se dezbracă bărbați (mușchiuloși) pentru femei... să le-auzi cum țipă gagicile excitate.

(Bărbații n-au voie să intre ca spectatori.)

Cum 50% din familii sunt despărțite, e normal ca asemenea baruri să aibă succes.

În Sun City (Arizona), babe fără soți plătesc gigolo să le „aranjeze”.

★

Când ne-am întors, doamna Viorica, soacra lui Samy, ne-a întrebat timidă, văzându-ne agitați:

– Ați fost la barul ăla cu femei goale, nu-i așa?!

★

Pe 31 mai un accident în lanț, patru mașini pe autostrada I 94.

Am vizitat apoi două galerii de artă „GeorgeArt” și „Gusfield Glimer” în *North Brook Mall*.

★

– De ce s-a întors B. definitiv în România?

– A avut „cacarniță” la cap!

ÎN ȚARA LUI PELÉ

La sfârșitul lunii mai 1993 îmi iau lumea-n cap să văd și America de Sud.

– Te duci în Brazilia după cai verzi pe pereți! mă apostrofează consoarta.

– Lasă, bre, să nu mor prost.

Nu-mi ajunge concediul (8 zile lucrătoare pe an) pentru *Conferințele despre Paradoxism* în Brazilia, dând curs unor invitații:

Arcadia de Minas Gerais [directoare Conceição Piló],
din Belo Horizonte;

Instituto Latino Americano de Cultura [Maria do Carmo Gaspar de Oliveira], Rio de Janeiro;

Universidade Federal de Rio de Janeiro [Vera Prodan];

Pontifícia Universidade Católica de Minas Gerais [Astride Costa], Belo Horizonte;

Universidade Federal de Santa Catarina [Abel B. Pereira], Florianópolis;

Universidade de Blumenau [José Endoenga Martins];

Centro da Comunidade Luso Brasileira, Belo Horizonte;

Academia Municipalista de Letras, Belo Horizonte;

Academia Mineira Feminina de Letras [Livia Paulini],
Belo Horizonte;

Universidade Federal de Paraíba [Marinalva Freire da Silva], João Pessoa;

Academia Feminina de Letras [Ilka Lira de Lucena],
João Pessoa.

Agendă supraîncărcată pentru 1-18 iunie 1993.

Francis mi-a dat posibilitatea să lucrez *comp time* (ore suplimentare pe care nu le trec pe ștutul de plată, însă le

consider ca *vacation* în perioada lipsită). Maxim trei zile pot recompensa astfel. Iar restul = *fără plată!*

★

Mă cocoșează viza braziliană: 105 \$ (cu telex cu tot) – fiindcă n-am cetățenie americană.

Jumena din New York (*Brasilian Cultural Center*) mi-a cerut prima dată 15 \$, apoi încă 45 \$ (nu știu de ce!) și iar încă 45 \$ (și iar nu știu de ce!). S-a mai și necăjit:

– În viața mea n-o să mai caut obținerea de vize pentru *refugiați*.

S-a jurat. Îmi vorbea când portugheză, când spaniolă, când engleză.

– Noroc cu invitațiile! mă încurajează.

★

– Anul trecut ai plecat în Europa, anul ăsta în America de Sud. Pe unde te mai plimbi anul viitor?

– Mi-ar plăcea în... Japonia.

Francis, managerul meu, zâmbește. Are strungă.

– Și, fac eu pe șmecherul, să merg pe Lună!

– Ai grijă, la Rio te jefuiesc hoții pe stradă în amiaza mare, oceanul este infectat – să nu faci baie...

– A trecut el prin lagăr, în condiții mai vitrege, mă apără Tony.

Dar „sămânța rea nu pierе”, vorba lui Creangă (!). Să exclam și eu precum Caesar, la întoarcere: *veni, vidi, vici!*

★

Un geamantan mare, o sacoșă și un rucsac – bagajul meu. Samy mă duce la aeroport în Chicago.

Terminal IV. Compania braziliană *Varig*. Merg la Rio de Janeiro. Până s-ajung eu în Brazilia, 11-12 ore prin avion, mi-a crescut barbă!

În aeroport întâlnisem pe Teresinka Pereira, poetă de limbă portugheză, profesoară de spaniolă la Colegiul Bluffton din Ohio, cu copiii ei din a doua căsătorie.

– Îți dau două sfaturi pentru Brazilia, m-a înfruntat: (1) să nu te pronunți împotriva comunismului și (2) să nu te uiți după femei (bărbații brazilieni sunt foarte geloși și poți avea necazuri).

Răsfoiesc niște ziare în avion: *O Globo, Folha de São Paulo, Icaro* (bilingv) să văd dacă înțeleg și eu vreun cuvânt. Îmi trimisese mama un dicționar român-portughez (1981) de Pavel Mocanu și-l purtam mereu cu mine, împreună c-un carnețel și-un pix în care-mi notam sporadic.

Se-anunță că-s probleme cu decolarea – ploaie, timp urât – și întârziem pe pistă.

Am loc la fereastră, dar pe aripa avionului.

Pasagerii vorbăreți tare, strigau dintr-o parte în alta, nu mai aveau răbdare așteptând. Unul de la mijloc, altul din spate. Ni s-au dat periute și pastă de dinți să ne spălăm gura să nu miroase la aterizare, apoi și-un pieptene.

M-am mutat lângă doi tineri, Andre, care lucrează *mecânico* împreună cu tatăl său și Marcilio, *pintor* (adică pictor).

– De unde ești?

– Din România.

– Nadia Comăneci, exclamă băieții simultan.

Schimbăm adrese între noi.

În fine, ni se aduse mâncare, fiindcă ne răzbea foamea, și aeroplanul tot în Chicago:

– *Estoy com muita fome!*

– *Estoy fominto!*

glăsuiesc colegii de scaun și eu ciulesc urechile să-nvăț expresiile din mers, din fugă.

În revista aviatică a companiei *Varig* citesc despre Carnavalul Samba (înțeleg mai mult după poze) și despre un pește mic, numit *piranha*, care trăiește în apă nesărată și mușcă, se repede la testiculele animalelor și chiar a oamenilor.

Într-o emisiune pe canalul *Discovery*, în State, văzusem cum o pereche de boi, traversând un râu, până să iasă din apă, peștii *piranha* (familia Serrasalmodae, ordinul Cypriniformes), cu dinți ascuțiți și fălci puternice, le-au mâncat testiculele!

Ce chestie! Intră masculii normali în apă, dar ies pe mal... castrați! Iar *piranha* atacă și virilitatea bărbaților (!).

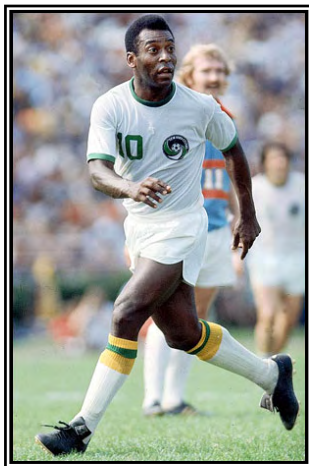
– *Primeira vez?* (dacă văd prima dată Brazilia).

– *Sim senhor.*

– Trebuie să revii!

Marcilio câștigase un premiu pentru pictură și primise recompensă o excursie în SUA la cursa de mașini Formula 1, unde compatriotul său, Emerson Fittipaldi, câștigase locul întâi, iar în 1989 chiar un milion de dolari. Peste 400.000 de spectatori asistă la aceste curse.

Dar pe mine mă interesa Pelé [Edson Arantes do Nascimento, n. 1940], celebrul fotbalist brazilian de culoare, idolul copilăriei mele. Brazilia e patria fotbalului, constant cea mai bună echipă din lume. Jucătorii ei: celebri. Îi știam pe de rost în anii '70, la Campionatul Mondial de Fotbal, când aveam microbul sportului în sânge: Carlos Alberto, Jairzinho, etc. România juca la Guadalajara (Mexic), în „groapa cu lei”, contra Braziliei și pierdea abia cu 2-3... iar Răducanu, portarul nostru, declara presei că vrea să dea șugubăț mingea pe la spate în fața lui Pelé...

- Unde e Pelé acum? întreb.
- În Statele Unite, om de afaceri (ia uite domnule, mă miram), pregătește Campionatul Mondial din 1994 în această țară.

★

Sandwich în argou se zice *sanduba*.

★

Aflu că locuitorii din Rio de Janeiro se numesc *carioca*, din São Paulo *paulista*, din Mina *mineiro*, din Belém do Para *paraense*, din orașul Brasilia *brasiliense*, iar din toată țara Brazilia: *brasileiro*.

★

Un zumzet și un zvon de bucurie: *O avião vai decolar*. Într-adevăr avionul decolează (cu 2,5 ore întârziere).

Ecrane anunțând în portugheză și subtitrate în engleză.

Spaniola și portugheza sunt foarte apropiate. Între 1580-1640 Portugalia și Spania au fost unite, apoi sub Ducele de Braganca (Jean al IV-lea) Portugalia se emancipează.

În timpul Dinastiei Aviz a cunoscut Portugalia o strălucită expansiune maritimă și colonială (1385-1580). Brazilia s-a proclamat independentă în 1822, Angola în 1975, iar teritoriul Macao (capturat în 1557) e retrocedat Chinei în 1999.

Spre deosebire de coloniile spaniole pe continentul american, fărămițate, ori conduse de dictaturi militare, oamenii politici brazilieni au reușit să țină coloniile portugheze unite pe acest continent într-un singur stat, Brazilia, a cărei suprafață de 8.512.000 km² o clasează pe locul cinci după Rusia (17.075.400 km²), Canada (9.960.000 km²), China (9.600.000 km²), și SUA (9.364.000 km²).

Populația, de peste 150.000.000, cunoaște o creștere rapidă.

Când eu mă bâjbâiam să încropesc ceva pe limba admirabilului poet Fernando Pessoa (1888-1935), tipii mă categorisiseră drept... spaniol!

Cu cât umblu prin mai multe țări, îmi dau seama că tot SUA e cea mai bună, cu toate defectele ei.

Eu am paradoxul meu: nimic nu e perfect, nici chiar perfectul!

Dar e bine să cunoști lumea și să compari sisteme de viață, culturi, civilizații, credințe diferite. Numai așa îți îmbogățești și lărgești orizontul.

★

Se cam zguduia avionul în golurile de aer. Turbulențe și psihice. Când să mă clătesc pe dinți nu mai era apă la WC. Cănuță, om sucit. Eu mă numesc „paradoxist”.

★

Pe ecrane: imagini din Amazonia (ah, să mă duc odată și pe-acolo).

★

Pe 1 iunie aterizez la Rio de Janeiro, Aeroportul Galeão.

În Brazilia e iarnă – emisfera sudică, 33° C totuși.

La vamă nu mi-au controlat bagajele, decât pe cel cu cărți. Iar legătura spre Belo Horizonte, capitala statului Minas Gerais, am prins-o în ultimul moment (fiindcă, din fericire, avionul aștepta după câțiva „turiști americani”).

1 \$ = 45.000 *cruzeiros*

(foarte devalorizată moneda braziliană).

Mi-au luat taxe de aeroport, în Rio, 4 \$, nu mai plătisem așa ceva în alte orașe. Și m-a așteptat poeta Maria do Carmo Gaspar de Oliveira, cu care fusesem în legătură epistolară. Doar câteva secunde ne-am intersectat privirile și mi-a înmănat cartea sa, *Bosco*, versuri dedicate fiului ei, mort la 23 de ani într-un accident rutier.

Ah, ce mic e Otopeniul față de aceste aeroporturi internaționale, dar bine că l-am făcut și pe-ăla, Băneasa era mai prăpădit.

50 de minute de zbor pân' la Belo Horizonte, 19° C, peisaj și cetățeni mai ca pe la noi.

Sunt sătul de avioane! Obositor...

În *aeroporto* din Belo Horizonte tapițerii... *arte rupestre na região de Logoa Santa*.

★

N-am fler de orator. E clar. M-am convins. Mai bine în scris mă exprim.

★

Edgeval, partenerul de business al Teresinkăi, ne ia cu mașina de la aeroport. Ne servește cu o băutură răcoritoare numită *guaraná*.

Cafenele la stradă, cu mese pe trotuare ca-n Paris.

Viteza maximă 80 km/h, centura de siguranță nu e obligatorie.

★

Sătul de „plimbări”, de mers cu avionul, diferite companii, chiar dacă dintre cele mai bune. Mereu le schimb – pentru a compara stilul, confortul.

★

Orașul Belo Horizonte, cu echipa de fotbal Atlético Mineiro. M-a găzduit Irene de Paula Magalhaes, mătușa Teresinkăi, pe strada *Cristavão Colombo* [Cristofor Columb].

★

Brunetele, negricioase, chiar gitane fetele braziliene, glăsuind o limbă pițigăiată pentru mine.

★

Am vorbit cu Leon Paulo într-o spaniolo-portughezo-
engleză! (cuvinte amestecate).

Brazilienii înțeleg spaniola.

Edgeval Gomes de B. Rito este avocat.

★

Memorez cuvinte portugheze:

Nome = nume; *Joache* = joacă; *Advogado* = avocat.

★

Belo Horizonte situat pe dealuri; climă umedă.

Trecem prin cartierul sărac *favela*.

Cimitir de săraci. Aud că există și-un cimitir particular.

Mai sărăcăcios aspectul.

Alt oraș important în statul Mina Gerais este
Vespasiano.

★

Gomes știe numai portugheză, încât e dificilă
conversația.

Puțină spaniolă, română chiar, ceva franceză mă ajută
să-nțeleg câte-un pic din ce-mi explică.

Carroça [se pronunță „cahosa”] = șarioră – o căruță cu
cal pe străzi, pentru săraci:

RR = se citește H;

HA = IA;

Ç (*se sigilia* = c cu sedilă) = se citește S [ca-n franceză].

★

E ceva să fii numai invitat: pun’te masă, ia-te masă!

Nimeream, în loc de „o-brigado” [mulțumesc], „o-
baricado”! și se uitau mirați la mine!

★

Bucuroși să discute cetățenii. Cumsecade.

Copii așteptînd la intersecție să șteargă geamurile.

Poliție pe străzi: culoare grenă la haină, cachi la
pantaloni.

Ciudad nova = orașul modern.

Spun că-s *scritore* [scriitor], să mă scuze dacă iau notițe.

Universitatea de Construcții, Parcul Municipal, Prefectura.

Palatul Othon (este un hotel cu 5 stele).

Aglomeratie pe străzi, pe trotuare.

Tribunalul de Justiție.

Palace d'Artes (arhitectură) [Palatul de Artă].

Centru Comercial.

Portugheza mi se pare un fel de spaniolă pocită.

Cartierul Savassi.

Un McDonald's american.

★

„Gata, ai învățat portugheză!”, glumește Edgeval când mai încheg și eu 2-3 cuvinte.

Cumpărat, cu Julio, vreo 10 vederi = 100.000 CR.

Plantații cu cafea în sud (mai bogați acolo).

O biserică catolică, Santa Para, aglomerată la poartă de credeam că e vreo cârciumă.

Unii călugări nu lucrează, au vacanță permanentă – mișto viață!

Mari datorii externe ale țării (la Fondul Monetar Internațional).

★

– Îți place Brazilia? mă-ntrebau.

Schimbat 60 \$ și-am obținut 2,6 milioane (!) cruzeiros (moneda lor). Iată-mă ... milionar (de carton!).

Circulație aiurea.

★

Palatul Guvernatorului din B. H., construit în 1896 de belgieni. Baroc brazilian, dar și influență de *art nouveau* [artă nouă (fr.)].

Conține obiecte mobiliare gen Ludovic al XV-lea.

Picturi de: Anibal Mattos, Tancredo Neves.

Personalități: Paulo Verdão (poet), Onofre de Freitas, Maria Armanda Capelon (scrie literatură pentru copii).

Bătrânii vorbesc ca limbă străină franceza, tinerii engleza.

– Eu vorbesc franceză sau engleză. Ce preferați?

– Portugheză! răspund ei.

Și-ncep eu cu câteva fraze memorate în avion, și repetate pe stradă, într-o portugheză „spartă”:

– *Bom dia! Eu são um poeta romeno emigrante em os Estados Unidos. Meu nome es...* [Bună ziua! Sunt un poet român emigrat în Statele Unite. Numele meu este ...]

Vedeam o lumină pe fața lor, un zâmbet de îngăduință.

– *O manifesto...* [Manifestul...]

– *Se comprenda?* îi iscodeam periodic.

Sala dădea afirmativ din cap.

Îmi amintisem de istorisirea cu studentul care tradusese din engleză „electric field” în română prin „pășune electrică” [în loc de „câmp electric” – din fizică]!... și mă gândeam să nu pățesc la fel...

Am fost prezentat Smarandachii.

Participa lume selectă, intrarea pe bază de invitație.

Video din Amazon

Lucia, sora Teresinkăi, și Aldir, bărbatul ei, ne pun o videocasetă cu voiajul lor pe exoticul Amazon.

Se merge numai cu ambarcațiuni nautice; râurile servesc ca străzi.

Apa clară că poți s-o bei la izvoarele unor afluenți.

Pomi în apă.

Victoria rregie = plantă cu frunzele la suprafață.

Pe Insula Tapa Jós există case de vacanță.

De la Belem la Manaus sunt 5 zile pe barcă (trei zile mergi ca să vezi o casă!)

Indienii s-apropie, în piroage, de vapoare, cerând demâncare, haine. Știi ziua, ora, locul când trece vaporul - și lumea le dă. Cei mai mulți indieni stau pe malul râurilor, dar există și-năuntrul junglei triburi la care nimeni n-a ajuns, rupte complet de civilizația actuală.

Case cu piloni în apă – să nu pătrundă animale.

Locuințe-vapor, plutitoare pe apă.

Indienii fac comerț la Manaus. {*Vende carne* = vinde carne!... parcă vorbeau românește.}

Piscină, aer condiționat, TV pe vaporul turiștilor.

Arbori de banană, *manão*.

Numai nord-americani la hotelul „Tropicão” [Tropic] în Santa Rey Para.

Maracuja = băutură tropicală din Amazon, galbenă, cu miros neplăcut, dar gustoasă.

12.300 km Belem – Santarem.

Colegii mei autohtoni discută, din puținul pe care-l pot deduce, că în nordul țării acționează servicii secrete străine care vor să rupă zona amazoniană, întinsă și slab populată, de Brazilia, argumentând că Amazonul aparține Planetei, nu Braziliei, și de aceea trebuie să i se acorde o îngrijire „ecologică” deosebită.

Guvernul brazilian, de teamă, a instalat sateliți care supraveghează permanent zona Amazonului, și-a organizat o armată special instruită de luptători ai junglei - cea mai bună din lume, plus unități militare în puncte cheie ale junglei.

★

La video orașul Cuiaba în Statul Mato Grosso.

★

Nu există coșuri de gunoi, gunoiul lăsat în rontul pomilor în plase de plastic.

★

– Lasă-te păgubaș cu portugheza ta! (Mi-o reteză Teresinka. Eu mă tot screameam să-ndrug câte ceva...)

★

Cu *Padre* [Preotul / Părintele] Eustaquio Pracinho São Vicente.

03.06.1993

De la aeroportul Pampulhia din Belo Horizonte la aeroportul Santos Domo din Rio de Janeiro, cu un mic avion de 52 pasageri.

★

Până acum 5 ani nu exista lege de divorț în Brazilia. Pentru a te despărți, astăzi aștepți 2-3 ani și este foarte scump; și nu-i în obiceiul lor.

★

Alberto Santos-Dumont (1873-1932) este numele unui brazilian care-a inventat avionul (s-a lansat în Paris, când a efectuat primul zbor propulsat la 23 octombrie 1906). Stewardesa ne-anunță prin interfon că există holeră [se zice *colera*] în Rio! Să nu bem apă...

Am învățat niște expresii în portugheză și le repet când se ivesc ocazii.

Rio de Janeiro

03.06.1993

La Maria do Carmo Gaspar de Oliveira, apartament mare.

Maria do Carmo este poetă, se trage din nobili emigrați din Portugalia.

Au servitor.
Șofer particular la scară.
Mi-e frică cum conduc ăștia.

La Casa Poeților, pe strada Dr. Bernardino. Președinte: Antonio Gonzaga de Cerqueira Lima. Primesc o plachetă „Ciclo de leitura de poesias” [Ciclu de lectură de poezii] (1991), cu poeme de Alexander Hlavacsek, Antonio Cerqueira Lima, Antonio Luiz, Arlete M. Dos Reis, Auta Costa, Carlos Villar, Carmem Penciano, Célio Kouri, Dalva Cardoso, Dandara, El Negro, Francisco Igreja, João Prado, José Henrique, Juju Campbell, Julio Santos, Lilia Muniz Borges, Lucia Rosadas, Luiz Donmie Dangot, Marcia Agrau, Messody Benoliel, Nidia Amado, Nieve, Oseas Araújo, Ricardo Almeida, Rita Maria de Lacerda, Romildes de Mierelles, Rosa Rubra, Sergio Gerônimo, Shalai, și Vanda Santana.

Eu nici nu-s membru al Uniunii Scriitorilor Români! (Fiindcă ei nu vor să mă recunoască. Sunt ca un spin, pleavă, ori mai degrabă *insurgent*... Acum e totul politizat în România, ordonat/comandat din afară.). Dar nu mă interesează „uniunea” lor de rahat, sunt cetățean al lumii, și membru al „Uniunii Scriitorilor Globului” (!) În fond am scris în patru limbi.

Mulți brazilieni neștiutori de carte.

– Nu bea apă, chiar să știi că mori de sete! mi se spune.

Scriitori își permit să fie cei din societatea înaltă braziliană.

Au un imens spațiu geografic {între 1822-1889 ființa chiar Imperiul Brazilian: sub Pedro I (1822-31) și Pedro al II-lea (1831-99), când se desființează și sclavia negrilor

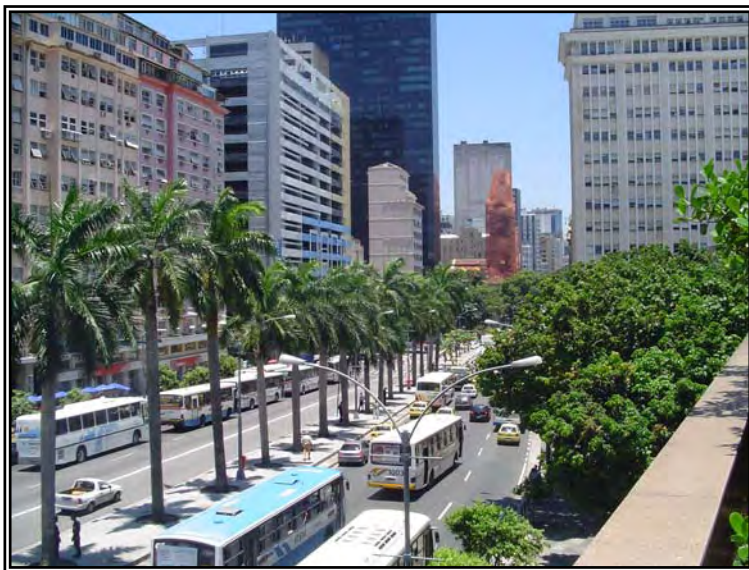
(1888)}, plus multe resurse naturale, dar țara e-nglodată în datorii.

Ce-nseamnă să ai prieteni bogați. Ei mi-au făcut programul. Dintr-un oraș în altul, din conferință în conferință.

60 km/h viteza maximă în oraș.

25° C (cică e iarnă, dar îi cald și frumos).

Credeam că scap de cărți, dar le-am dat pe-ale mele, primind altele cu dedicație.

★

La *União Brasileira de Escritores* [Uniunea Braziliană a Scriitorilor] un banchet cu președintele João Fagundes de Menezes: se acordă premii la vreo 50 de scriitori; sunt invitat și eu; ceremonialul se ține la restaurantul Bier Welt, pe strada Gomes Carneiro, nr. 90.

★

Rua = strada.

Acasă la criticul literar și eseistul Gilberto Mendonça Teles, pe strada Pompeo Loorgiro.

Îl cunoaște pe Adrian Marino, care l-a citat într-o carte. Mendonça Teles este specialist în literatură comparată, profesor la *Pontificia Universidade Católica* și *Universidade Federal*, ambele din Rio de Janeiro.

Scriitoarea braziliancă Stella Leonardos a tradus „Miorița”, și mulți poeți români. A publicat volumul „*Cançãoário romeno*” [în traducere liberă: Cântare românească]. Luciano Maia a publicat în 1993 „Mestre Manole e Outros Poemas Romenos” [Meșterul Manole și Alte Poeme Românești] cu o prefață de Ático Vilas-Boas da Mota, iar în revista sa „O Pão” [Pâinea], No. 9/1993, apare un articol scris de însuși *Embaixador da Romênia* [Ambasadorul] „A Balada do Mestre Manole” [Balada Meșterului Manole].

Mă forțez să „ciripesc” numai portugheză... Să-nvăț din mers, din excursii...

Gilberto spune că româna este singura limbă latină cu articolul hotărât la sfârșit (ciudat că limbile balcanice: turca, bulgara, albaneza, româna – totalmente diferite ca origine – au această caracteristică).

Caipirinha = băutură tipic braziliană; (comand numai «brazilian»).

Se vorbește franceză, engleză, spaniolă, portugheză deci mă-nțeleg; (surprins câți oameni de cultură brazilieni știu franceză).

Zic, admirativ, uite ce persoană important am ajuns ... din Bălceștiul meu natal...

Râdeam cu ospătarii: Estoy Faminto [= mi-e foame],
zâmbeau de accentul meu.

★

Mădುವă de palmier (*palmito*), cartofi tăiați subțire ca
sârmele (la masă).

Nu mânca salată, mi se spune (holera).

Președintele citește premiile literare braziliene pe 1992.

Sunt prezentat și eu: *escritor estrangeiro... poeta
romena* [scriitor străin... poet român].

Teresinka Pereira ia Premiul de Personalitate
Internațională, pentru propagarea literaturii braziliene în lume.

O poetă cântă în franceză.

Messody Benoliel recită poeme (în portugheză).

Moda saloanelor franceze, începutul secolului XX
persistă aici.

Pictorul Paulo de Lira îmi donează trei ilustrate
înfățișând picturi de-ale sale cu multe bărci, luate din planuri
diferite.

Scriitorul Gilda de Souza Campos.

Întreb prin jur:

– Cunoașteți vreun scriitor român?

– Nu. Apoi râzând: Pe tine!

Cred că atașajii culturali români de pe la ambasade sunt
aculturali, iau banii de pomană!

Un romancier: Paulo Amadar.

★

Pe Blvd. Atlantica: plajă, fete în bichini, palmieri,
blocuri de 10-12 etaje, trotuarul cu palmieri; splendid,
povârnișuri muntoase apoi.

★

Se zărește celebra Statuie a lui Christos, ridicată de Paul
Landowski între 1926-1931 pe vârful Corcovado.

Parcul și plaja Flamengo.

★

Îmi notez adresele unor scriitori.

★

Merg la Academia de Literatură [*Academia de Letras*]. Vreo 30 de bătrâni în sală. Președintele Aloysia Tavares Picanço mă prezintă: „Florentin”... se poticnește să-mi pronunțe numele „Smarandacii”... .

★

Schimb permanent de volume, extrase, cărți de vizită, idei...

Conversez cu Marita Vuielli, poetă.

★

Întâlnesc pe Luis Ivani Arorir Araul, *Presidente do Federação dos Academias do Brasil* [Președinte al Federației Academiiilor din Brazilia].

★

Jurnaliștii de la ziarul „Hoje” [Azi] mă intervievează: Carlos de Paula, Varista da Vega, și editorul Artur Castalise.

★

– Vreau să-not în ocean.

– Nu, zice Teresinka. Avem un program de urmat.

Întruniri, conferințe. După masă vei vizita orașul, cel mai frumos din lume.

(Mândri de urbea lor.)

Am program de urmat? Dă-mă dracu! Mie-mi plăcea să umblu haihui...

★

Acasă la Anita L. Prestes, în Rio de Janeiro, fiica revoluționarului comunist brazilian exilat în Rusia: Luiz Carlos Prestes (1898-1988). Ea a publicat despre tatăl ei o carte: „*A Coluna Prestes*” [Pentru Coloana lui Prestes], Editura Brasiliensa, 1990, São Paulo.

Iar Maria Prestes, soția-i, a tipărit: „*Meu companheiro, 40 anos ao lado de Luiz Carlos Prestes*” [Companionul meu, 40 de ani alături de Luiz Carlos Prestes], 1992, Ed. Rocco, Rio

de Janeiro; mi-arată câteva pagini din acest volum despre vizita liderului communist brazilian în România anului 1972.

Două cărți și o broșură despre el.

Fac cunoștință cu altă poetă: Inaura Carneiro Leão, autoare a trei volume.

Vizităm pe Maria do Carmo Gaspar de Oliveira, poetă. A scris multe cărți: „*Bosco*”, carte memorială dedicată fiului ei Bosco, decedat la numai 23 de ani într-un accident de mașină; „*Esparsas*”, versuri; „*Caleidoscópico*” [Caleidoscop], versuri, 1983, apreciat de popularul romancier brazilian Jorge Amado [n. 1912, după care s-au turnat filme în care au jucat celebrii actori Marcello Mastroiani – italian - și Sonia Braga - braziliancă]; „*Concerto a quatro mãos / opus 4*” [Concert la patru mâini / opus 4], 1981, împreună cu Andrade Belo, versuri.

În antologii cuprinsă:

„*Poetas do Brasil*” [Poeți din Brazilia] (1980, 1981, 1983), de Aparicio Fernandes;

„*Poetas Brasileiros de Hoje*” [Poeți brazilieni de astăzi], 1984, de José Anesi Fernandes;

„*Poetas e Escritores do Brasil...*” [Poeți și scriitori din Brazilia...], 1986, de Reis de Souza;

„*Cascata de Versos*” [Cascadă de versuri], de Paulo César dos Santos, 1987.

– Nu-s în nici o religie, în nici un partid politic, nici o grupare literară, dar mă simt... paradoxistă, spune mai în glumă, mai în serios.

T. Pereira a corespondat cu Șt. Baci. Îl cunoaște. Auzise de revista lui Mele. Fiind anti-comunist, ar fi fost expulzat în anii 1953 din Brazilia, mutându-se în Hawaii. A

primit un volum de la el. I-a luat un interviu prin corespondență (nepublicat). I l-am cerut. „Să-l caut”, a răspuns.

★

„Dacă vrei să zici ceva bun brazilienilor, zii ceva rău despre nord-americani” – sunt... sfătuit (!)

★

Nu mai fusesem niciodată în emisfera sudică.

★

Invitat de Luiz Ivani de Amorim Araújo, Președintele Federației Academiilor de Litere din Brazilia, să asist la conferință Academicianului Antonio Carlos Villaça despre „Ronald de Carvalho, poetul și prozatorul” pe 11 iunie 1993, ora 16⁰⁰.

★

Maria, Teresinka, și eu urcăm la Corcovado, o stâncă înaltă; drum cu serpentine că-mi vine amețală.

Vedem Statuia lui Christos, și o frumoasă panoramă a

Iacului Rodrigo de Freitas.

Christos cu mâinile întinse (un fel de Statuia Libertății).

★

Consumăm salată de fructe braziliene (*mamão*), și pâine de zahăr (*pão de açúcar*) la restaurantul din vârful.

★

La-ntoarcere trecem pe lângă *Ministerio da Justiça* [Ministerul Justiției], R.J.

Atenție, se pun bombe... teroriști (!)

04.06.1993

Întâlnit Fernando Henriques-Gonçalves, președinte la „Instituto Latino-Americano de Cultura”. Tot felul de academii, academiute, academiioaie în lume... scăzându-le valoarea. Oamenii de artă au fiecare serviciu separat, din care trăiesc, și-apoi crează! E extrem de greu să supraviețuiești din scris...

Donat Antologia Paradoxistă.

Menționat la Radio Național {Daisy Lucidi, RadioBras} cu Mișcarea Literară Paradoxistă.

★

Femei care-l făceau cu ou și oțet pe Itamer Franco, președintele Braziliei. {În 1992 președintele de-atunci al țării, Collor de Mello, fusese constrâns să demisioneze acuzat de corupție, și-atunci vice-președintele Itamar Franco preluase puterea de stat.}

★

Avenida Rio Branco (R. J.).

★

Instituțiile de cultură nu-s susținute de stat.
Teatro municipal, Biblioteca Națională.

Cel mai lung pod din lume, care leagă orașul Rio de Janeiro cu Niteroi (capitala statului R. J.).

Văzut de sus celebrul stadion de fotbal Maracana, cel mai mare din lume.

Mă doare capul să vomit de șerpuituri, „nu pot să gândesc în momentul ăsta”. Concediul meu nu e

concediu. Alergătură, stress, trac în fața mulțimii.

Pe plaja Leblon & Ipanema – Copacabana.

Fac baie în Atlantic. Seara lumini aprinse pe străzi, blocurile din jur. Și mă doare capul de urlu! Insulițe stîncoase în față.

– *Gelada?* Mă-ntreabă un băietan lângă mine, în apă.

– *Hâââ?* Îndrug, nu-mi dădeam seama, aa, dacă apa e rece... *No!* Mi-adusesem aminte de francezul *gelée* = înghețată, friguroasă.

Nu mai găseam locul unde parcaseră și m-așteptau prietenii.

Scriam dedicații în... portugheză! Aceeași, de fapt, expresie „*Para X com meu bom sentimento. / Cordialmente, F. S.*”, învățată pe de rost!

Portugheza înlocuiește „n”-ul spaniol cu „m” în unele cuvinte. De fapt, cele două consoane, nazalizate, sună apropiat:

- *con* (sp.) → *com* (pt.) = cu (ro.);
- *bon* → *bom* = bun;

- *un* → *um* = un; *una* → *uma* = una; *etc.*

Altă distincție: terminațiile spaniole „-çon”, „-ción” devin în portugheză „-ção” (se pronunță asemănător, doar că „n”-ul spaniol nu se mai aude):

- *coraçon* (sp.) → *coração* (pt.) = inimă (ro.);
- *associación* → *associação* = asociație.

Interesantă flexiunea terminațiilor în limbile latine: „-tion” (fr.), „-ción” (sp.), „-ção” (pt.), „-ție” (ro.).

Analog pentru terminația spaniolă „-dad” care devine „-dade” în portugheză:

- *universidad* (sp.) → *universidade* (pt.) = universitate (ro.);
- *faculdad* → *faculdade* = facultate.

Diferențe există și la formarea genitivului, și la articolele hotărâte, nehotărâte (vezi mai sus).

lecție elementară de portugheză și spaniolă (cazurile genitiv și acuzativ):

Portugheză	Spaniolă
de+a = <i>da</i>	<i>dela</i>
de+o = <i>do</i>	<i>del</i>
de+as = <i>das</i>	<i>delas</i>
de+os = <i>dos</i>	<i>delos</i>

em = în

em+a = *na*

em+o = *no*

em+as = *nas*

em+os = *nos*

Unii lingviști considerau portugheza ca un dialect al spaniolei, nu o limbă separată. De fapt Spania și Portugalia au fost unite până în 1640, când Ducele de Braganca, Joan al IV-lea, este proclamat rege al portughezilor (1640-1656); iar în

1668, prin Tratatul de la Lisabona, spaniolii recunosc independența portughezilor.

În privința posesiunilor extra-europene, prin Tratatul de la Tordesillas, din 1494, se demarcase coloniiile portugheze de cele spaniole.

★

Citesc despre „*Nova desordem internacional*” [Noua dezordine internațională !], articol în „Jornal do Brasil”, Sába, 5 de Junho de 1993.

★

Iarnă cu numele: 20-30° C, soare.
Plajă. Baie. Umblat la mânecă scurtă.
Vara între 42-50° C. Climă tropicală (umidă).
Obosit de-atâtea drumuri.
Brazilia e foarte întinsă.

★

Coloniile portugheze din America sunt unite, formând un stat întins, pe când cele spaniole divizate ca vai de ele.

05.06.1993, *Belo Horizonte*.

În cartierul Fioramar este „Centro Edvali Esportivo Los Angeles”, businessul lui Edvali, partenerul Teresinkăi.

★

Restaurantul Pexinho’s, cu mirosuri puternice de tocături.

„Brahma” și Bohemia, beri braziliene.

★

Bărbații brazilieni consideră încă femeile ca „proprietate”. Există probleme familiare.

★

Brazilia e patria fotbalului.

★

Ca să pui un telefon costă 60.000.000 CR (aproximativ 1.200 \$, f. f. scump; în SUA costă 70 \$).

La universități studenții nu plătesc studiile, guvernul plătește; dar profii, neplătiți de guvern, sunt în grevă.

Vestiții prozatori, Gabriel Garcia Marquez (columbian) și Jorje Amado (brazilian), sunt considerați machista (din spaniolă, *mach* = bărbat), adică bărbatul ar avea superioritate asupra femeii.

Există mișcări feminine în Brazilia de eliberare a femeii de sub tutela bărbatului (fenomen specific Americii Latine).

Mulți emigranți italieni și germani în SE-ul Braziliei. I-am întrebat dacă ei știu vreun emigrant român prin Brazilia? N-aveau idee.

Aici prețurile cresc nu în fiecare zi, ci în fiecare minut! Costul ți se spune direct în dolari, *cruzeiro* nu mai valorează nimic!

★

Un ospătar îndesat, lat în spate, brunet, căruia Edgeval îi zice „Maradonna” – în glumă, după numele faimosului fotbalist argentinian.

★

Mâncare tipică din zona oraşului Belo Horizonte: *feijão tropeiro* = fasole cu jumări, peşte, cartofi – eu mănânc orice, am un stomac de struț!

★

Papai = tata;

Mamai = mama.

Înțelegeam frânturi de cuvinte din conversațiile lor.

★

Lacul Pampulha.

Igrejã de Pampulha, biserică neacceptată de papă timp de 2 ani pentru că e prea modernă; neaspect laic – arată ca un muzeu). Picturi moderne, de Portinari. Construită în 1945. Are aspect cosmic. O adevărată „biserică de avangardă”, sintagmă care nici nu-mi trecuse vreodată prin cap!

★

Zoológico (Grădina zoologică) din Belo Horizonte; 60.000 CR (de mașină) intrarea.

★

Agua pea = plantă de apă.

★

Beau *garapa* = suc de trestie de zahăr (are gust ca de must la început, foarte dulce).

Clemente (un negru) ne-arată cum se produce sucul din trestie de zahăr: se taie tulpina, se bagă într-un aparat care-o stoarce de 2-3 ori, apoi sucul e strecurat.

★

Mai sărăcăcios, primitiv.

★

Guanabara, centrul de distracții (cu tiribombe).

★

Fruct: *coconut*, nucă de cocos, dar eu pronunț cu accent diferit: *cocó* (= căcat!) în loc de *cóco* (pe prima silabă). Edgeval râde!

Credeam că există mizerie numai în România, dar e-n toate țările...

★

Universidade Catolica din B. H.

Studenții opresc mașinile pe străzi cu pancarte cerând bani pentru a organiza un seminar de comunicații.

★

Video-film: „Șapte pisicuțe”, făcut de Nelson Rodrigues (semi-porno), muzica: Erasmo Carlos, actor: Lima Duarte.

★

Plaça do Mirandi – se vede panorama citadelei Belo Horizonte.

★

Se răpesc copiii, cerîndu-se bani părinților. Dacă nu plătesc, copiii sunt uciși. Uneori se cer bani prea mulți de la familii care nu-s prea bogate, familia neputînd plăti.

★

Engleza e limba dolarilor.

În America de Sud, vorbind engleză, ești crezut ca îmbrăcat în dolari!

06.06.1993, B. H.

Fotbal. Hai să văd un meci: *Atlético B. H.* – *America B. H.*, echipe din prima ligă.

Edgeval nu vorbește nici o limbă străină. Mă chinuiesc c-un dicționar român-portughez, de Pavel Mocanu (1981). În fond e bine. Mai învăț. Ceilalți (care rupeau nițel engleză, franceză, spaniolă) nu gustă acest sport.

Pe *Estádio* [Stadionul] *Mineirão*. Două rânduri de tribune acoperite. Parcarea plină de hârtii, gunoaie. Poliție militară. Unii călare. Control la intrare (corporal, în genți) de bombe, arme. Edgeval zice despre mine *estrangeiro* [străin] și polițiștii mă lasă-n pace.

Gazon umed. A plouat.

Două galerii oprise. Când unii cântă, ceilalți fluieră.

Torcida organizada = galerie organizată.

Aplauze continue, aclamații: *eo... eo... eo... .*

Se strigă „*Nossa equipe é a maior*” [Echipa noastră e cea mai bună].

Drapele în pătrățele alb + negru (pentru „Atlético”), ori verde + alb + negru în dungi (pentru „America”).

Întreb câte locuri are stadionul (caut în dicționar „scaun” = *cadeira*): 120.000 scaune (capacitatea).

Eu mai reușesc să întreb câte ceva, dar când îmi vorbește prea repede – adio. Pierd. Și-atunci îl pun să scrie și caut în manual. (*Scriba, por favor* – și repet după el mecanic.)

F.C. São Paulo e cea mai puternică echipă la ora actuală din Brazilia.

Reinaldo, de 16 ani, cel mai bun jucător de la Atlético.

Pe margine copii de mingii, în trening roșu, numiți *gandulos*.

Edgeval e mândru că și Pelé a jucat pe stadionul ăsta.

1 tichet la *bancada* = 4,5 US\$, iar la *gadeira* 5,5 US\$; ca să-nțeleg prețurile trebuie să calculez rapid în dolari:

4,5 US \$ = 20.000 CR;

5,5 US \$ = 30.000 CR.

Edgeval plătește.

Urlă tribunele, deși stadionul e pe jumătate gol.

Marcio R. Freitas este arbitru de centru; 20° C temperatură.

Edgeval tot îmi face semn cu degetul: Buonito [adică meciul e bun].

Galeria din stânga (Atlético) parcă ia foc. Îmi place temperamentul latin, când sângele năvăleşte ca o lavă și galeria pare un vulcan aprins.

Edgeval ascultă la cască transmisia radio a celorlalte meciuri. Îi spun c-am auzit de *Eusebio* de la portughezi [noi, în țară îi ziceam Eu-sabie, când juca fotbal contra României în grupele europene de calificare la mondiale]. Edgeval zâmbește.

Reflectoare. Tablă electronică. Reclame.

Fotbalul Sud-American!...

★

Portugheza sună cu mulți „j”, „ci”, „ș” la urechile mele. O salată de spaniolă, franceză, și chiar română pocite (după urechile mele!)

Bine plătiți jucătorii. Cică 1.000 US \$ de meci.

Și strig și eu la câte-o fază tare (fierbinte) la cealaltă poartă, buonito. {Edgeval ține cu Atlético.} Trăim fazele.

Mi-aduc aminte de fotbalul copilăriei mele, când mă duceam desculț, la club (n-aveam televizor acasă pe-atunci), în Bălcești, să văd celebra echipă a Braziliei de futebol.

Gool!

Se-ntunecă vremea...

Olé, olé, olé es gool!

Tribuna: *Olé, Olé, Olé, Olé, Olé, Olé ...*

Vociferări. Câțiva spectatori se ceartă cu jucătorii de rezervă.

Mingea cade-n tribună. Un spectator nu mai vrea s-o returneze (!)

★

Foarte multă poliție militară. Câte opt soldați aliniați la fiecare colț de stadion cu fața spre tribune cu câini polițiști. Spiritele se-ncing.

★

Am luat atâtea notițe, c-aș putea scrie un fascicol gros despre Brazilia, dar în final tot la stilul lapidar mă rezum.

Pe tabelă apar celelalte rezultate din campionat. Apoi la New Haven s-a jucat amicalul: SUA - Brazilia = 0-2.

Pentru calificare la campionatul mondial din 1994, Brazilia are meci greu cu Columbia.

Spectatorii încep să-și huiđuie propria echipă.

În 2-3 luni de stat în Brazilia, un român care are ceva idei de franceză ar vorbi curent portugheză (dacă s-ar preocupa).

Cu un ochi pe teren, și cu altul în dicționar.

Petarde. Arde un drapel. Atlético – America 0-3 (la pauză 0-2).

★

Sucuri: *manga* [26.000 CR] + *bôlo* (cu nucă de cocos) [42.000 CR].

Îmi satisfac amicii toate dorințele, parcă aș fi un prinț.

★

Se căsătoresc la 17 ani (și de la 14 ani cu aprobarea părinților), și fac o droaie de copii. Explozie demografică. Brazilia va ajunge o super-putere mondială datorită mulței populații și-a suprafeței întinse cu extrem de bogate resurse naturale.

06.06.1993

La Radio Guarani, B. H., interviu cu Maria Helena, duminică, orele 20⁰⁰-23⁰⁰, emisiunea *Programa Joias de Portugal* [„joia” înseamnă bijuterie]. Într-o portugheză aproximativă, dar mai degrabă în engleză, am punctat ideile următoare:

- Voi scrie o carte despre Brazilia = *eu guesso escribir um libro na Brasil*.
- *Eu falo do vanguardia* [eu vorbesc de avangardă – paradoxism], particip la adunări cu scriitori brazilieni.
- *Meu nom* [Numele meu]...

- *Boa noci, meus amigos do Brasil e do Portugal!*
[Noapte bună, prieteni ai mei din Brazilia și Portugalia!].

Am vorbit [în engleză] despre paradoxismul din științe, de pildă în fizică:

- materie+antimaterie (care) = **nematerie** (un nou termen ce îndrăzneam să-l introduc);
  - viteze supraluminale (cele care depășind viteza luminii (notată c), considerată de Einstein ca barieră absolută în univers); chiar emisesem ipoteza unei **viteze... infinite**; [aș fi compus o nuvelă pe tema: viață eternă la viteză infinită...];
  - paradoxurile Sorites din fizica cuantică: nu există o delimitare exactă între cuantic și noncuantic.
- Etc.

★

Multe diplome paradoxiste am înmânat, scriitorii brazilieni care le-au primit fiind încântați.

★

În Brazilia avortul este interzis, dar sute de mii de femei sărace avortează prin medicamente – chipurile – contra ulcerului la stomac.

★

De la fotbal m-am dus direct la radio pentru interviu.

Muito brigado = mulțumesc mult.

Zice Maria Helena: Mișcarea paradoxistă care revoluționează poezia mondială (!) iar eu prezentat desigur: cel mai mare poet din România (!)

Nici nu-s în U.S.R. Când or s-audă de succesele-mi din afară, îmi vor respinge dosarul de primire în uniune cu siguranță! Te pui cu mafia ălora din București care manipulează întreaga cultură română?!

★

Uneori nu-mi vine să cred ce am ploare am! Mă sperii de mine (!)

★

La târgul de duminică, pe strada Penha, în Belo Horizonte. Lumea se lovește de tine. Țin strâns de buzunare. Femei brunete, rujate tare pe buze, un roșu aprins, senzual, pare nițel gitan, dar mie-mi place.

Nu cumpăr eu (fiindcă imediat vânzătorii ar ridica prețurile), las pe Teresinka să întrebe și tocmească pentru mine. Vreau lucruri tipic braziliene pentru copii, nevastă, prieteni.

Multe obiecte de artă folclorică: stil înzorzonat, viu-colorat. Picturi în bălci: de M. L. Pacheco, J. A. Luchiano, S. Andrade (cosmice), R. N. Lopes (realism solid), Jurandy Costa (citadin strident; vreo 15\$ un tablou).

07.06.1993

B. H. - Victoria – Rio de Janeiro (20 min.) apoi São Paulo – Florianopolis.

Cutreier pământu-n lung și-n lat!

Un bărbat face criză de epilepsie (în avion). Personalul avionului se-agită.

Multe insulițe de zeci ori sute de metri, nelocuite, în raza portului Florianopolis; unele pentru experimente ecologice.

Poetul și profesorul universitar Abel B. Pereira, cu fiică-sa, ne-ntâmpină la aeroport pe mine și Teresinka.

Donez câteva cărți la *Biblioteca Central Universitaria de Santa Catarina*. Profesorii fiind în grevă (din cauza salariilor mici de la guvern), conferința mea se anulează. Discutăm cu editorul revistei studentești „*A figueira*” [Smochinul] (publică proză și poezie).

07.06.1993

Florianopolis, așezat pe insula Santa Catarina, în statul cu același nume.

Băut *caju* = suc de-un fruct special.

Într-un autobuz cu taxator (12.000 CR biletul).

Film, 21:00 – „*Vem dançar comigo*” [Vino să dansezi cu mine], 100.000 CR biletul (văd multe filme franceze, câteva italiene), la cinema *Fundação Catarinense de Cultura – CIC*.

Nu poți trăi fără dragoste.

★

Am fost născut emigrant? (etichetă de care nu mai scap, sunt obsedat).

Un poet american, Paul Zimmer, afirma că: Important este, nu de unde vii (fiindcă nu-l poți schimba), ci unde mergi. Iar locul final îl găsești numai după moarte.

Reclame, filme sexi.

Un film nord-american (din păcate, aș fi vrut local) subtitrat în portugheză. Vechi însă. Căruia-i cunoști dinainte sfârșitul.

★

Discutăm cu actori din piesa „Stradivarius”, de Augusto de Souza (dramaturg, director de teatru), bucuroși c-au venit străini să le urmărească piesa.

★

E-atât de frumoasă marea... oo, că-mi vine s-o desenez.

08.06.1993, Florianopolis

Întâlnire cu poetul Alcides Buss, director la *editora* [editura]

Universidade Federal de Santa Catarina; de origine germană; cică-n timpul războiului al II-lea, mondial, s-au exersat represiuni împotriva familiilor germanice în Brazilia.

A publicat poeme haiku: „Natural, Afetivo, Frágil” [Natural, Afectiv, Fragil], Florianopolis, 1992.

Seamănă atât de mult cu româna, că-i foarte simplu de tradus:

*Interstelar,
lanço no céu meu olhar.
De onde me chamam?*

Doar *olhar* nu știu ce-nseamnă și caut în dicționar: „privire”:

Interstelar,
mi-arunc privirea în cer.
De unde mă cheamă?

Puțini scriitori vorbeau limbi străine.

Mă laudam că știu dintre brazilieni pe Mario de Andrade, Augusto de Campo.

Pot, în mare, înțelege prin revistele lor: „*Leitura*” [Lectura] (São Paulo), „*Journal universitário*” [Jurnal universitar] (UFSC).

Peste tot [la nivel internațional chiar] există grupuri care manipulează informația în poezie.

Poeții publică pe cont de autor, în tiraje mici.

Avangarda braziliană se menține încă la poezie concretă (vizuală, sonoră din anii '50-'60). Ființează revista avangardistă „*Dimensão*” [Dimensiune].

Sebastião Nunes (autor de poezie concretă) și Hugo Mund Júnior pregăteau o antologie de poezie cubană. Hugo mi-a dăruit volumul său de versuri „*Cósmica província*”.

Pe insula Santa Catarina, legată c-un pod (construit în 1926) de continent.

Spaniola e ușoară pentru portughezi.

★

Cu autobuzul: Florianopolis – Tijucas – Itapema – Camboriu, aprox. 70 Km, 105.000 CR = 2,3 US\$.

Întreb prin autobuz cu „portugheza” mea... spaniolizată!

– Ce orașel e ăsta?

– Tijuana.

– Dar ești din Argentina?

– Nu. *Soã romeno*. [Sunt român.]

– Roma?

– *No*.

★

Plantații de trestie de zahăr, portocale, eucalipti înalți.

Iarna lor este ca vara în România.

Tot mergând de-alungul Atlanticului.

Ierburi înalte (mato) netăiate.

Copiii cerșind.

Biletele oprite la ieșirea din autobuz.

★

Cu cât văd mai multe țări, cu-atît apreciez mai mult confortul din America. Există termen de comparație.

08.06.1993

„Beira Saco”, restaurant în Itajai, lângă Camboriu {orașel cu 100.000 locuitori iarna, iar vara 1.000.000 (!) Turiștii vin la plajă!}. Arhitectură în stil colonial, sec. 16-17.

★

Bere braziliană „Atlantica”. Ne salutăm: viva, viva, cu scriitorul și avocatul Enéas Athanázio. A publicat 22 de cărți și a colaborat la zeci de antologii și reviste.

Ne invită la masă.

Pirão = mâncare de pește (ei pronunță *peișe*).

Înțeleg mai mult decât vorbesc (centrul înțelegerii mai dezvoltat?).

Salată de crabi (creveți) mici.

Mîncăm pește *tainha*.

★

Stiluri tehnice de poezii braziliene avangardiste:

- *praxis* (bazat pe sunete nu înțeles, dar nedadaistă);

- *processo* (pleacă de la un cuvânt ori vers, care apoi este puțin câte puțin transformat).

★

Climă semi-tropicală.

08.06.1993

Interviu la „Rádio Menina do Atlântico”, Balneario Camboriu, SC, cu ziaristul Elias Silveira, în programul „Journal do meio dia” [Jurnalul zilei mele], și întâlnit pe Geraldo José Braga, redactor la „A Folha Popular” [Foaia populară].

★

Interviu televizat cu Magáli Mirande, apresentadora [prezentatorul], etaj 14, la *Programa Mulheres* [Programul „Femei”], Itajai, Estado de Santa Catarina, despre paradoxism.

★

Nuci braziliene (*pinhão*), fierte în apă.

Hotel Ficher, etaj 8, pe malul oceanului, plimbat seara doar în fața hotelului. „Perigroso” îmi spune recepționarul, poți fi atacat noaptea și jefuit.

Arbori: *noguera* (cu frunze late, sus), *coqueiro* (cocotier).

09.06.1993

Pe ruta Camboriu – Blumenau.

Multe praguri pe străzi (*lombada*); eu înțeleg *lambada* (celebrul dans) și prietenii râd.

Schimbam cămașa zilnic, pantalonii la 2 zile; chiloți, ciorapi de două ori pe zi.

★

Sudul bogat vrea să se despartă de nordul sărac (pe care-l susține prin taxe).

Case de lemn, stil nemțesc, de la descendenții sosiți din zonele germanice din Europa; dar nu se mai reflectă din cultura germană nimic în scrierile lor. S-au brazilienizat completamente.

Mergem de-alungul râului Itajar pe strada George Lacerda.

Servim *Minha Denza* = băătură cu fructe în interior băgate.

Oprim în Caxambu, la un magazine de artizanat brazilian cu acoperișuri înclinate.

09.06.1993

Orașul Blumenau.

Castel medieval imitând stilul german Moellmann. Case portugheze cu acoperiș orizontal, iar germane cu acoperiș înclinat.

★

Întâlnit pe José Endoença Martins, la *Universidade de Blumenau* (Furbi), editor la „*Revista de Divulgação Cultural*” [Revista de Promovare Culturală], susținută de universitate, apărând de 3 ori pe an, la care aveam să public și eu poeme traduse în portugheză de poeta și profesoara universitară Dr. Teresinka Pereira.

★

Trei state din sud, Santa Catarina, Paranaís, și Rio Grand du Sul Est, caută să se desprindă de nord, și să formeze

Republica do Pampas, având lozinca O sur è meu pais [Sudul

este țara mea]. T. afirmă că există servicii secrete străine care vor să destrame țara, fiindcă e prea mare – conform butadei latine *dividat et impera* [învrăjbește-i pentru a-i putea stăpâni – într-o traducere (foarte) liberă].

Chile, Argentina, Uruguay, Paraguay, și aceste trei state braziliene din sud ar dori să formeze un fel de „piață comună”: MERCOSUL.

★

Pot folosi folosi cărțile de credit americane (Visa, American Express, etc.) și *travel checks* [cecuri de călătorie], dar nu check-uri personale.

★

Blumenau. Conferință de presă.

Întâlnit poetul și ziaristul Marcelo Steil („Osano Alho”).

Poetul Dennis Lauro Radunz a scris o carte intitulată „Poem”.

André Gouveia editează revista „*A Noticia*” [Informația].

Rosane Magaly Martins – poetă braziliană.

Eduardo Portanove, ziarist la „*Journal de Santa Catarina*”, ne-a luat interviuri și le-a publicat – mie și Teresinkăi.

Vizitat „Galeria de Santa Catarina” (*Rua São José*, 13): picturi, desene, ceramică, gravuri, artizanat, sculpturi, antichități.

Lindolf Bell, poet, autor al mișcării *catequese poética*: să reciți / declami poeme pe străzi, în gări, pe scenă în perioada 1964-1970. Apoi, împreună cu Lair Leoni Bernardoni sau Cesar Otacílio (ilustratori) „*selapoesia*” [poezie de șa] = artă poștală (*mail art*, în engleză), poeme poștale; dar și poeme tipărite pe tricouri (CAMISETA-POEMA [*poema na camiseta*], care în traducere mot-á-mot înseamnă „poem-cămașă”), sau pe corp: CORPOEMA [*poema no corpo*] („poem-corp”) în 1973.

Primesc câteva mostre frumoase de ‚selapoesia’ (imagini + versuri care le descriu), un fel de *poezie-artă*.

Sunt atât de obosit de drumuri, interviuri, adunări încât atunci când o să mă-ntorc în Phoenix, o să dorm 3 zile și 3 nopți fără să mă trezesc!

09.06.1993, Joinville

Cunoscut pe Luiz Carlos Amorim, editor la revista „*A Ilha*” [Insula], Universidade da Joinville, și Marly Kruger de Pesce, șefa catedrei de Literatură.

Ajunși la 19:30. Conferință la ora 21:00.

Șofer pus la dispoziție de universitate.

Dineu plătit de universitate.

Asistă două clase de studenți.

Începe să mi se acrească tot făcând pe actorul, oratorul. Nu mi-e stilul. N-am talent. Am trac în public. Mai bine stau acasă și scriu. Pierd timpul.

★

Strada federală BR101, care leagă nordul cu sudul țării. Viteza maximă la mașină 80 km/h legal, dar 100 km/h e circulația normală!

100 km distanță Joinville-Blunemau de-a lungul plajei.

Șoferul ne așteptase în mașină.

Înapoi la Blumenau. Miezul nopții.

Notam în mașină, avion, la hotel, chiar în timpul conferințelor pe când alții vorbeau, îi puneam să-și scrie numele cu majuscule (că-i menționez în jurnal)...

10.06.13, *Itajai*

Plajă, aeroport.

Pescăruși [*gaivota*].

Crabi pe nisip.

Oameni călare pe cai, plimbându-se dimineața pe plajă, vapoare în larg.

Păsări negre, mari, numite *urubu*, care mănâncă stârvuri. În superstiția braziliană: când întâlnești *urubu* ai necaz, ele anunță moartea.

★

Hotel Cósia, 1,5 milioane CR (~35 US \$ iarna, 70 US \$ vara) pe noapte, masa de dimineață inclusă.

★

Castello Branco (1964), general, dictator al Braziliei, torturând studenți, lideri politici, scriitori, jurnaliști (care scriau contra sa), cumpăra instrumente de tortură „*made in*” țări așa-zis „democratice”! În perioada 1964-1985 s-au succedat la

putere dictatori militari brazilieni precum: Castello Branco, Costa e Silva, Médici, Geisel, și Figueiredo.

Parcă mi s-a urât să tot fiu dus pe la conferințe, spunând același eseu, să se uite lumea la mine ca la urs în bălci!

10.06.1993

Ploaie, 8° C.

Iar pe drum: Itajai - Curitiba - São Paulo (schimbat avionul) – Rio de Janeiro (25 minute pentru pus carburant la avion) – Victoria – Belo Horizonte.

„Cruzeiro”, compania aviatică ce-a dat faliment, a fost cumpărată de Varig.

Ni se distribuie jurnale gratuite în avion.

Uneori simt că Rotaru, Popa și alții (mă) tolerează (cu) năzbâtiile mele numai de dragul jurnalului. Sunt amabili doar. Se preface că m-aprobă, mă înțeleg.

De unde vine numele țării: BRASA, în portugheză, înseamnă „arbore tare”, portughezii făcând comerț cu el pentru mobilă; l-au tăiat până a dispărut; îi trebuiau 100 de ani să crească. *Pau* = baston, lemn.

Cînd portughezii au debarcat pe coasta braziliană (Pedro Álvares Cabral în 1532), numai bărbați, luau femei de la indienii, iar mai târziu foloseau femei negre de la sclavii aduși din Africa - le alegeau pe cele mai drăguțe. Copiii născuți din împerecherea albilor cu indienii (*metiși*), ori a albilor cu negrii (*mulatri*) erau crescuți în triburile de indienii și respectiv în familiile africanilor - rămânând tot sclavi.

Mai tîrziu, cînd s-au mai aranjat coloniștii (case, hrană), și-au adus nevestele și rudele din Portugalia.

Mi-amintesc de-un banc în acest sens:

Niște naufragiați, pe-o insulă, prindeau capre... pentru acte sexuale. Dar unul dintre ei nu vroia în ruptul capului să se dea la asemenea perversiuni. Rabdă el ce rabdă, până la urmă prinde și el o capră și se dă cu ea după un tufiș. Ceialți îl pândeau. Când iese el,ăștialalți încep să râdă...

– Ce, măi, nu faceți și voi la fel? răspunde.

– Bine, bă, dar cu nasoala aia?!

Triburi de indieni mai importante găsite aici: Tupi, Guarani, Tamoios, Caietes, Guaicurus, Tupinambás, Capichada.

– De unde sunteți?

– Din România.

Tipii nu se arătau prea excitați.

– Dar lucrez în Statele Unite, continui.

– Oooo...

Mulți brazilieni ar vrea să ajungă în America de Nord, ca și românii.

Femeile indiene poartă mărgele (*colar*) la gât, și un cordon în jurul șoldurilor (*tanga*). Au părul negru, tăiat breton pe frunte, și vânează cu arcurile cu săgeți. Indienii din N-V au nările late (mocși), în junglă umblă goi. Oacheși. Toți își pictează corpul.

În Brazilia cei cu părul negru și întins sunt descendenți din indieni; dacă au părul negru și încrețit, din negri.

Cărțile braziliene sunt „traduse” în portugheza din Portugalia.

Argoul brazilian diferă de cel din Portugalia {„Portocalia”, vorba lui Caragiale}. Analog cu SUA și Marea Britanie.

Femeile sunt „arzătoare”, pasiona(n)te... *sex-appeal...*,
or vorba americanilor: *hot girls*, care nu înseamnă neapărat
sexy...

Litera c lipsește în portugheză, față de română, în unele
cuvinte:

Portugheză

atual

coletiva

frut

elétrico

tática

Română

= açtual

= colectivă

= fruct

= electric

= tactică

Înțeleg scrisul mai mult decît vorbitul.

Brazilia e o țară din lumea a treia, ca România.

Teresinka adaugă că:

– Oamenii cinstiți trăiesc închiși în case cu zăbrele,
hoții afară în libertate.

Cumpărat o casetă cu „lambada” clasică.

- 1) „*O melhor das lambaterias*” [Cea mai bună dintre
lambade] cu Marcia Ferreira, Beto Barbosa ...
- 2) „*Axe music*”, muzică modernă braziliană în ritmuri
africane.

Samba și *lambada* sunt dansuri braziliene renumite la
nivel internațional.

Cântăreți de muzică *baiana*: Daniela Mercury, Caetano
Veloso, Gilberto Gil.

Formații îndrăgite: *Legião Urbana*, *Paralamas do
Sucesso*.

11.06.1993, B.H.

Michael Butor (n. 1926), romancier francez, experimentator al curentului „noul roman” (*nouveau roman*), a venit în casa doamnei Lais Correa de Araujo, scriitoare (acum la pensie); ține o cronică în ziarul „Estado de Minas” [Statul Minas]. Affonso d’Avila, soțul Laisei, poet, scrie o antologie a femeilor scriitoare braziliene, începând cu epoca colonială până-n prezent.

Ei au descoperit că Bárbara Heliadora, celebra poetă romantică din sec. 18, n-ar fi compus ea poemele ce-i sunt atribuite, ci altă persoană (comparând manuscrisele olografe). Însă, chestiunea care se pune este: dacă Heliadora n-a dictat cumva poemele altcuiva, sau manuscrisul care l-au găsit ei nu este decât o copie executată de altcineva după original?

Lais deține tablouri de pictori celebri contemporani: Marcio Sampaio, Carlos Drumond de Andrade (poet faimos, desen autoportret), Darci Penteado.

Dânsa e apolitică; spune că umanitatea va deveni socialistă – comunismul era utopie.

12.06.1993, B.H.

Cu metró-ul, nu subteran, ci la suprafață - să văd orașul, 11.000 CR / persoană tichetul.

★

„Tiradentes” [*tira* = trage, *dentes* = dinți; cel care trage dinți, dentistul] (precursor al independenței, 1789) este desenat pe-o clădire. Erou al revoluției, împotriva portughezilor, din sec. 18.

{Ofițer în armata portugheză, spânzurat de portughezi, apoi tăiat în bucăți și părți din corp duse în orașe diferite.}

Orașul industrial.

Scriu în săli de-așteptare, în taxi, cât m-or ține balamalele – până nu damblagesc!

★

Dacă o femeie vrea un bărbat, îl găsește cât ai pocni din degete – însă bărbatul mai greu o mulher [muiere].

Arborele de cafea, nici nu mi-aș fi dat seama dacă nu m-atenționau amicii – pentru mine exotic.

Goiaba, alt pom, pe care nu pot să-l descriu, mi se pare normal.

★

Divorțul era ilegal în Brazilia până acum vreo 5-6 ani. Cuplurile se despărțeau fără acte, sau mergeau în Uruguay pentru a se des-căsători.

12.06.1993, B.H.

La Societatea Mineira de Engenheiros [Societatea Mineira de Ingineri], B. H.

Ora 16:00. Săptămâna Lusitano-Braziliană, organizată de: Consulatul din Portugalia, Centrul de Comunicații Lusitano-Braziliene [Președinte: João Pereira da Silva], *Elos Clube* (Președinte: Manuel Ribeiro), *Academia Municipalita de Letros* [Președinte: Dr. Jesus Trindade Barreto].

Consulul Portugaliei participă: Otacilio Perreira Cristo.

Atâtea asociații împreună.

La intrare ne scriem numele în registru (eu particip mai mult din curiozitate, pentru a cunoaște alte personalități).

Se cântă imnul Portugaliei, apoi imnul Braziliei (lumea în picioare fredonează).

Sunt omagiați:

Camões (1524 sau 1525 - 1580) = scriitor classic portughez, a compus epepeia națională „*Os Luzíadas*” [Lusitanii];

Fernando Pessoa (1888-1935), care a scris despre călătoria lui Vasco da Gama (c. 1469 - 1524) din Portugalia în Indii prin Capul Bunei Speranțe (1497); ca poet a publicat volume de versuri în stiluri diferite și sub diverse pseudonime; apoi:

José Antonio Vieira, preot iezuit (cel mai mare orator al Braziliei + Portugaliei, sec. 17): când olandezii au invadat Brazilia (1624-1654), a convins pe Dumnezeu să fie... brazilian. {Ordinul iezuit de călugări catolici a fost întocmit în 1534 pentru combaterea Reformei și întărirea puterii papale de către Ignatius Loyola.}

Și francezii încercaseră ocuparea Braziliei între 1532-1560, dar au fost respinși de portughezi.

În America de Sud persistă foste colonii mici nespainole și neportugheze: Guyana britanică (independentă din 1966; capitala la Georgetown), Surinam (olandeză; independentă din 1975; capitala Paramaribo), și Guyana franceză (din 1946 încorporată Franței – devenită departament francez de peste mări; capitala Cayenne).

Ziarele „Registro Cultural” (pe 08.06.1993) și „Estado de Minas” (pe 09.06.1993) din Belo Horizonte menționează turneul cultural brazilian al meu și-al Teresinkăi.

Președinții de academie în prezidiu (oameni în vârstă).

Muzică la pian: Ecio Jardim.

O compositor [compozitor]: Vinicius de Moraes – brazilian.

Vorbește Teresinha Costaval, poetă. Anunță un concurs de poeme scurte (*trovas*).

Ia cuvântul: Cunha de Leiradella – orator, dramaturg.

Vreo 60 persoane (sala 75 % goală).

Eu filmam cu videocamera Teresinkăi.

Un mic dineu la sfârșit.

13.06.1993

Aeroportul internațional din Brasilia, capitala (3.000.000 locuitori).

Cel mai modern oraș din lume, construit *ex nihilo* în mijlocul geografic al țării, doar în 3 ani (1957-1960). Lucio Costa (n. 1902), inginer, a făcut planul orașului. Arhitect șef: Oscar Niemeyer (n. 1907).

Mi-amintesc cum un avion sanitar aterizase pe câmp, la Oteteliș parcă, să mă duc la Craiova la spital. Îmi puroiaseră urechile. Aveam otită. Trebuia să mă opereze. Mama se simțea rău în aeroplan. O-ntreba pilotul: „Cum îți mai e? Cum îți mai e?”, mai ales când treceam prin goluri de aer.

Eram mic atunci. Aveam cinci ani și-o țineam pe mama de fustă...

★

Gilberto, cumnatul Teresinkăi, ne-așteaptă la aeroport.
– Doamne, eu sunt cel mai mare poet român actual...!

– Pentru noi ești. Fiindcă nu cunoaștem altul! Cel mai mare peste tine însuși (!)

(S-audă Șt. Augustin Doinaș, ori X, Y... m-ar considera un impostor. M-ar strânge de gât că le iau locul. S-ar ridica tulburați...)

Blocuri cu parterul nelocuibil, doar stâlpi, uneori parcări.

Trecem prin centru (clădiri cu 12-15 etaje).

Piața celor trei puteri numită *Esplanada das Ministérios*: Congresul, Curtea Supremă, și Senatul.

Catedrala. Turnul de televiziune (tinerii preferă tot muzică zdrăngănită americană).

Serenade braziliene, muzică populară la violă (cântă Gessé).

Cachaça = băutură tare braziliană (ca *brandy*), specială, alcoolică, făcută din trestie de zahăr, foarte folosită, ca rachiul de prună românesc, galbenă, dintr-un butoiăș artisanal ținut în bibliotecă. Are ananas înăuntru.

Stăm la Gilberto, *Asa Norte* [Aripa Nordică] a capitalei. {Orașul are forma unui avion cu două aripi.}

– Erau numai șerpi veninoși prin iarbă, trebuia să fii atent să nu te muște... ne povestește Gilberto, care-a participat la construcția orașului.

La slujbă religioasă în catedrala din centru; arhitectură spațială, nici nu crezi că-i o biserică, făcută din sticlă, îngeri sculptați atârnați de tavan, intrare subterană, profeți (statui).

Altă biserică alăturată, subterană, pentru botezuri; la suprafață se vede doar un elipsoid de piatră.

Grădina subterană a Congresului.

Mașinile au siguranță la volan, contra furtului.

Panteonul eroilor, cu un singur erou deocamdată:
Tiradentes.

200.000 de locuitori din NE-ul Braziliei au lucrat la construcția capitalei.

Președintele care a ordonat construcția urbei: Jucelino Kubischek.

Palatul Președintelui, impozant, mare, larg.

Museu de Artes (fosta reședință a vicepreședintelui).

Lac artificial.

„Palacio d'Alvorada” [Palatul Zorilor de Zi] (unde locuiește președintele Braziliei).

★

Arborele *mangueira*.

Acaraje = mâncare tipic braziliană (fasole, făină); salata are și creveți mici. {Sandwich à la brazilien.}

Pirão = un gen de pireu.

★

Mergem la *Feira Hippy* = bâlci lângă Turnul Televiziunii, unde e scris „Brasilia 2000”. Mă uit după lucruri exotice.

Articole de artizanat - numai artiștii expun aici.

Cântece din fluier de tip indian (*kena*).

Modernul și primitivul îs amestecate.

Animal *tatu*.

Berimbau = instrument de cântat care seamănă cu un arc de bambus cu o tuturigă jos.

Cumpărat cristal topaz + inox = 10 \$.

Cacháça = alcool cu ananas înăuntru (ca brandy).

Goiabada = fructă din care se face dulceață, ca marmelada, care se consumă cu... brânză!

Gilberto mă cheamă cu el la restaurant să cumpărăm bere; ia două sticle goale pe care le umple, dar mai bem două acolo. Cică să nu-i spun nevesti-si!

13.06.1993 *Brasilia*

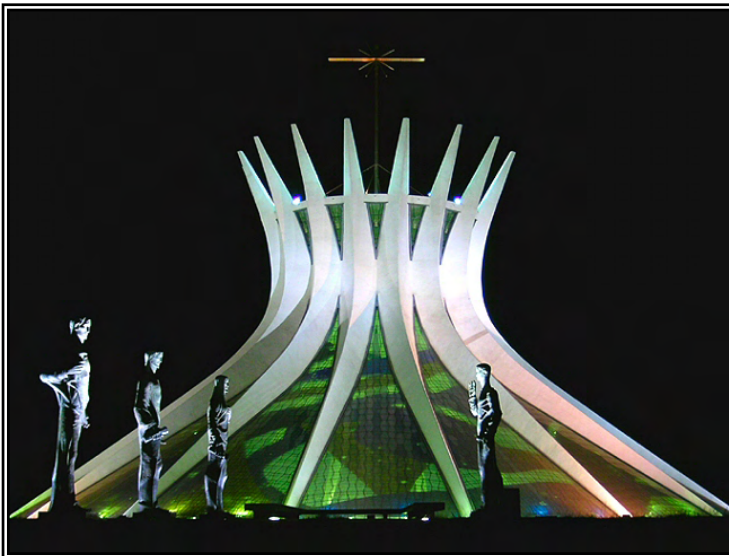
Mi se prezintă un „spiritualist”, Senhor Itamar [Domnul Itamar], care ne vorbește despre „sugestologie” = a te sugestiona prin diferite metode (prin ritmuri de muzică barocă), despre „supra-învățare prin sugestologie”, traduce din engleză (de Sheila Ostrander, Lynn Schroeder, Nancy Ostrander), despre „super-memorie”, și “trans-comunicare”.

- Relaxează-te.
- Limpezește-ți mintea.
- Amintește-ți bucuria de-a învăța.
- Respiră în ritmul benzii cu muzică.

Face cure spirituale pentru grupuri de persoane.

Am o agendă încărcată în Brasilia.

La Célia, prietenă de-a Teresinkăi, ascultăm muzică braziliană pe discuri compacte:

Milton Nascimento: „Peronalidade”; Oswaldo Montenegro: „Vida de Artist”...

Ce vorbești, bă! Răsfățat de *amigos brasileiros* [amicii brazilieni]. Restaurante. Muzică. Întâlniri cu personalități.

★

Franceza se duce dracu, decade. Bătrânii mai știu oleacă. Tinerii-și îndreaptă atenția numai spre engleză.

De fapt eu vorbesc pe stradă o portugheză amestecată cu spaniolă (fără să-mi dau seama) – e bine însă că mă fac înțeles, chiar numai parțial. Dintre cele două limbi – nu știu nici una ca lumea!

★

Muște tropicale, pișcă și se umflă.

14.06.1993, *Brasilia*

Ambasada Română – pentru prima dată când văd stema nouă românească.

Clădirea datează din 1974.

Expoziție de pictură Joséllia Costandrade; .

Ambasador Marin Iliescu. Atașat cultural Viorel Ipate.

Există vreo 2-3 români, emigrați de mult din România în metropola Brasilia; dar în număr mare trăiesc prin Rio și-n São Paulo. De pildă Julia Carâp, poetă de limbă portugheză la São Paulo, care a publicat cinci volume, dintre care: „Páginas da Lírica Romena” [Pagini de lirică românească] (1990), și „Lendas e Contos Romanos” [Legende și povestiri românești] (1992) – ultimul îl primesc de la ambasador, cu traduceri din folclorul nostru: *Juventude Sem Velhice e Vida Sem Morte* (Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte), *Por Que o Urso Não Tem Rabo* (De ce n-are ursul coadă), etc.; volum prezentat de Angelo Longo.

Bravo, Julia, asemenea personalități ne trebuiesc în străinătate, nu aceia care se ceartă mereu sau înjură România!

O expoziție de tapițerii românești de Sonia Ghenea (soția fostului ambasador) în incinta ambasadei.

Mi se spune că Mihai Botez a fost numit Ambasadorul României la Washington (mutare diplomatică, spre clauză).

Victor Alegria, patron al Editurii „Thesaurus” din Brasilia, a tradus și publicat în portugheză poeți români.

★

Ambasadorul, soția lui, și poetul Victor Alegria mă invită la Restaurantul „Spettus”, luxos, unde „se mănâncă cu burta” după expresia sa (adică atât cât vrei/poți; preț fix).

Caju = fruct ca alunele.

Gust ouă de potârniche, așa de chestie... Încep să fiu uns cu toate alifiile!

★

Frază care seamănă în portugheză și română:

Nesta casa com um litro de vinho e um kilo de carne de vaca não se more de fome ou de sede.

[În această casă cu un litru de vin și un kil de carne de vacă nu se moare de foame sau de sete!]

★

– Păcat, domnule Smarandache, că nu ne-ați anunțat de ieri, zice Ambasadorul. Organizam o întâlnire cu scriitori din capitală. Știi ce-nseamnă „alegria”?

– Păi cântă ăștia pe la radio, toată ziua, *alegria, alegria... com amor...* „Fericire”.

★

Lecții *confu* (pentru fete, stil japonez) să se apere – un fel de karate.

14.06.1993

Brasilia – Recife (schimbat avionul) – João Pessoa.
Recife, Veneția braziliană datorită canalelor de apă.

Dormit la Hotelul Manaira în Recife (vreo 50 US\$), pe plajă.

15.06.1993, João Pessoa.

Climă umedă, 28° C (iarna!).

Instituto Histórico e Geográfico Paraibano, președinte Joacial Pereira.

★

Mi se anunță că există o profesoară de filologie romanică, Eugenia Popeanga, româncă, la *Universidad Complutense de Madrid*. Tot aici predă și George Uscătescu, umanist, autor al numeroase cărți și articole, care mi-a scris când eram în lagărul de refugiați politici din Turcia. La Madrid trăia și reputatul eseist Radu Enescu.

★

Fac noi cunoștințe:

- Marinalva Freire da Silva, traducătoare din spaniolă, de la *Universidade Federal de Paraíba, Departamento de Letras Clássicas e Vernáculos*;

- și Ilka Leira de Senema, președintă la *Academia Feminina de Cultura*.

★

La anticariatul „Sebo Cultural” [Sebum cultural] întâlnit pe editorul șef al revistei „Bazar”, Heriberto Coelho de Almeida, și pe José Octávio. În No. 16/1993 poeme de Luiz Pães Araújo, Jandira Barbosa da Costa, Paulino Filho, Abrahão Cost`Andrade, Leonildo Filho, Iremar Guedes, povestiri de Cristina Guedes, Paulo Conserva, și articole sociale.

★

Vizitat Mănăstirea „Do Carmo”, din sec. 17.

★

La *Academia Paraibana de Letras*, o pictură alegorică de Flavio Tavares (poetul Augusto dos Anjos privindu-se în oglindă și alăturat ce-i în mintea lui).

O expoziție fotografică memorială despre Augusto dos Anjos (Marinalva este specialistă în el).

Mi se dăruiește antologia, îngrijită de Marilia Mesquita Guedes Pereira, „Uma breve contribuição bio-bibliográfica sobre Augusto dos Anjos” [O scurtă contribuție bio-bibliografică despre Augusto dos Anjos], poet (1884-1914), avocat; a studiat mult (mai ales în franceză), i-a plăcut să scrie îndeosebi sonete și să folosească idei contradictorii (deci paradoxiste); câteva citate: „poemul vine din materia brută”, „lacrimile energiei abandonate”, etc.

★

„*Livraria* [Librăria] *do Bartolomeu*”, pe *rua* [strada] Duque de Caxias, în João Pessoa.

★

La „Academia Paraibana de Poesia”, întâlnit poetul João de Deus.

88 poeți vivanți și 15 poeți morți au fost numiți „ilustre visitances” [vizitatori iluștri] (printre care și eu!). Îmi venea să râd... eu nu-s deloc ilustru... și nici „importante importantissimo”...

★

Premiera Igreja Batista [Prima Biserică Baptistă].

★

La *Universidade Federal da Paraiba*, Maria Elinete Taurino Guedes, șefa Departamentului de limbi străine, anunțase pe tablă conferința mea: „Realidade e politica na Romênia” la *Centro de Ciencias Humanas, Letras e Artes*.

★

Restaurante „O cheiro verde”, João Pessoa, cu autoservire, umpli farfuria cu ce vrei și apoi cântărești; plătești la greutate.

Suc *mangaba*.

★

La Capo Branco în Statul Paraiba, extrema estică din America de Sud.

Plajă cu chioșcuri acoperite cu frunze de coqueiro, pomi de-alungul coastei.

★

Un pom (*gameleira*) cu rădăcinile la suprafață, stufos, lângă Casa Memorială a lui José Américo de Almeida (1887-1980), ministru și scriitor.

Manuscrise, corepondență, arhivă, cercetări privind politica și literatura. Mi se dăruiește o carte îngrijită de Maria do Socorro Silva de Aragão cu ocazia sărbătoririi centenarului nașterii lui (1987) „Cartilha Literária”.

★

La 16:00 din nou conferință, despre Realitatea Culturală și Politică în România.

Întrebam oamenii ce știu despre români.

Cineva îl cunoștea pe Virgil Gheorghiu (romanul „A 25-a oră”, publicat în franceză).

Altul pe Grigore Dobrinescu, care a scris un dicționar român-portughez / portughez-român.

Un tip își dăduse doctoratul în lingvistică, la București, cu profesorul Iorgu Iordan.

16 inși în sală + 6 în prezidiu.

Mă prezentau ca „*professor*”, deși eram inginer.

Nu mai doresc nici o glorie; am obosit; aș vrea să dorm!...

★

Mi se-arată o crestomație din teatrul portughez.

★

Augusto Dos Anjos, poet din Statul Paraíba, compune distihuri folosind termeni științifici pentru a descrie viața, filosofia.

★

Primul poet brazilian: Olavero Bilac.

★

Rusia a pierdut puterea. Dezmembrarea URSS-ului a dus la distrugerea echilibrului în lume. SUA domină singură globul.

★

José Octavio, profesor de istorie, Universidade Federale da Paraiba, simpatizează socialismul nu comunismul. Este autor al unui important studiu despre revoluția braziliană din anii '30.

★

Pe mine mă strigă „Scaramandaș” !

★

Populația în Nord este mai săracă decât cea din Sudul Braziliei.

38 % trăiesc în *favela* (cartierele sărăcicioase ale orașelor). Multe crime, furturi în mediile joase ale societății.

În prezent economia țării este în criză.

★

Un cadou simbolic reprezentând pe Lampião + nevasta lui, Maria Bonita.

Lampião a fost un bandit local, intrat în legendele braziliene (persecutat de poliție, scăpând, aventuros...).

★

Graviola = fruct ca ananasul.

★

Dinăm la Restaurant „Mangoia”, din João Pessoa.

Se gătește pe plită, cu foc, jar, în tigăi mari de aluminiu.

Fasolea, făina de *manioc* (rădăcină care seamănă cu cartoful), orezul – cele mai răspândite mâncăruri în Brazilia. Dar mâncarea se amestecă.

Carnea se taie și rămâne la soare 2-3 zile.

Ei zic „*bodega*” (ca-n românește) la restaurant.

★

Mă uit după exotism...

Peiotu = plantă cu potasiu mult, din Mexic.

Portocale ciudate, care sunt verzi când se coc, și gust mai acidulat.

Canjica = un fel de păsat (sau mămăligă dulce).

Cuia = un fel de tâlv folosit de indieni drept cană / vas pentru lichide.

Miros de carne prăjită.

★

Uite, domnule, românașii noștri cunoscuți în lume: s-a înființat clinica „Ana Aslan” în João Pessoa. Dr. Bosco, patronul, a fost la București să studieze geriatria.

★

Piețe moderne în centrul orașelor; bălciuri la periferie în aer liber, artizanat, exotic.

★

Sărbătoare din Iunie (*Festa Juninas*), care durează o lună de zile, corespunde recoltei agricole de porumb.

16.06.1993

În Nord, pe coastă, plouă des. În interior e secetă: de șapte ani n-a mai plouat în unele regiuni.

★

Serviciul militar obligatoriu (la vârsta de 18 ani) pentru băieți, timp de un an [*Pela Patria* = „Pentru Patrie”; și-n România exista o emisiune TV despre armată cu acest titlu].

16.06.1993

João Pessoa – Recife – Brasília – Goiania – Belo Horizonte.

Brasilia, 16.06.1993

Într-un supermarket 3-4 niveluri, rotund, galben „Jumbo”.

Fructe și legume tropicale: *kiwi, caqui, mango, goiaba, maracuja*, nuci de cocos, *chuchu, jilo, abobra, kuiabo, pinha, xuxu, cidra mamão* [din care se produce o cremă verde ce se consumă cu brânză].

Flori: *margarida, flor de maio, semente, espadade são jorge.*

Seamănă cu cele din SUA, puțin mai primitive.

Prețurile mai scumpe, iar salariile mult mai mici ca-n State.

Lapte de nuci de cocos (pentru mine ciudat).

Se plătește cu check-uri la casă.

★

Salariul minim 70 \$/lună. Pentru un doctor: 600 \$/lună.

São Paulo este cel mai mare oraș din America Latină, și chiar din emisfera sudică.

După Nigeria, Brazilia este țara cu cea mai numeroasă comunitate de negri, dar aici rasismul este mai mic decât în nordul continentului. De șapte ori mai mulți sclavi au fost aduși din Africa în Brazilia decât în Statele Unite.

Brazilia este cea mai numeroasă țară catolică de pe glob.

În privința agriculturii, producția de bovine este pe primul loc în lume.

Brazilia e și țara multor carnavaluri.

Tradiția serenadelor la fereastră... Dar acum s-au interzis chiar, fiindcă se deranjează vecinii...

Mi-aduc aminte când eram student, și mergeam la Cabana Râncea, pe Parâng, în excursie organizată cu grupele de la matematică și informatică:

„Sub balcon eu ți-am cântat o serenadă
Dar să fiu și-al dracului dacă mai cânt!
'Mi-nghețaseră picioarele-n zăpadă
Iară mucii mi-atârnavu pân' la pământ...”

Vizionat la casetă filmul „Luciola“, după romanul cu același nume, de José Martiniano de Alencar (1829-1877), om politic și autor brazilian de scrieri istorice și indianistice.

17.06.1993, Belo Horizonte.

În Parcul Municipal admir arbori exotici: *bambu* (foarte gros, format din multe coarde crescute laolaltă din pământ), *paumera*, *ipê rouxo*, *burganvilha* (numit și *primavera* = primăvara), *palmeira de latânia*, *palmeira imperial*, *jacaranda* (din care se sculptează mobile de artă), *espato déia*, etc.

Nici îngrijitorii din parc nu știu cum se numesc toate plantele și pomii de-aici!

O pasăre *bem-te-vi*.

Pe lac o barcă.

★

Vreau să schimb un travel check, Citibank n-acceptă American Express. *Banco do Brasil* primește bancnota (20 US \$). A crescut dolarul de la 46.000 la 50.800 CR.

★

Telefenez în SUA nevastei (1 min = 186.947 CR).

Telefenez și lui Vasile Macovei, Consulatul Român din Rio de Janeiro: (021) 285.1939, 8 minute a 17.000 CR fiecare.

– Sunt din Craiova, cetățean român, cu domiciliul prin Arizona.

– Bine oltene, zice consulul.

★

Între 28 octombrie - 1 noiembrie se ține reuniunea academiilor din țările Uniunii Latine (al cărui președinte, ales la ultima reuniune, este Dan Hăulică): 38 de țări, printre care și România. Participă scriitori, etc.

★

Cărți în franceză, engleză, spaniolă, autori traduși.

Limbile mici n-au trecere. Un scriitor de mâna a doua sau a treia mai cunoscut decât un genial Eminescu. Nedreptate culturală internațională din cauza limbii...

★

Ce carte din nord-estul Braziliei duc eu feciorilor mei: „Incantations” de Altimar de Alencar Pimentel cu povești populare braziliene, traduse în engleză de John Stephen Morris, precum „Feciorul care și-a ucis tatăl” (!) „Calul furat”, „Mama dracului a murit”...

★

Citesc în „Lello Universal”, un dicționar portughez vechi, dinainte de 1940, apărut la Pôrto, despre România (întregită):

298.000 km² și peste 17 milioane locuitori. Problema Transilvaniei cum e tratată. Latinitatea era recunoscută, ca și majoritatea românească în Transilvania – contra Ungariei, dușmanul secular.

Continuu mi-am multiplicat relațiile.

18.06.1993

În parcul Plaza da Liberdade, Belo Horizonte.

Un grup de soldați, albi, negri, mulatri trec în pas alergător, dezbrăcați de la brâu în sus, cântând ceva despre *coração* [inimă]... iubita lăsată acasă...

Mai am o singură conferință după amiază și mă văd scăpat.

Și-mi amintesc de zilele mele de soldat nepriceput, mocofan, chiar parșiv, în Medgidia, înainte de facultate. Avansat sublocotenent din oficiu în Tr. Severin, după facultate. Armata e frumoasă s-o privești, nu s-o faci!

18.06.1993 *Belo Horizonte*

Academia Feminina de Letras, ora 15:00.

22 inși în sală + 5 în prezidiu.

Împrovizez la repezeală ceva despre lirica feminină românească:

Ana Blandiana – curaj împotriva dictaturii;

Nina Cassian – proletcultistă;

Maria Banuș;

Ileana Mălăncioiu;

Ioana Dinulescu și Liliana Hinoveanu (din Craiova amândouă); etc.

Voi traduce în română pe:

Teresinka Pereira;

Maria do Carmo Gaspar de Oliveira; și alți poeți brazilieni pentru volumele de antologii paradoxiste internaționale.

Livia Paulini traduce din ungurește pe Paludy György, contemporan, volumul „Sonet XVI”. A executat și picturi urbane în acuarele.

Cineva mă-ntreabă dacă-s hindus de origine.

Altul trimite un bilet în franceză: să vorbesc mai tare și să mă scol în picioare. (Parc-aș fi o mătă leșuită – îmi fac autocritica!).

Răsfoiesc antologia feminină „Literatura em destaque” [Literatura marcantă] (1993), la care-au colaborat poetele: Carmen Schneider Guimarães, Mercés Maria Moreira, Livia Paulini, Dina Mangabeira, Maria Natalina Jardim, Lucília Cândida Sobrinho, Iris Castelo Branco Morato, Elisabeth Rennó, Cely Vilhena, Maria da Conceição Elói, Lacyr Schettino, Zilda Novaes, Irene Melloneves, Maria Laura Pereira da Silva Couy, Terezinha Alvarenga, Maria do Carmo Volpi de Freitas.

Seara în parc...

Cerul un pic roșu, amestec cu negru. Cer mov... Frunze de palmier înalt ca un struț, profilate verzi...

Și-atâtea plante care nu știu cum se numesc...

Ce imagine mi-a rămas din Brazilia? Fetele cu părul negru ca păcura și buzele roșii aprinse.

Primesc două antologii trilingve (engleză, spaniolă, portugheză) de poeme scrise de Egito Gonçalves (n. 1920), și respectiv de Domingos Carvalho da Silva (selecționate de Victor Alegria).

Teatro da Cidade [Teatrul Orașului], pe Rua Bahia, 1341. Spectacolul costă 200.000 CR (= 4 \$) intrarea, la ora 21:00, și este intitulat „Mulheres de Hollanda” [Femei din Olanda]. Am ales un musical (de Pedro Paulo Cava, care vorbește fluent franceză, după opera lui Chico Buarque), de rubrica de anunțuri din cotidienele „Sexta-feira” [Al 60-lea ror] și „Hoje em dia” [La ora actuală].

Explorarea universului feminin.

Alături, expoziție de artiști plastici brazilieni contemporani:

Carlos Bracher, Carlos Scliar (stil figurativ), Carlos Wakaboyáshi, Carlos Vergara (abstract), Guiherme de Faria (desenator), Aldemir Martins (200 US\$ tabloul), Fayga Ostrower (unul dintre cei mai importanți gravori), Silvio Oppenheim, Marco Tulio și Juarez Machando (serigrafie pe sticlă), Caribé (serigrafie figurativă), Fernando Velloso (decoruri și scenografii pentru formații de balet), etc. Galeria cuprinde peste 50 de creatori.

Spectacolul începe la 21:00 și nu putem intra în sală decât la ora 21:00 fix.

Un amfiteatru mic.

Actori jos pe platformă.

Viața este (o) femeie (*A vida é Mulher.*).

200 de spectatori.

Actrițe în furou, fără sutien - bineînțeles, desculțe, simulând că se dezbracă, intrând provocatoare printre rândurile de spectatori, înconjurând sala; un fel de cabaret...

14 actrițe... râzând... nu erau prea frumoase... dar tinerele, semidezbrăcate... să ai de unde-ți alege (!) Vorba 'ceea: *Ave Maria!* „Amante, prostituate, libertariene, oprimate, supuse...”, se scrie în pliantul spectacolului.

Un bărbat mut, cu părul împletit coadă la spate, înalt și slab vargă, mișcări cu încetinitorul, pantomimă.

Dans, mimică, poezii; nu înțeleg cuvintele.

Teatral, și totuși... neteatral.

Acte sexual mimate pe scenă, măști, carnaval, lesbiene.

Joc de castaniete, superb. *Coraçoa*.

Ce-mi place că ei zic *mulher*, se citește „muyer” = femeie. Dacă eu traduc prin „muiere” = mai obscen, vulgar un pic, erotic mai mult, dorință de...

Eu fui felix em Brasil. {Eu fu(să)i fericit în Brazilia.}

Mă uitam la buzele lor... roșii-roșii. Date naiba femeile!

Efecte de lumină pâlپând mereu – mă dor ochii...

(scriu pe-ntuneric).

Baloane de săpun.

Bă ce-i trage-afară... Plouă de zici mamă!

Săptămâna trecută aș fi plecat mai repede acasă (în State), dar acum în ajunul plecării... n-aș mai pleca. Așa-i omul – întotdeauna vrea invers.

20.06, 1993, *Belo Horizonte – Ouro Preto*.

Cu un șofer, Helio Garcia, și-o mașină „Lada” (rusească), puși la dispoziție de guvernatorul statului Minas Gerais, suntem duși să vizităm Ouro Preto [Aurul Negru]: eu, *Senhora* [Doamna] Conceição Pilo, și Teresinka.

Fabrica de bere.

Serra Montanha [Lanțul Muntos] cu minereuri de fier, mangan. Când treci mai târziu, muntele vezi c-a dispărut! {adică minereul cărat / vândut în Europa, SUA, etc.}.

Orașul Itabirito, pentru extracții minerale.

Orașul Cachoeira do Campo, cu sculpturi în *pedra sabão* [piatră-săpun], specifică regiunii.

Un verde murdar, decolorat...

Itacoloni, munte în formă de deget.

Orașul-muzeu OURO PRETO, fostă capitală a Statului Minas Gerais până în 1897, când s-a mutat capitala la Belo Horizonte.

Case din vremea colonială (sec. 17-18).

Statuia lui Tiradentes; spânzurat, tăiat de portughezi (inițial i-au pus capul pe soclu).

Mișcarea de independență braziliană a fost pornită de poeți, intelectuali.

Mine de aur, pietre prețioase *tumalin*.

Casele lipite între ele, fără garduri, de piatră, solide, culoarea predominantă alb-albastru. Balcoane înguste, cu fier forjat.

Arhitectură baroc, stil conservat (locatarii n-au voie să modifice nimic, chiar și zugrăveala se păstrează).

Muzeul și Casa „Guignard” (pictor).

Subsoluri mici.

Oraș tip feudal.

„São Francisco de Paula” = o biserică pe vârful unui munte.

Întâlnit poetul Cassiano Nunes.

Acasă la Angelo Oswaldo de Araújo Santos, *prefeito* [prefect, primar] în Ouro Preto (scriitor și journalist). Îl cunoaște pe pictorul Emeric Marcier, care s-a stabilit în Barba Sena după Al Doilea Război Mondial.

40.000 locuitori, 65.000 cu împrejurimi.

Biserica „São Francisco de Assis” (30.000 CR intrarea), construită de Alei Jadinho, mulatru, fiul unui architect portughez și al unei sclave africane.

Picturi de Ataide în biserică – interzis să fotografiem sau să filmăm înăuntru – cică regulamentul.

Ornamente cu aur, obiecte sculptate în piatră; o adevărată artă.

Am cumpărat un frumos fotoalbum despre Ouro Preto.

Casa poetului Tomás Antônio Gonzaga (n. 1744 în Porto – Portugalia, m. 1807 ? în Miragaia – Mozambic), mare romantic, fondatorul Academiei Arcadia, la care-am vorbit și eu. Plecat în exil în Africa – pentru iubita [„*Minha Marilha*” = Marília mea] pe care n-a mai văzut-o...

„Não sei Marilha o que tenho

Depois que vi o teu rosto.

Pois quanto não é Marilha

Já não posso mais ver com gosto.”

Tomás Antônio Gonzaga; pastoral, romantic (versuri create în Africa, unde-a și murit):

„Nu știi Marilia ce se-ntâmplă

De când te-am văzut.

Dar orice zăresc astăzi, care nu e Marilia,

Nu-mi mai place.”

Seamănă cu poemul meu: „Monica”:

„O lume cu Monica este o lume feminină.

O lume fără Monica nu mai are rost...”

Cercetătorul portughez, Manuel Rodrigues Lapa, a descoperit că Gonzaga era gras, scund, burtos, chel; și că Marilha [se citește *Marília*] s-a căsătorit dup-aia, având zece copii de la câțiva bărbați. Gonzaga a venit în Brazilia în anul 1782 la vârsta de 38 de ani, și s-a-ndrăgostit de-o fată de 16 ani: Maria Dorothea Joaquina de Seixas, pe care o va boteza în

opera sa „Marilha de Dirceu”. Peste doi ani, când trebuiau să se căsătorească, poetul este deconspirat pentru că scrisese poezii satirice la adresa guvernatorului statului Minas Gerais. Este forțat să locuiască pe Insula Șerpilor din golful Rio de Janeiro. Condamnat pentru închisoare în Angola, dar sentința comutată la 10 ani de deportare, în 1792 pleacă în Mozambic. Aici se căsătorește cu Juliana de Souza Mascarenha.

Volumul liric „Marilha de Dirceu” a fost publicat pentru prima dată în 1792 la Lisabona.

★

Ziduri de piatră.

Oameni transportând pe cai desage.

Sculptură în lemn de Gilberto Fernando de Oliveira (vreo 200 US\$ o piesă).

★

Igreja do Pilar [Biserica în Coloană].

★

Orașul Mariana, colonial.

Biserică franciscană, precum cea văzută înainte: „São Francisco” (aceiași nume).

Preoții îngropați în biserică; călcând pe tombele lor.

Influențe din Macão (China), de la navigatori portughezi.

De aceea unii sfinți creștini au ochi... orientali!

Alt sfânt e mulatru (pictorul a fost mulatru).

Un Isus Cristos negru, sacrificat.

Uneori mai ghiceam / brodeam cuvintele din română pe tiparul „posibil” portughez: eternitate = *eternidade*, istoria = *historia*.

★

Dinat la restaurantul italian „Papinna Della Nonna” în Mariana.

★

Museu Arquidiocesano de Mariana, 40.000 CR intrarea.

Numai în argint, aur, diamante, obiecte de artă, sec. 18.

– Au cărat portughezii pînă n-au mai putut, dar tot a mai rămas! spune ghidul.

Obiecte de cult religios din perioada prosperității.

Altele închise într-un seif (interzis fotografiatul și filmatul).

Impresie de învechit.

Tablouri din epoca de glorie a coloniei portugheze.

Aleijadinho = architect, sculptor în lemn de *jacarandá* - pom căruia îi trebuie 100 de ani să crească (rar, nu prea mai există).

Cărți religioase de-o juma' de metru.

Haine brodate în aur (*veludo*), donate de Don Petro al II-lea, al doilea împărat al Braziliei, trimis în exil în 1889 când s-a proclamat republica.

★

Apoi Catedrala Bazilică *Mossa Senhora da Assumpção*.

Anunțuri: „Liniște! Dumnezeu ne vorbește în liniște!” ori „*Silêncio! Estamos na casa de Deus*” [Liniște! Suntem în casa lui Dumnezeu!].

„*Sacriscia*” [țârcovnicie].

Orgă impunătoare.

★

Drumuri pietruite.

– Vrei prea multe într-un timp scurt... și nu se poate, îmi reproșează pe drept amicii.

Șoferul nu e amendat pentru viteză fiindcă are o placă specială, oficială, albă, pe care scrie „Estado de Minas Gerais”, nu se leagă poliția de el. *Não te preocupa* [Nu te preocupa], îmi zice, e treaba mea.

★

Gunoaiele sunt duse la marginea orașului, li se dau foc (mult fum).

20.06.1993, B. H.

Funcționarii care lucrează pentru guvern se numesc în argou *dormi muito* [(cei care) dorm mult]... (plățiți prost, dar serviciul asigurat, și muncă... mai deloc)!

Un aparat administrativ greoi.

★

Bâlci.

Aș fi vrut să cumpăr un *iamac* înflorat (10 US\$).

Parc-o vedeam pe Eleonora strâmbând din nas în Tucson... „lucruri țigănești.. nu te pricepi de loc să cumperi”.

Ca bâlciul din Polovragi, unde am fost în tabără ca elev de școală generală. Ori cel din Oteteliș, pe malul Oltețului, care se ținea de Sfântul Ilie (20 iulie).

★

– Vezi să nu dai aparatul la vreun copil să-ți facă poze, că fuge cu el. Atenție la buzunare, mă previne Teresinka.

În bâlci: indieni, muzică mistică.

Instrumente de cântat, făcute din lemn *cuia*, ciudate mie, precum: *calimba* (originar din Africa), *charango* (un fel de cobză din bambus), *quena* (ca flautul), etc.

★

Urc pe avenida Cristovão Colombo, cobor în João Pinheiro către Afonso Pena, unde se ține Feria Hipie, un târg local duminical (ceva mai ieftin).

Prin oraș circulă un autobuz rezinha da alegria, precum la carnaval.

Ce cadouri să cumpăr pentru ai mei? Parc-o să-i văd că nu le place!

Artizanat, o double piece tigano pentru nevastă (ce ochi o să facă!... să se-mbrace braziliancă...!).

★

Edgeval mă duce la aeroportul internațional.

Pe melodiile ușor melancolice: *Chitãozinho & Xororó...*

Cu regret că părăsesc Brazilia (poate nu mă voi întoarce niciodată!... mai sunt atâtea țări de colindaaat)... cu bucurie că ajung la familie.

Abia aștept să-i povestesc lui Ely.

Zbor de-a lungul meridianelor.

Mai spaniolizez/portughezez cuvinte românești ori franțuzești: *melancolha, cantare, musica* și-o mai nimeresc.

3 bagaje; problemă la aeroport pentru că am carnet de refugiat (nu pașaport american) în Belo Horizonte.

Exclamă funcționarul că de zece ani lucrează și n-a mai văzut până acum asemenea document!

Taxe de aeroport: 4 US \$ în B. H., în Rio de Janeiro 17 US \$.

B. H. – Rio de Janeiro – Chicago.

În Rio de Janeiro am fost așteptat la aeroport {m-am speriat, credeam că e poliția secretă (?)... pentru a fi direcționat spre avionul de Chicago... am auzit: „Cine e Smarandașe?”}.

Un splendid apus de soare în dreapta avionului.

Orizontul roșu în frontieră cu întunericul pământului.

De când pe tărâm portughez, încep să mă fascineze viața și opera lui Fernando Pessoa. Faimos înainte de-a muri. Nemulțumit, răzvrătit. N-a crezut pe nimeni. Pronunțat împotriva emoțiilor. „Poetul e un pretendent”, adică poetul e cineva care pretinde și-i atât de bun pretinzând încât îi convinge și pe alții.

Vorba lui Fernando Pessoa „Străin aici, ca oriunde”; foarte exoteric. Nici nu voi mai fi în țara mea.

Oamenii n-ar trebui să iubească, lui F. P. îi era frică de dragoste, fiindcă dragostea aduce necazuri. Pentru un minut de plăcere, ai un secol de suferință, poți chiar muri.

Te naști străin.

Urât, bețiv, nenorocos la femei - Pessoa.

Născut în Portugalia. La 8 ani îi moare tatăl. (Plecat în Africa de Sud cu tatăl militar.)

A scris și-n engleză. A studiat la școala anglofonă.

Se-ntoarce în Portugalia la vârsta de 18 ani. Funcționar de guvern. A scris poeme sub multe pseudonime: Álvaro de

Campos, Alberto Caero, Ricardo Peis, Bernardo Soarès, plus numele adevărat, în diferite stiluri și teme.

A creat (numai) sub influența alcoolului.

La un concurs obține Premiul II. Moare de psihoză, beat.

★

Compania aeriană Varig ne urează: *Bom viagem!*
[Călătorie plăcută!]

Rio de Janeiro – Chicago.

21.06.1993

3,5 ore de zbor: Chicago – Phoenix, 6:30 - 9:57.

Terminal 1 pentru United Airlines.

Există un trenuleț aerian care te mută de la un terminal la altul.

Businessmeni, tipi cu fața de ceară. Tunși perfect, eleganți, scoși din cutie. Mișcări calculate. M-a impresionat privirea lor fixă, ochii inexpressivi.

M-am pomenit și-n avionul american mulțumind stewardesei obrigado, în portugheză... făcuse tipa niște ochi la minee... până să-mi dau seama... *what?*

★

Telefonat din avion (deasupra Statului Missouri eram?)... așa, de chestie... să văd cum merge. Înserți o carte de credit în telefonul din spătarul scaunului din față, telefonul se eliberează, formezi numărul cu 1 în față... Dar s-auzea cu vâjâit, neclar... la 2 \$/min ori fracțiunea de minut, plus 2 \$ taxa de start.

De la 30.000 picioare altitudine.

Instrucțiuni în manualul din avion. Pentru internațional 4 \$/min + 4 \$ taxa de start

Ce, numai președinții de stat să trimită telegrame și telefoane de la bordul avioanelor? Mă modernizez, ce naiba!

– Hei, Eleonora, ce mai faci? Îți dau telefon... de la înălțime! Așa, de chestie, să văd cum funcționează. Vedeam prin filme boși lăfăindu-se! De ce să nu fac și eu ca ei? Un țăran oltean? Ce, ei sunt mai ai dracu?!

„*Air phone*” [telefon aerian] – public.

Cu o carte de credit (*master card*) telefonezi.

★

Tot America rămâne *number one* [numărul unu]!

★

La Radio National din Brazilia, Rio de Janeiro, pe 4 iunie 1993, orele 13-14, undele FM, Prof. Dr. Teresinka Pereira a anunțat despre vizita mea în Brazilia, întâlnind scriitori, artiști latino-americieni, pentru extinderea Mișcării Literare Paradoxiste.

★

Mă culcasem în avion...

– Scoal’ mă, ai o viață și pe-aia o dormi?!

★

– *Ceau, Ceau Brasil!* Mă-ntorc acasă (SUA). Cîteva luni de-acum încolo voi savura amintirile, imaginile de trei săptămâni în Brazilia.

★

– Văd Brazilia cu ochii tăi, exclamă nevasta la declamațiile mele.

FLORENTIN LA FLORENȚA

Iunie 2006.

Avionul până la Florența (în Italia) m-a costat 1.693 \$, mai mult decât până în India sau Indonezia (pentru care plătisem în jur de 1.500 \$). De ce așa de scump? Era în plin sezon? Sau fiindcă Florența este oraș (super)turistic?

Și Hotelul *Auto Park* (pe *Via Valdigola*, perpendicular pe *Via Lippi E Macia*): 707,13 \$ pe nouă zile și nouă nopți, aflat la 7 km de locul conferinței. (Făcusem rezervare prin *hotels.com*.)

Ca plată, o să-mi iasă pe nas excursia asta!

Încercasem și prin agenție, apoi pe Internet... totul exasperant! S-au șmecherit tare și ăștia pe *web*, fiindcă la început ți-arată un preț scris mare, iar sub el și la sfârșit, după ce ai comandat biletele, se mai adaugă tot felul de servicii și de taxe! Sute de dolari extra!

Universitatea mă sponsorizase doar parțial, 1.700 \$, și asta cu chiu, cu vai, fiindcă unii erau invidioși că eu sunt invitat la atâtea consfătuiri internaționale și ei nu.

Găsisem un hotel mai ieftin, numit *Del Lago*, la 55,36 \$ pe noapte, dar era în afara Florenței, la vreo 50 km, lângă Lacul *San Cipriano*, în *Cavriglia*.

Prin *priceline.com* făcusem o cazare mai ieftină, care mi-a fost refuzată. După câteva zile, am primit un e-mail, de acceptare dar, spre ghinionul meu, plătisem între timp alta.

★

Când eram băietan, și muream după fotbal, țineam cu Fiorentina, echipa din Florența, pentru că ziceam că vine de la Florentin. În realitate, este invers: etimologic, "florentin" (substantiv comun) înseamnă locuitor al Florenței.

Fotbalul italian de cluburi este cel mai bun din Europa. Se fac tranzacții de jucători pentru milioane de euro.

★

Jean sosește cu copiii și nevasta, pe care o cheamă chiar... Florence (Florența)!

★

Am un dicționar italian de buzunar, *Langenscheidt Dizionario Universal*, anglo-italian, precum și un dicționar de conversație italo-român de Adriana Lăzărescu, *Guida di conversazione italiano-romena*, Editura Sport-Turism, București, 1977.

Italiana îmi sună ca o română schimonosită, o română deviată...

Călătoresc ca boierul!

07.07.2006.

Din nou sunt mutat la clasa bussines în avion. Compania *Delta* mi-a dat „Medalia de argint”.

– Pentru ce? întreb.

– Fiindcă zburăți frecvent.

Pe bilet era imprimat *Silver/Elite*, nici nu băgasem de seamă.

La clasa I ai băuturi alcoolice gratuite (la clasa economică le plătești), iar WC-ul este mai liber.

★

În ziarul *Le Monde*, din 7 iulie 2006, se anunță că alegerile prezidențiale din Mexic au fost câștigate de către candidatul de Stânga, Andrés Manuel López Obrador, iar în *USA Today* din aceeași zi se scria că victorios este candidatul de Dreapta, Felipe Calderón! Curat paradoxism!

★

În avionul de Paris, un tip din Ecuador, José, îmi spune că portughezii cu spaniolii, care se cam înțeleg în limbă, vorbesc... *portuñol* (portoniolă)! Adică, amestecă expresii și cuvinte din ambele limbi.

★

O doamnă din Brăila, stabilită în Motru, călătorește din Tennessee, de la fiica ei, înapoi în România. Nu știe engleză sau franceză și îi este teamă să nu piardă legătura spre București. Are o scrisoare, în engleză, pe care o arată la stewardese. Mă roagă pe mine să îi traduc. Zice că a avut probleme și la venire. Aranjăm să o ducă un funcționar de la *Air France* într-un cărucior cu roțile (femeia e în vârstă) direct la poarta Taromului.

★

Zburăm peste Munții Alpi, înzăpeziți, scoțând crestele printre nori.

Benvenuto in Firenze!

Ajungem la Florența (în italiană se numește *Firenze*).
Benvenuto! (Bine ați venit!, în limba italiană)
Aeroporto di Firenze.
– *Avanti!* (Înainte!), îmi șoptesc în italiană.

Ajung cu taxiul la Hotelul *Auto Park*, unde sunt cazat la camera 603.

– Ce face mâine Italia la Campionatul Mondial de Fotbal? l-am întrebat pe șoferul taxiului.

– *Vince!* (Învinge! în limba italiană)

★

Învăț cuvinte elementare, ca să mă descurc: *dove* = unde; *stazione* = stație; *aperto* = deschis; *magazzino* = magazin; *piccolo* = mic, puțin; *ghirlanda* = ghirlandă; *gioco* = joc.

E simplu de citit, ca în română. Grupurile de litere *ce*, *ci*, *che*, *chi*, *gi*, *ge*, *ghe*, *ghi* se pronunță aidoma.

Italienii îmi citesc corect numele: Smarandache, nu Smarandaș ori Smarandacii.

Nu sunt sunete ca în engleză pe care să le pronunți sucit, cu limba printre dinți: *θ* (s printre dinți) ori *ð* (z printre dinți).

★

Italienii sunt vorbăreți, amabili. Bruneți ca noi. Și-atunci, de ce-i numesc unii pe români „țigani italienilor”?

★

Am coborât din autobuzul 22 la stația *Santa Maria Novella*, în centrul orașului. Biletul costă 1,50 euro în mașină, dar de la chioșcuri îl iei cu 1 euro.

Dacă șoferul nu mai are bilete, răspunde:

– *Finito!* (S-au terminat!).

Atunci poți să călătorești gratuit, căci supracontrolul nu te amendează.

Mă așteptam ca „șofer” să se zică într-un fel apropiat de română-franceză, dar nu, se cheamă *autista* (de la *auto*).

Oare, voi întâlni români și pe aici?

★

1 € = 1,3594 \$

Soldați americani și constructori români

Străzi înguste, clădiri vechi. Ce arhitecturi minuțioase!

În *Piazza San Giovanni* beau o bere italiană *Moretti*, 4,80 euro, cu un grup de soldați americani staționați la baza militară din Vicenza (lângă Florența), întâlnit întâmplător. Îi întreb cum stau cu fetele. (Știu că asta mă preocupa și pe mine când eram în armată la unitatea de artilerie din Medgidia, în anii ,74-75).

– Roiesc (în jurul bazei).

În *Piazza della Signoria* mă întâlnesc cu Éloi Bossé (Canada), Mohamad Allouche (Liban) și Adel Guitouni (Tunisia), toți trei lucrând în Canada, în domeniul de cercetare militară. Vorbim în franceză.

Luăm masa la *Ristorante Pizzeria Orcagna*.

E plăcut în aer liber, între atâtea monumente renascentiste: statuia ecvestră a lui Cosimo I de Giambologna, ridicată în 1594; *Fântâna lui Neptun*, de Ammannati, 1563-1575; *Palazzo Vecchio* (Palatul Vechi); statuia lui David, de Michelangelo; statui de Donatello.

Aud românește pe stradă! Sunt trei inși din Buzău. Le povestesc viața mea dură din Turcia, în lagăr (1988-1990).

– Și noi aici suntem într-un fel de lagăr! mi se răspunde.
Lucrau în construcții.

Scendere = a coborî; *autobus* = autobuz.

Spre deosebire de spanioli, care folosesc ca articol

masculin cuvântul *el* (*el autobús*), italienii folosesc ca articol, cuvântul *il* (*il autobus*).

Președintele SUA... „căutat”!

În stația *Unità Italiana*, unde aștept același autobuz 22, ca să mă întorc la hotel, văd un afiș îngălbenit, murdărit, contra președintelui american:

Wanted / George W. Bush / Per crimini contra / L'umanitate.

(Căutat/George W. Bush/Pentru crime contra/Umanității).

Anunțul se continuă ironic în italiană: *Cine-l prinde să fie atent, că este periculos, înarmat cu bombe nucleare, arme chimice și biologice.*

Omul ăsta nu se mai satură de războaie care nu se mai termină. Ne ține într-o tensiune permanentă. Este principalul

vinovat pentru creșterea sentimentelor antiamericane pe Glob.
Atâta lume îl urăște...

„La război nu există învingători, ci numai învinși!”
(Chamberlain, 1938).

★

Dimineața, bat clopotele în oraș.
Fete frumoase, la pantaloni trei sferturi, siluete negricioase,
ciripind ca vrăbiile.

Cald, cald!

Multe poduri peste râul Arno, care se varsă în Marea Mediterană, trecând prin Pisa (241 de kilometri în lungime).

E admirabil, dar scump! Mai ceva ca în SUA ori în Canada!

O duminică lungă

Doménica lunga (o duminică lungă).

Cam totul este închis.

Automobile cu botul turtit, ca niște câini mocși.

Puzderie de motociclete (prin comparație, în Indonezia, abundau motoretele)

Trotuare mici, clădiri de epocă.

Țigani italieni cerșind (deci sunt și pe aici).

O mămică zice: *Niccolo...* (Nu plânge, micuțul meu).

Mereu cumpăr *acqua fredda* (apă rece).

★

Japonia și Italia sunt cele mai bătrâne nații de pe Glob (la media de vârstă) – din cauza puținelor nașteri. Și suprapopulate.

★

bambino = copil; *sinistra* = stânga (credeam că înseamnă... sinistră!); *destra* = dreapta; *volere* = a vrea; *bibito* = băutură (în spaniolă și în portugheză: *bebida*).

★

Cu puțină spaniolă și franceză, pe lângă română, înveți ușor italiană. Înțeleg mai bine un text tipărit decât pot să vorbesc.

Fotbal până la... greață!

Te saturezi în Europa de fotbal... până la greață!
Canale italiene, germane... numai goluri văd în fața ochilor (fotbalul a devenit un drog).

Iată-mă, un gură cască, un pierde-vară!

Mai bine în Statele Unite, unde nu se transmite nici un meci pe vreun canal anglofon, nici măcar scorurile. Stau liniștit și studiez.

★

Expoziție dedicată umanistului *Enea Silviu Piccolomini* (1405-1464), cunoscut și sub numele de *Papa Pius al II-lea* (din 1458).

★

În total, aveam să expediez 25 de cărți la: Universitatea de Studii „La sapienza” din Roma, Universitatea de Studii din Palermo, Universitatea de Studii din Milano-Bicocca, și Universitatea de Studii „Frederico II” din Napoli.

★

E ușor să încurci limbile astea latine: italiană, spaniolă, portugheză.

★

niente = nimic; *come va?* = ce mai faci? (*como vai?*, în spaniolă; *comment ça va?*, în franceză).

★

Revistă gratuită cu reclame „*Curiosando*”.

Conjugarea italiană

Conjugarea în italiană este, evident, asemănătoare cu cea din limbile romanice.

mangiare = a mânca

Prezent

io mangio

tu mangi

egli/ella mangia

noi mangiamo

voi mangiate

essi/esse mangiano

Viitor

io mangeró

tu mangerai

egli/ella mangerá

noi mangeremom

voi mangerete

essi/esse mangeranno

Trecut (se formează cu verbul *avere* = a avea)

io ho mangiato

tu hai mangiato

egli/ella ha mangiato

noi abbiamo mangiato

voi avete mangiato

essi/esse hanno mangiato.

★

La început, aveam impresia că *mancare* s-ar traduce prin „mâncare”, dar înseamnă „a lipsi”, „a fi lipsă”, „a duce lipsă”, asemănător cu verbul francez *manquer*.

Italianul... Ioan Sorescu!

Nu e zi să nu aud vorbindu-se românește pe stradă, în autobuz, în tren, în baruri.

Am întâlnit pe cineva chiar din Râmnicu-Vâlcea, unde am terminat liceul pedagogic în anul 1974. Respectivul râmnicean avea o firmă de construcții cu nouă angajați, numită *Ioan Sorescu Edile*. Îi mergeau afacerile.

Mulți moldoveni expatriați.

Dar există și români care s-au întors în țară, deschizând businessuri acolo.

Ce plăcut este să stai la umbra unui pin, în curtea *Hotelului „Auto Park”*, completând jurnalul și depănând amintirile...

Am scris atât de multe cărți (plus mii de pagini mici, de jurnal, nepublicate), că mi-e rușine să le dezvălui numărul.

Depănarea memoriilor a devenit un hobby de care nu pot scăpa. Jean Dezert (Franța) și Albena Tchamova (Bulgaria), colaboratorii mei, mă întreabă de ce nu relatez în engleză, ca să înțeleagă și ei. Au dreptate. Și ar trebui să dedic timpul mai degrabă cercetărilor științifice, care sunt mai importante.

Declinarea italiană

Fluctuația cuvintelor din limba mamă latină în dialectele „vulgare”. S-a schimbat partea moale (vocalele) și a rezistat partea tare (consoanele). De exemplu, cuvântul „poartă”: în latină, *porta*; în italiană, *porta*; în spaniolă și în portugheză, *puerta*; în franceză, *porte* („e” final este mut).

Cum s-o fi zicând în reto-romană?

Consoanele *p, r, t* au rămas. Vocalele au fost deviate/transformatate.

★

Declinarea substantivelor (după „Ghidul de conversație”):

Masculin

un lup = *un lup*

unui lup = *di un lup*

unui lup (dativ) = *a un lup*

niște lupi = *dei lupi, alcuni lupi*

unor lupi = *di alcuni lupi*

unor lupi (dativ) = *ad alcuni lupi*

Feminin

o casă = *di una casa*

unei case = *di una casa*

unei case (dativ) = *a una casa*

niște case = *delle case, alcune case*

unor case = *di alcune case*

unor case (dativ) = *ad alcune case*

★

La 11-12 noaptea, gălăgie pe coridor: râsete, cântece, aplauze: *O sooo-le miooo...*

Parcă era un cor. Asta era vineri spre sâmbătă.

Uite ce hotel: am dat 80 \$ pe zi ca să n-am apă caldă la duș și să nu pot dormi noaptea!

★

Îmi place să mă plimb la întâmplare pe străzi, să cunosc viața reală, omul obișnuit – nu reclamă idealizată și exagerată din filme sau din reviste.

BOEM, cu litere mari, vagabondând cu gândurile... mai fantezist și spontan, haotic, neprogramat și neorganizat... visând cu ochii deschiși în această lume preocupată de material.

★

Sunt un turist sărac, îmi drămuiesc ultimul cent. Fac economie la mâncare (numai bine, că și slăbesc) ca să îmi ajungă banii pentru muzee, expoziții, catedrale, cărți... totul pentru spirit.

★

Am schimbat 200 \$ pentru 115 €! Aproape la jumătate... Dolarul ăsta se duce dracului de răpă în Europa, față de euro îi tot scade valoarea: 1 € = 1,3594 \$ la casele de schimb, dar italienii sunt mai șmecheri (nu ei au înființat *Mafia*?): scad din suma convertită în € și taxe de serviciu, plus un procent. Așa ceva nu am mai întâlnit până acum în nici o țară pe care am vizitat-o! Devine tot mai scump să călătoresc în Europa.

Chiar și în România, după ce va intra în Uniunea Europeană, pentru mine, va fi nerentabil.

Ar fi bine să se extindă aceeași monedă pe tot Globul, facilitând comerțul, turismul. Fiindcă, de fiecare dată când schimbi, pierzi.

★

America nu mai este prima putere financiară, din păcate și asta afectează buzunarele mele de turist și devin mai trist...

Viață dulce...

Îmi vine să râd cum spun ei la „fată”: *ragazza* (se citește „ragața”), parcă ar spune... RAȚA – așa sună la urechea mea.

★

Am vizitat multe. Și trebuie să fac o pauză să se mai sedimenteze impresiile și cunoștințele. Să le rumeg puțin. Să le organizez.

★

La Dolce Vita (Viață dulce) în Italia (dacă ai bani !).

★

Dimineața mănânc la hotel de mă umflu oltenește (micul dejun este inclus în preț), ca să îmi țină de foame pentru toată ziua. Procedez precum cămila în oază: își umple cocoșele cu apă ca să reziste la traversarea deșertului.

★

Lângă „*Auto Park*” *Hotel*, unde stau, românii au businessuri: o patiserie, un bar. Am intrat la *Bar Primi Pitti* și am băut o bere *Castelmaine*. Vânzătoarea se uita la mine suspicioasă când i-am spus că sunt român (mi-a grăit românește).

★

Italianii se căsătoresc târziu, după vârsta de 40 de ani. Vor să-și petreacă viața cât timp sunt tineri, s-ar crede. Însă, Jean îmi spunea că asta se datorează faptului că nu își pot susține familia când ies de pe băncile școlilor. Fie nu găsesc serviciu, fie nu au bani să își cumpere apartamente, și atunci trăiesc în aceeași casă cu părinții. Situație asemănătoare este și în Franța, unde Guvernul dăduse o lege contra stagiariilor, dar a fost nevoit să o abroge datorită manifestațiilor populației.

★

În italiană, pluralul se formează ca în română, adăugând sufixul „i” pentru genul masculin și „e” pentru genul feminin: *ragazzo* (băiat) → *ragazzi* (băieți); *ragazza* (fată) → *ragazze* (fete).

★

Printre cei mai bogați din Italia se află: familia *Agnelli* (proprietarii uzinei FIAT), *Tronchetti Provera* (directorul firmei PIRELLI/TELECOM), *Berlusconi*, fost prim-ministru de dreapta (în prezent premierul fiind de stânga, *Romano Prodi*, ca și președintele, *Giorgio Napolitano*). Dar, oamenii politici lucrează pentru ei, nu pentru țară.

Casete muzicale reprezentative

Biserica Santa Maria din Nazaret se află în apropierea gării. Am asistat puțin la slujbă. Un altar înalt. Lumânări electrice. Sculpturi. Simți măreție, impozanță. Baldassare Sardi a fost arhitect al interiorului.

Frescele sunt executate de Giambattista Tiepolo și Gerolamo Mengozzi Colonna, plus Giovanni Marchiori.

Bombardată în Primul Război Mondial.

★

Voi lua puțin aer de Veneția. Sper să mă inspire în creația mea de *aut-artă* (care-i ceva pe dos față de realismul mitologic și perfecțiunea italiană), făcută pe computer... artă cibernetică.

★

Miros de pește, de sare, de mare...

Sănătos.

Voios.

★

Seara, din nou, cu trenul. Ne-am întors la *Firenze*.

Am cumpărat casete de muzică italiană: Bruno Lauzi (*L'amore sempre* = Dragostea mereu); Paolo Vallesi (*La forza della vita* = Forța vieții); *Canzoni d'estate (Le più belle canzoni italiane)* – Cântece de vară (Cele mai frumoase cântece italiene); Fausto Leali – Patty Pravo – Paolo Vallesi (*Il meglio della musica italiana* = Ce-i mai bun din muzica italiană) și pentru copii *Balla bimbo, balla*.

Interpreți din vremea copilăriei mele, Rita Pavone, Gianni Morandi, Adriano Celentano sau actori vestiți precum Claudia Cardinale, Sofia Loren, Marcello Mastroiani, Alberto Sordi, nu mai sunt acum la modă.

O sibiancă îngrijind de bătrâni în Florența câștigă 1.500 de euro pe lună. Mâncarea și dormitul sunt gratuite însă are liber doar joia și duminica, între orele 14 și 19.30, când este înlocuită de rudele bătrânului. Mai greu este să reziziți psihic decât fizic la astfel de muncă. Lucrase analog și în Japonia, unde avea mai mult timp liber.

Hai-hui prin Florența

În secolul al XVI-lea, trupele teatrale italiene au impus în Europa un stil teatral bazat pe improvizație și măști, numit *Commedia dell'arte*. Ca personaje, erau tinerii îndrăgostiți, bătrânii și valeții – din ultima categorie se remarcă *Arlechinul (Bufonul)*.

Trecerea de la supradevalorizata liră italiană, când se duceau la cumpărături cu geanta plină de bancnote, la euro a dus la creșterea nivelului de trai al italienilor și la mărirea puterii lor de a călători în străinătate. Comunitatea Europeană i-a ridicat.

★

Teatro Goldoni, după numele celebrului dramaturg Carlo Goldoni (1707-1793), care a descris moravurile sociale în comedii scrise în italiană și în franceză.

Piazza Torquato Tasso, cu o placă memorială despre uciderea de către fasciști în 14 iulie 1944 a cinci persoane nevinovate.

La *Opera Toscana* afișe cu „La Traviata” de Verdi și „Carmen” de Bizet, în luna iulie, iar în august, *Baletul Flamenco* de José Greco.

★

Cappella Brancacci, cu portic și cu trei niveluri. Construcția bisericii a început în anul 1268. În 1420, Musolino și Masaccio se apucă de pictat frescele. Ceremonia inaugurării bisericii a avut loc pe 19 aprilie 1422.

Georgio Vasari scria că Masaccio a pictat cu *terra verde* (lut verde).

Pe biletul de intrare (4 €) sunt înfățișați Adam și Eva goi, izgoniți din Paradis pentru că au păcătuit mușcând din mărul interzis.

★

La *Casa S. Lucia*, pe strada S. Agostino se vând lucruri vechi, iar banii colectați sunt întrebuințați la ajutorarea persoanelor care dorm pe străzi.

– Daaa? mă mir. Există și aici oameni fără căpătâi?

– Și-ncă destui!

★

Pe mașinile de poliție se află inscripția *Carabinieri* (de la *carabina* = flintă).

Pentru urechile mele sună... vânători!

★

Butic de artă *Fantasia Florentina*. (Zăresc prenumele meu peste tot!)

★

Cartierul bogat al bijutierilor, cu statuia lui Benvenuto Cellini (1500-1571), *maestro degli orafi*, sculptor, artizan.

★

Întâlnesc alți compatrioți, din Focșani, mai în vârstă. Cică pleacă românii și la 40-50 de ani fiindcă nu e de lucru în țară: 80% sunt nemulțumiți... Și, atunci, cum e cu democrația?

Palazzo Vecchio

Palazzo Vecchio (Palatul Vechi).

Plătesc 6 euro biletul.

Conceput ca palat-fortăreață în anul 1294. S-a folosit piatră tare (*pietra forte*).

În fața palatului, există o *loggia*, în stil gotic, cu reliefuri de Agnolo Gadi și sculpturi de Flaminio Vacca, Giambologna („Hercule și Centaurul”), Pio Fedi, B. Cellini („Perseus”).

„Răpirea sabinelor”, de Giambologna, înfățișează

legenda potrivit căreia Romulus (fondatorul Romei Antice, în anul 753 î.H.) și oștenii săi au furat femeile sabinilor (popor locuind în centrul Italiei), declanșând un război. După împăcarea romanilor cu sabinii și unirea lor într-un singur stat, nevestele furate nu mai voiau să se întoarcă la bărbații lor (!).

★

În Palatul Vechi, multe sculpturi de: Donatello (1386-1466), Michelangelo (1475-1564), Baccio Bandinelli (1488-1560), Michelozzo (1396-1472), Andrea del Verrocchio (1430-1488), Pierino da Vinci, Leonardo da Vinci (1452-1519), Vincenzo de Rossi.

Fresce de Giorgio Vasari (1511-1574), reprezentând nunta lui Francesco I de Medici cu Joan de Austria (1565), precum și panouri alegorice pe tavan despre Triumful Marelui Duce Cosimo I-ul.

Alte decorații sunt executate de Stradano, Bronzino, Naldini, Santi di Tito.

Coridoare decorate de Giuliano și Benedetto da Maiano.

Apartamentul Eleonorei de Toledo.

Apartamentele lui Leo al X-lea.

Castelul are un turn unde au fost întemnițați Cosimo Bătrânul și Savonarola.

★

Florența a fost dominată între secolele al XV-lea și al XVIII-lea de o familie de bancheri, numită Medici: Cosimo Bătrânul (1434-1464); Lorenzo Magnificul (1469-1492); Giulio de Medici (1512-1516); Alessandro de Medici (1532-1537); Cosimo I de Medici (1537-1569) și Mare Duce de Toscana (1569-1574); Francesco I de Medici, Mare Duce de Toscana (1587-1609); Francesco al II-lea de Medici, Mare Duce de Toscana (1621-1670); Giovanni-Gaston de Medici, Mare Duce de Toscana (1723-1737).

După aceștia, urmează dinastia/familia Lorraine.

Reîntâlnirea cu Pinocchio

Când eram elev la Școala Generală, am citit, în traducere românească, „Aventurile lui Pinocchio”, de Carlo Collodi. Pinocchio era o păpușă de lemn care s-a transformat într-un băiețel și căruia îi creștea nasul de fiecare dată când mințea! Văd cartea, în ediție italiană, prin librării.

Cei mai importanți scriitori florentini au fost Dante Alighieri și Francesco Petrarca.

Dante Alighieri (1265-1321), părintele poeziei italiene, a scris renumita *Divina Comedia*, sonete și cântonete de dragoste, pentru Beatrice Portinari (circa 1265-1290), care a fost muza inspiratoare a poetului. A scris și eseuri filosofice și politice.

Francesco Petrarca (1304-1374) a fost pasionat de iubirea sa pentru Laura de Noves, căreia îi dedică sonete în toscană „Canzoniere” (1470). El a format un stil numit, evident, *petrarchism*.

Catedrala din Florența

Catedrala Santa Maria del Fiore (Sfânta Marie a Florii). Când să intrăm, un moș se văita în engleză că i-a șparlit portofelul: „They stole my wallet!”.

Înăuntru, femeile cu umerii goi ori, prea decoltate, trebuiau să îmbrace halate subțiri din pânză bleu (să-și acopere impuditățile). Mă gândeam că și musulmancele își acoperă părul.

La exterior, principala catedrală din Florența este de o

frumusețe extraordinară. Sculptată și decorată mărunț, în detaliu. Mai întâi, s-a construit *Biserica Santa Reparata*, în secolele IV-V. Distrusă în timpul războaielor bizantine, este refăcută în secolele VIII-IX. A fost demolată în anul 1375.

În 1296, se ridică o nouă catedrală, sub îndrumarea lui Arnolfo di Cambio.

Andrea Pisano, Francesco Talenti și Giovanni di Lapo Ghini au lucrat la Dom în 1377, care-i terminat în 1434 de către Filippo Brunelleschi (1377-1446). Domul are un felinar de Verrocchio.

Splendida fațadă, care-ți ia ochii de la prima vedere și-ți dă o senzație de măreție, este proiectată de florentinul Emilio de Fabris (1807-1883). El a câștigat în 1870 concursul pentru realizarea fațadei catedralei florentine. În același stil sunt decorate și alte edificii din Piața Domului. Arhitectul a murit

înainte de terminarea lucrărilor din acest complex arhitectonic, finalizate de Luigi del Moro.

Fresce de Paolo Uccello, Andrea del Castagno și o pictură cu Dante și *Divina Comedia* de Domenico di Michelino.

Vasari și apoi Federico Zuccari (1540-1609) completează scene din „Judecata de Apoi”.

Am urcat 414 trepte în Turnul de 82 de metri de lângă Catedrală, de unde se vede întreg orașul, înconjurat de coline, ca într-o chiuvetă. Puține blocuri înalte.

Un afiș: „Nu scrieți pe zidurile Turnului!”. Dar, mulți s-au iscălit.

Mur = zid (grafiat ca în franceză, unde se citește însă „miur”).

Uscita = ieșire.

Baptisteriul „Sf. Ioan”

Un mexican îmi spune că hispanicii înțeleg cam 30-40% din italiană. *Per favore* = Vă rog (în limba italiană); *Por favor* = Vă rog (în limba spaniolă).

★

Baptisteriul Sfântului Ioan. („Baptisteriu” înseamnă aici capelă anexă a unei catedrale catolice, unde se fac botezurile; provine din latinescul *baptisterium*).

Construit în formă octogonală în secolele IV-V, renovat în secolele XI-XII. Absidele au fost refăcute în secolul al XIII-lea.

Are trei uși de bronz. Ușa din sud este decorată de Andrea Pisano cu scene din viața Sfântului Ioan Botezătorul și Alegorii ale Virtuților Teologice și Cardinale (între 1330 și 1336). Ușa din nord, cu secvențe din Noul Testament, de Lorenzo Ghiberti, Donatello, Ciuffagni, Uccello, Cennini. Ușa din est, denumită și *Poarta Raiului*, datorită poziției, are

imagini din Vechiul Testament (de Ghiberti), secolul al

XV-lea: „Crearea lui Adam și Eva”; „Păcatul Originar”; „Izgonirea din Paradisul Terestru”; „Sacrificiul lui Noe și al familiei sale după ce au părăsit Arca”; „Îmbătarea lui Noe”; „Moise primind cele Zece Porunci de pe Muntele Sinai”; „Bătălia cu Filistenii”; „Uciderea uriașului Goliat de către

David”; „Uciderea lui Abel”; „Domnul îl pedepsește pe Cain”; „Îngerii îi apar Patriarhului Abraham”; „Patriarhul Iosif vândut negustorilor egipteni”; „Poporul lui Israel în Iordania”; „Solomon și regina din Sheba”.

Turul Florenței cu autobuzul

Viaggiare della città (Turul orașului). Fac turul Florenței cu autobuzul de pe linia A. Costă 20 de euro. Dolarul nu mai înseamnă mare lucru în Europa. Alte țări, precum Rusia, Arabia Saudită, Siria își schimbă rezervele naționale de pe dolari în euro. Ni se dau căști la urechi, la care poți asculta explicațiile ghidului în șase limbi.

Florența a fost capitala Italiei între anii 1865-1870.

Apogeul ei artistic s-a manifestat în timpul Renașterii (secolele XV-XVI) sub conducerea familiei de Medici.

Biblioteca Nazionale Centrale.

Piazza Verlucci.

Observatorul lui Galilei (1594-1642), de unde a descoperit petele solare, munții lunari și inelele jupiteriene cu luneta sa.

Casa lui Galilei.

Din cauza aderării sale la sistemul heliocentric, lansat în anul 1543 de astronomul polonez Copernic (1473-1543), Galileo Galilei a intrat în conflict cu Biserica Catolică, susținătoare a sistemului geocentric al savantului grec Ptolemeu (cca 100 - cca 170). A fost judecat de către Inchiziție, într-un proces faimos, opera fiindu-i pusă la index în anul 1616, iar în 1633 a fost obligat să își retracteze afirmația din cartea sa „Dialog asupra celor două mari sisteme ale lumii”.

Abia în secolul al XVII-lea, sistemul heliocentric a fost recunoscut, iar Galileo Galilei a fost reabilitat în anul... 1992!

Inchiziția a fost instituită de Papa Innocențiu al III-lea în anul 1199 pentru a lupta împotriva ereziilor, folosind interogatorii, torturi fizice, pedepse, fiind activă contra musulmanilor și evreilor. A fost suprimată oficial, în secolul al XVIII-lea.

Un alt caz de represiune cunoscut în istorie, în afara altora îngropate de timp, este arderea de viu a filosofului panteist, Giordano Bruno (1548-1600), pentru că se rupsesse de tradiția aristotelică asupra Universului, fiind considerat eretic.

Medicul spaniol Miguel Servet (1511-53) a fost arestat și ars pe rug în urma unui proces incriminat de reformatul Jean Calvin (1509-64) pentru că a negat Trinitatea creștină precum și divinitatea lui Christos.

În Evul Mediu întunecat, știința a fost *faultată* de religie. Astăzi, este faultată de politică și de interese meschine.

Casa lui Ceaikovski (1840-1893), compozitor rus inspirat din vocalismul italian și romantismul german.

★

Piața Galilei.

Poarta Romană.

Academia di Belli Arte. Arhitectură florentină din secolele XV-XIX, sculptură florentină, pictura florentină (când aud mereu „florentin”, „florentină” în căști, parcă s-ar vorbi despre mine!).

Che piacere! (Îmi face plăcere!).

★

Încărcați de istorie și de artă, italienii. Se folosesc de gloria trecutului..

★

Redacția ziarului „La Nazione”.

Lume pe străzi. Fete îmbrăcate mai feminin – multe minijupuri.

„Michelangelo” – piața cu microbiști!

Cobor din autobuzul turistic în Piața Michelangelo. Un ecran mare, pentru a urmări finala Campionatului Mondial de Fotbal (Germania, 2006).

Chibiți (*tifosi*) cu steaguri tricolore italiene (verde-alb-roșu) sau vopsiți pe față în culorile naționale.

Cutii mici de *Coca-Cola* distribuite gratuit, beau și eu de sete, deși gazoasele nu sunt prea sănătoase, te umflă.

Vrând-nevrând, iată că țin cu Italia, datorită atmosferei, deși eram neutru. Aș fi ținut cu România, dar văd că nu mai

vrea să se califice la Mondiale. Se umple piața cu fani și fanatici, câteva mii. Trompete urlă. Mai mulți puștani și adolescenți, morți după fotbal. Cică, să strig *Forza Italia!* (Haide Italia!).

Le spun de Adrian Mutu, recent achiziționat de echipa locală *Fiorentina*, cu un contract de cinci ani, pentru 1,5 milioane de euro pe sezon, după cum specifică ziarul „Il Firenze”, din 9 iulie 2006, pagina 51: „*Il rumeno, classe 1979, e stato acquistato dalla Juventus a titolo definitivo...*”.

De observat că *Fiorentina Firenze* și *Juventus Torino* au fost mereu rivale, iar un meci al lor a scăpat de sub control și cele două echipe se află în proces...

În periodicul „La Repubblica”, un articol cu litere de o schioapă: *Italia, una notte mondiale*.

Șepci albastre. Cumpăr și eu un tricou (5 euro) cu „Italia” (și jucătorii ei pe spate) pentru fiul meu cel mare, Mihai.

Se bea bere. Muzică, megafoane.

Cu trei-patru ore înainte de începerea meciului s-au îngrămădit suporterii ca oile. Este cea mai „fană” finală pe care o văd (Alt „fan” lucru a fost un revelion petrecut în avion... mă întorceam din România, în mileniul trecut).

Fanii se urcaseră și pe statuia „David” a lui Michelangelo Buonarroti (replica din bronz), se țineau de picioarele lui.

Cutii goale, hârtii grămadă pe jos.

Uneori, nimeream în spaniolă, dar mă înțelegeau: *Quando es el ultimo autobus?*

Fotbaliștii sunt idolatrizați, eroizați, divinizați. Mai cunoscuți ca un președinte de republică. Tineri, bogați, celebri, asaltați de sexul frumos.

Savanții, oamenii de știință, cercetătorii sunt la marginea societății, în anonimitate și în sărăcie.

Am stat ore în șirf pe vârfuri, pe călcâie, ca să observ ecranul, sucind capul la stânga sau la dreapta după omul din fața mea.

Biletul pe stadionul din Berlin a atins 700 de euro!

Se cântă imnul național italian și se flutură drapelul național.

Grazie Ragazzi! (Mulțumim, băieți) apare pe marele ecran.

Asistă și multe fete. Suntem om lângă om, chibiți ca stridiile.

Câtă ură manifestau față de Zidane (talentatul Zizou).

Și în reviste italiene, Totti și Materazzi îl sfidau, dar ei nu se ridicau la valoarea algerianului. Se aprinseseră luminile pe dealurile din jur.

Italia – Franca: 6-4

Extraordinario! Dom'le, ăștia joacă pe viață și pe moarte! Se bat, își dau tot sufletul din ei. Asta este șansa, nu se știe când se vor mai întâlni cu finala. Acum ori niciodată!

Mă dureau picioarele, mă rodeau pantofii.

★

Francezii atacau, dominau jocul. *La squadra Azzurra* (Echipa albastră) se apăra.

★

În pauze, ne așezam pe borduri, jos pe ciment, pe scările statuii.

★

Ambele formații aveau în teren alinierea 4-2-3-1. Italia fusese de trei ori campioană mondială (1934, 1938, 1982) și o dată campioană europeană (1968), iar Franța, o dată campioană mondială (1998, pe teren propriu), și de două ori campioană europeană (1984, 2000).

Patru reprize și executarea loviturilor de la 11 metri.
Scor final: *Italia – Francia: 6 – 4.*

Echipa italiană: Buffon, Grosso, Materazzi, Cannavaro, Zambrotta, Pirlo, Gattuso, Perrotta, Totti, Camoranesi și Toni. Antrenor Marcello Lippi.

Un incident: Materazzi l-a făcut terorist pe Zidane (fiindcă este de origine arabă), iar Zidane i-a dat un cap în piept, dându-l cu „roatele” în sus (o scenă uluitoare, de neașteptat la o competiție de un asemenea nivel!). Arbitrul argentinian Horacio Elizondo i-a arătat francezului cartonașul roșu.

Era 11 noaptea. Unii beți. Mașinile și motocicletele claxonau. Grămezi de sticle și de gunoaie pe străzi. Cu toții strigau, urlau: *Campioni del Mondo!*

Parcă nu e corect să se câștige un campionat mondial prin penaltiuri! Ce altă variantă de departajare ar mai fi? Să joace permanent până ce înscrie o echipă? Dar atunci s-ar putea să nu se mai termine niciodată!...

Singura soluție a fost să o iau pe picioare către hotel, mai ales că a doua zi trebuia să prezint la conferință.

Nebunie mare, entuziasm în oraș, ca un festival ad-hoc.

Trecuse de miezul nopții când am ajuns în centru. Unii cântau la chitară. Și aici, spre surprinderea mea, m-a luat un taxi rătăcit care m-a dus până în nord, la Hotel „Auto Park” (15 €). Șoferul spunea că a mai întâlnit români.

– Cum se comportă?

– Ca și italienii, unii bine, alții rău.

Conferință în clădire din Renaștere

A IX-a Conferință Internațională asupra Fuziunii Informației s-a ținut la Centrul de Conferințe de la Hotelul

Convitto della Calza – Oltrarno Meeting Center. El se află într-o clădire din secolul al XIV-lea, care a fost inițial Spitalul „Sf. Ioan Botezătorul”, administrat de-a lungul timpului de mai multe ordine călugărești, printre care și Ordinul Iezuiților, din 1529. Numele folcloric al clădirii, „Colegiul Panglicii”, provine de la un detaliu vestimentar iezuit: o panglică pe umărul stâng. După ce a stat 50 de ani abandonat, edificiul a fost restaurat în zilele noastre, devenind hotel și centru de conferințe cu zece săli pentru orice tip de întruniri, cu capacitate de la 20 până la 600 de persoane. Încăperea numită

„Sala Franciabigio” are fresce renaștentiste, realizate în anul 1514 de *Francesco di Cristofano*, zis *Franciabigio*. Cea mai faimoasă este *La Ultima Cena* (Cina cea de Taină). Hotelul este situat în cartierul Oltrarno, unul din cele mai pitorești cartiere din centrul istoric al Florenței, în *Piazza della Calza* (Piața Panglicii), lângă *Poarta Romană*, *Grădinile Boboli*, *Palatul Pitti*.

Am schimbat două autobuze: 22 și 37.

Am prezentat cu Jean Dezert, colaboratorul meu francez, seminarul „Fuziunea Informației Cantitative și Calitative folosind TDSm”, între orele 8,30 și 11,30. Am avut 12 participanți (din Germania, Brazilia, Turcia, etc.) plătitori. O să primim și bani, 40% din încasare, restul îl iau organizatorii.

Sala este decorată cu fresce renaștentiste.

★

Înscrierea la conferință a costat 750 de €! Țștia au înnebunit, conferințele au devenit afaceri, nu foruri științifice!

★

Cercetătorii francezi nu păreau deloc supărați de pierderea finalei mondiale la fotbal.

★

Merg în vizită la Jean și familia lui: Florence (soția) și copiii: Théo, Maïlis (nume breton), și Igor (nume rusesc). *Igoraș* îl alintam eu pe "Le petit Jean" (Micul Jean), căci seamănă leit cu tatăl său.

Jean închiriasse un apartament mobilat și plătea mai puțin decât mine la hotel!

11.07.2006.

Colaboratoarea mea, Albena Tchamova, sosise din Bulgaria:

– Florentin, când te-ai dus în India a fost tsunami, în Indonezia a fost cutremur! Ce-o să fie în Italia?

Eu sunt ghinionistul: omul care aduce furtuni și uragane!

★

Am pornit-o pe străzi la întâmplare. Întrebam și, când să mulțumesc, nimeream *Gracias!* (Mulțumesc! în spaniolă), în loc de *Grazie!* (Mulțumesc! în italiană).

★

Poarta San Frediano.

Rinascimento Fiorentino (expoziție despre Renașterea Florentină) pe *Lungarno Guicciardini*.

Intru prin anticariate, mă uit la vitrine, analizez pietonii trecând pe lângă mine.

E bine să vizitezi cât mai mult, fiindcă dacă nu ai văzut, ai impresia că cine știe ce miere e prin alte părți, pe unde nu ai fost.

Dar civilizațiile converg una spre alta, până la omogenizare.

„Căldură mare!”, vorba lui Caragiale. Mi-e sete continuă...

Palatul Pitti

Palatul Pitti a fost construit în secolul al XV-lea de către bancherul Luca Pitti, care a dat faliment. A fost achiziționat de familia Medici. Include: *Galleria Palatina*, *Galleria d' Arte Moderna*, *Galleria del Costume*, *Giardino di Boboli*, *Museo degli Argenti*, *Museo delle Porcelane*, *Giardino Bordini*.

O coadă la bileteee! Am luat bilet de 8,50 € pentru galerii.

Galeria palatului fu reabilitată de către Ferdinando al II-lea de Medici, iar decorațiile fuseseră executate de către *Pietro da Cortona*.

Portrete ale membrilor dinastiilor Medici și Lorraine.
Portretul lui Galilei cu luneta sa.

Ramele tablourilor sunt înzorzonate, aurite. Magnific!

Să te afunzi în liniștea înmormântătoare a unui muzeu și să meditezi... Dând timpul înapoi și împietrindu-l.

Ce bine că era aer condiționat, înviorător!

Picturi renumite din secolele XV-XVIII: „Fecioara și pruncul” (circa 1452), de *Filippo Lippi*; „Femeia cu voal” (1516), de *Raphael*; „Concertul” (1510-1513), de *Tiziano*; „Cupidon dormind” (1606), de *Caravaggio*; „Cei patru filozofi” (1606), de *Rubens*.

Galeria de Artă Modernă cuprinde peste 2.000 de lucrări de sculptură și de pictură din secolele XIX-XX.

Tantum malorum...

Din punct de vedere politic, între dinastia Medicilor, cu dominația lor absolută asupra Florenței și a Toscanei, și Machiavelli, îl prefer pe al doilea, luptând pentru libertate contra monarhiilor, după cum, analog, între marele împărat roman Caius Iulius Caesar (100-44 î.H.) și asasinii lui în Senat, Brutus și Cassius, îi simpatizez pe ultimii, fiindcă pledau pentru republică și pentru democrație, pe când Caesar devenise un dictator.

Niccolo Machiavelli (1469-1527) este cunoscut însă pentru eseurile sale de filozofie politică prin care demască meschinăria politicianilor și a religiei – scrise în surghiun, după

înlăturarea sa din funcția de secretar al Republicii Florența (1513).

Familia Medici, reinstalată la Putere de către trupele pontificale și spaniole (1512), susține Iertările de Păcate promulgate de Papa Leon al X-lea în 1515, prin care evlavioșii (naivi) cumpărau (pur și simplu!) de la clerici niște certificate (numite „Indulgențe papale”), prin care li se iertau, chipurile, păcatele! Nu doar pentru vii, ci și pentru morți, la prețuri accesibile sărăcimii!!

Acest lucru a dus la revolta teologului și călugărului german *Martin Luther* (1483-1546), care a scris în anul 1517 cele *95 de teze* în care condamnă această escrocherie de la Roma. Astfel a luat naștere ramura *reformistă (lutherană)* a creștinismului.

Bineînțeles, Luther a fost condamnat de Papa de la Roma, care voia să țină sub control toată creștinătatea, în 1520, și i s-a cerut, în 1521, să-și retragă afirmațiile (a refuzat, spre deosebire de Galilei, care n-a avut un astfel de curaj). Spre finalul vieții, și-a restructurat opera și a continuat criticile împotriva catolicilor, revoltelor sociale și a deviațiilor anabaptiste (anularea botezării copiilor).

Tantum religio potuit suadere malorum (Religia a putut să-i facă pe oameni să comită atâtea fapte rele) – spusesese *Lucretius*.

Primisem invitația de participare la Conferința FUSION 2006 de la Stefano Marano, profesor la Universitatea din Salerno. Lucrările prezentate nu se mai publică pe hârtie (ar ieși niște ceasloave de 700-800 de pagini), e prea costisitor, ci pe CD-uri, simplu și extrem de ieftin.

Albena a prezentat articolul comun (scris împreună cu J. Dezert, F. Smarandache, P. Konstantinova): „Depistarea tipului de țintă cu Regula PCR 5 și cu Regula lui Dempster” (în

cercetarea militară). Eu făcusem calculele de fuziune cu PCR 5, iar Albena și Jean rulasera un program în *MatLab* folosind *Metoda Monte Carlo*.

Muzee, muzee

Mircea Monu, ziarist la „Monitorul de Vâlcea”, îmi dăduse, înainte de plecare, un sfat prin *e-mail*, privind bucătăria italiană: „Faceți antrenament la mâncatul... macaroanelor (exersați răsucirea lor pe furculiță! dar slăbiți pân-atunci măcar vreo 5 kg!), căci cu broaștele n-aveți grețuri, v-ați antrenat deja în Indonezia!... Poftă bună!”.

★

Primul mare prozator italian, *Giovanni Boccaccio* (1313-1375), s-a născut la Florența sau la Certaldo (istoricii n-au putut stabili cu precizie). Culegerea sa de nuvele „Decameronul” descrie moravurile contemporanilor.

★

Muzeul Marino Marini – sculptor (1901-1980).

★

Muzeul Stibler – costume, decorații, armuri, tapițerii, picturi din secolele XVI-XIX.

CU “CAROZZA” SPRE VENEȚIA

12.07.2006.

Cu *Trenitalia*, clasa a II-a, *carrozza 11* (vagonul – la început, tradusesem după ureche... căruța), locul 76, la *finestrino* (fereastră).

Firenze-Venezia, prețul biletului 26,50 euro, trei ore de drum. Trenul acesta trece prin Bologna și prin Padova.

În vagon sunt cinci cupluri de indieni din statul Andhra Pradesh. Gălăgioși, strigând, râzând. Ei spun că promovează *Yoga Sahaja*, un tip de meditație spirituală în care fusesem inițiat un pic în peregrinările mele. Energia *Kundalini*, în stare latentă, aflată în zona triunghiului dorsal trebuie reactivată prin meditație: uită-i pe toți; uită-te și pe tine; conectează-te la

puterea divină; fii cu mintea deschisă; ia energie din interior (în China se predică să obții energie din Univers).

Ne-am descălțat și medităm cu palmele în sus. Trebuia să stai relaxat 21 de zile, dimineața și seara, să repeți procedura spirituală.

Există puncte de energie în corp răspândite ca pe o hartă. Trebuie să știi care și pentru ce să îl folosești. În India se numesc „prana”, iar în China „cii”. Pe ele se bazează acupunctura și masajul. Ele sunt conectate cu nervii care duc la diverse organe.

Simțeam niște furnicături/radiații din mâini. Le apropiam de aura capului pentru a obține aceleași efecte la nivel capilar.

Trebuie să ajungi la *starea fără gânduri* pentru ca să atingi liniștea sufletească.

Indienii avuseseră nevoie de o singură viză, cea din partea Comunității Europene, pentru a vizita orice țară din ea. Ei făceau un turneu.

★

Nord-estul Italiei este verde. În tren, sunt WC-uri separate, pentru femei și bărbați.

★

Să știu eu că am pus piciorul în Veneția...

Taxiuri pe... apă!

Coborâm în stația *Santa Lucia*, care este legată printr-un pod lung de stația anterioară, *Mestre*, aflată pe uscat. Sub comunism, când nu puteam călători nici până în Bulgaria (ne-au refuzat, ca studenți, pașapoartele), visam eu să ajung vreodată în Veneția?

Lilia, nevastă-mea, exclamă că nu s-ar mira să mă duc și pe... Lună!

Peste o sută de ani sau mai devreme, generațiile de atunci or să ne compătimească, fiindcă nu puteam face turism interplanetar, galactic ori intergalactic.

Ieși din gară și imediat, imediat debarcaderul cu feriboturi, gondole și taxiuri... pe apă (de fapt, șalupe cu motor și cu număr de înmatriculare, placă de înregistrare):

TAXI NR. 290 VE 7814

Îți vine să zâmbești.

Luăm feribotul 3. Costă 12 € pentru toată ziua.

Clădirile au scări care coboară abrupt în apă.
Podulețe, ca un arc peste canale, conectează clădirile.
– Totul e artă! exclamă un pasager de lângă mine.
Într-adevăr, arhitectura clădirilor este deosebită. Unică.
Dar eu consider Veneția, mai degrabă exotică decât frumoasă.

Mici platforme între casele astea mari.

Restaurante cu terase și trepte coborând în mare.

Institutul de Arte și Științe.

Mergem câteva pontoane pe Canalul Mare: *Ferrovio, S. Samuele, Accademia* și coborâm în centru, la *San Marcos*.

Oriunde e nostim de fotografiat.

Locuitorii nu au mașini. Nu am văzut nici biciclete sau motocicletele.

Plimbarea cu gondola, plus gondolierul cu tricou alb-albastru zebraț și șapcă de marinar, costă 100 de euro. Așa că m-am mulțumit doar să privesc, deși Mircea Monu, ziaristul de la „Monitorul de Vâlcea”, îmi comandase să scriu un „Reportaj din gondolă”, care-i simbol al orașului. Această ambarcație originală are formă asimetrică, asamblată din 280 de bucăți din lemn. Este utilizată la ceremonii. (*Servizio Gondole*)

În Italia există și imigranți asiatici. O vânzătoare de ilustrate îmi spune în italiană că este din Insulele Filipine.

★

Multo caldo! (Căldură mare!)

M-au încins pantofii și n-am sandale.

Umblu desculț prin Veneția... Nu-i asta atât de poetic?

„Dau o raită prin suflet”, ah, ce nepoliticos să mă autocitez!

★

Veneția a fost înălțată pe mai multe insulițe, într-o lagună. Dar, întrucât straturile de sol nu erau suficient de rezistente pentru a susține clădiri solide, s-au înfipt peste

106.000 de stâlpi, iar peste aceștia, s-au pus scânduri (în anul 1663).

Ceva istorie venețiană

Venețienii sunt reperați de surse istorice în secolul al V-lea, ca locuitori ai triunghiului format de Munții Alpi, Marea Adriatică și râul Po (Pad). Făceau comerț cu pește, sare, sticlă și arme.

Barbarii care atacau Roma treceau prin acest loc și jefuiau totul în cale – *Atilla* în anul 453.

În secolul al VII-lea, îi pradă lombarzii. Atunci, locuitorii s-au refugiat în insulele Lagunei formând comunitățile: *Chioggia, Malamocco, Jesolo, Eraclea, Caorle, Grado*.

În acea vreme, foloseau bărci cu fundul plat.

Intră sub suzeranitatea Imperiului Bizantin, cu care se aliază împotriva piraiților din Marea Adriatică, pe care îi înving în anul 1000, sub conducerea lui Pietro Orseolo al II-lea.

În secolul al XI-lea, apar case pe pilaștri, precum și noi canale evacuate. Veneția și Genoa se bat pentru supremație în Marea Mediterană. În lupta de la Chioggia, venețienii au învins.

Venețienii au participat la a IV-a Cruciadă (1202-1204), transportând cavalerii pe mare.

Nobilii au pus mâna pe putere în Veneția, în ciuda revoltelor populare: din anul 1300, condusă de Mario Bocconio, și 1310, condusă de Baiamonte Tiepolo. Ei instituie *Consiliul Celor 10*.

Aceasta este și perioada lui Marco Polo (1271-1295), pe care contemporanii nu îl credeau că ar fi călătorit până în Orientul Îndepărtat. În „Cartea Minunilor Lumii”, el a descris China mongolă, sub împăratul Cubilai Han.

Alte evenimente ale timpului: Constantinopolul a căzut în mâinile turcilor în anul 1453 (și astfel s-a prăbușit Imperiul Roman de Răsărit numit și *Imperiul Bizantin*; Imperiul Roman de Apus pierise, ahăhăăă, demult, în anul 476 d. H., sub loviturile regelui barbar Odoacru, care îl înlăturase pe ultimul împărat roman, Romulus Augustus; neinspirata împărțire a Imperiului Roman avusese loc în anul 395 d. H., după moartea Împăratului Flavius Theodosius, care a domnit în perioada 379-395 d.H.); Vasco da Gamma (1469-1524), navigator portughez, a ajuns în anul 1498 în India, ocolind Africa pe la Capul Bunei Speranțe, devenind apoi vicerege în 1524; Francesco Foscari (1423-1457) a domnit în Veneția, transformând-o într-o putere est-mediteraneană.

Pictori, sculptori, arhitecți, învățați se dedică artei și literaturii: Aldus Manutius, cardinalul Bessarion, familiile Raverti, Bon, Bellini, Vivarini, Sansovino, Palladio. Mai târziu, celebrii pictori: Giorgione, Tiziano, Tintoretto, Veronese.

În 1797, Ludovico Manin cedează puterea francezilor, iar Napoleon o cedează austrieilor. Abia în 1866, prin vot popular, Veneția se unește cu Regatul Italian.

Piața San Marco

Piața San Marco este un exemplu de frumusețe arhitectonică italiană. Are forma literei „L”, cu talpa perpendiculară pe Canalul San Marco. „Corpul” literei pare mai lung decât în realitate (are numai 175 m), datorită formei sale trapezoidale: baza mare, latura dinspre *Bazilica San Marco*, are 82 m, iar baza mică – numai 57 m. Piața este plină de porumbei și totdeauna este în ea puhoi de lume (inundându-o). Pentru 1 €, cumperi o pungă de grăunțe și păsările îți ciugulesc din palmă.

Un turn înalt (*campanila*) din care admiri panorama orașului, iar de o parte și de alta sau în față sunt arhitecturi în stil bizantin, clădiri cu creneluri, biserici, galerii, palate și,

desigur, businessuri. Existau două biserici, *San Marco* și *San Geminiano*, încă din anul 1000. *Turnul cu Ceas* a fost ridicat în secolul al XVI-lea de Mario Coducci și Pietro Lombardo. Procuratura Veche (pe latura din stânga a corpului literei L, cum privești spre bazilică) este construită de Mario Coducci (secolele XV-XVI), iar Procuratura Nouă (pe latura din dreapta), de către Vincenzo Scamozzi (secolul al XVI-lea).

Chiesa înseamnă în italiană „biserică”. Mă întrebam mereu când am văzut prima dată cuvântul, fiindcă aveam un prieten din copilărie poreclit *Chesa*, care trăia lângă biserica din Bălcești, începută de popa Turturea, construcție abandonată din cauza comuniștilor și terminată apoi cu ajutorul sătenilor (mama a contribuit cu bani, iar tata-mare, Ion Smarandache, a lucrat gratis ca tâmplar) de popa Rădulescu, al cărui cavou se

află în curtea bisericii. N-am bănuț de ce îl strigau *chesa*. A murit, săracul, pe numele său adevărat Victor Palca (1954-2003), *palka* înseamnă în rusă „nuia”. Jucam fotbal cu el când eram la școala generală, ne scăldam vara în Olteț, sau prindeam pește cu mâna pe la răgălii.

Veneția este cel mai scump oraș din Italia. Nu mi-ar plăcea să trăiesc aici decât cel mult o săptămână sau două, în vacanță. Prea ești strâmtorat, prea nu te poți mișca de apă, prea mulți turiști cu aer de sărbătoare, care te distrage de la muncă, prea multă căldură care te moleșește continuu...

TURNUL DIN PISA

„*Gazeta Românească*” din... *Italia!*

14.07.2006.

Din nou cu trenul. De la stația centrală *Santa Maria Novella* din *Firenze* (Florența) spre *Pisa*. O oră de mers, 5,25 euro biletul. Locomotiva are un bot alungit, de parcă ar fi un cap de șarpe.

★

Nu am mai avut timp s-aștern pe hârtie călătoriile, fiindcă trebuie să fac altele.

★

În gară sunt și aparate electronice de la care poți cumpăra bilete, deci nu mai trebuie să stai la coadă.

Dispozitivul este electronic, cu interfață în mai multe limbi. E grozavă Revoluția Informațională!

În comparație cu *Firenze*, *Pisa* este un oraș mic. Merg pe jos un kilometru, până în Centru. La chioșcul de ziare din gară văd „*Gazeta Românească*”! Am crezut că am halucinații, așa că am cumpărat-o repede, să mă conving – 1,20 €. Am cumpărat și o revistă rusească, „АРГУМЕНТЫ И ФАКТЫ” (Argumente și fapte).

„*Gazeta Românească*” este „ziarul românilor din Italia”, publicat la Roma, de trei ani. De fapt, este un săptămânal (inițial, fusese bilunar) editat de societatea *Stranieri in Italia* (Străini în Italia), redactori, Sergio Tolamo și Sorin Cehan, în 20 de pagini de format tabloid, cu tiraj de 10.000 de exemplare. Precizez că există o altă publicație cu acest nume, care apare la Chișinău, capitala Republicii Moldova!

În Italia există peste o jumătate de milion de imigranți ilegali recenți. Conform Legii Bossi-Fini, cei cărora le-a expirat viza sunt închiși, dacă sunt prinși de poliție. Infractorii sunt expulzați în țările de origine.

Italia este plină de români. Majoritatea, tineri. Veniți „să câștige o pâine chinuită”, vorba unui reporter. În afara celor care se țin de treabă (bineînțeleș, execută muncile cele mai de jos, cu rare excepții!) s-au pripășit aici și uscături: hoți,

criminali, violatori, proxeneți, traficanți de droguri, traficanți de copii sau de femei, care aruncă o imagine urâtă asupra țării. Cel mai bine se descurcă meseriașii: tinichigii, mecanici, zugravi, constructori. Intelectualii au slabe șanse, doar dacă acceptă munci necalificate (ceea ce unii consideră că n-ar fi de nasul lor, dar uită că trăim într-o societate pragmatică, nu idealistă – și eu, în lagărul turcesc de refugiați politici, așteptând viza americană, în perioada 1988-1990, am fost zugrav, vopsitor, om de serviciu, muncitor necalificat la șlefuit marmură, la încărcat de bălegar, la cărat cu roaba pe șantier, apoi ghid pe cont propriu la turiștii francezi etc.). Italia este deja suprapopulată.

Italia devine prea mică!

La terra è piccola, e troppo de mondo (Teritoriul este mic și e prea multă lume), îmi spunea o italiancă bătrână. Peste jumătate din italienii din lume trăiesc în afara Italiei, în special în Argentina – aproape 50% din locuitorii acestei țări sunt de origine italiană sau din SUA, Franța, Germania, Brazilia etc.

Mă preocupă viața și problemele emigranților, fiindcă de 18 ani mă tot rostogolesc prin exil... Știu greutățile și bucuriile lor, simțite pe propria-mi piele...

Citesc în „Gazeta Românească” despre compatrioți sub 30 de ani, însă disperăți, încercând să se sinucidă, dar ratându-și chiar și... moartea, „victime ale unei societății ostile” și “cu destinele pecetluite de indiferența instituțiilor românești”, așa-zis democratice! Este vorba însă de o democrație a banului și a voinței celui mai puternic.

„Hoții sunt la Putere!”, îmi spunea o tânără cu ochelari, pe care o auzisem vorbind la celular în autobuzul nr. 22. (Lucra la curățenie) „Au furat până n-au mai putut! În țară este o mizerie cumplită. Dacă-ș fi avut măcar o slujbă de 80 de euro

pe lună. Dar, nici atât! În Italia, câștig mai bine, dar plătesc chirie și altele...”

„Democrația” este o propagandă... Probabil că lucrurile se vor așeza, cumva, cu această globalizare. Se obeservă noi inversări de forțe pe Glob. UE este mai îndrăzneată în relațiile cu SUA și Canada.

Consider că orice dezechilibru (economic, politic, social) tinde spre echilibrare. Apoi, echilibrul este dezechilibrat și tot așa, un ciclu permanent.

Emigranții ilegali, lucrând la negru, nu au asigurări. Sunt și români care au murit la locul de muncă între străini; din păcate, ei sunt pe primul loc. Alții comit crime la beție. Parafrazându-l pe Marx: „Alcoolul este Paradisul exilatului”. Sub aburii săi, uiți de mizeria vieții.

În legea emigrației din Italia există „discriminare sub toate aspectele” (CISL Milano – confederație sindicală). De pildă, emigranții cu permis de ședere trebuie să prezinte, la schimbarea serviciului, un certificat care atestă calitatea locuinței lor, pe când un italian nu trebuie (susține Stefano Resmini, șeful Biroului Litigii al CISL Lombardia; Lombardia – regiune din nordul Italiei, între Alpi și valea râului Pad, numit de italieni Po, cu suprafața de 23.863 kmp, cu 9,4 milioane de locuitori, cam 16% din populația țării, cu capitala Milano, învecinată cu Elveția, la nord, și cu regiunile italiene: Piemont, la vest, Emilia-Romagna, la sud; Veneto și Trentino – Tirolul de Sud, la est). Este adevărat că emigranții trăiesc grămadă într-un apartament, deoarece chiriile sunt exorbitante, totuși...

Arme meteorologice?!

Curățenia „nemțească” a stației de metrou anagnina, din Roma, este efectuată de... români, *Asociația „Roma-nia”* (îmi

place numele)! Săracii noștri, ne mândrim și noi cu asta... tot ultimii oameni din Europa am rămas!

Munții noștri aur poartă, / Noi cerșim din poartă-n poartă! De ce n-ar fi și invers? De ce să nu măture străzile prin București și italienii sau spaniolii ori francezii, ca să nu spun chiar de americani?! Ei vin în România ca mari mahări, patroni, directori, aservind populația locală...

Bărbații italieni vânează femeii ieftine prin Timișoara, Constanța, pe care le transformă în sclave ale sexului, pentru un pumn de... euro. Alți străini vând iluzii și escrochează un popor întreg prin firme false, delapidând combinate românești, fraudând cetățeni obișnuiți prin promisiunea de a le găsi locuri de muncă în Occident și apoi dispar fără urmă. Împotriva acestora, evident, Interpolul nu ia nici o măsură, deși pagubele sunt de milioane de euro. În schimb, se face o propagandă internațională dacă vreun român, adesea țigan, săvârșește furturi minore.

De curând, pentru a umili și mai tare un popor supraumilit de-a lungul istoriei, s-a lansat sloganul (de către cine?): „România este frumoasă, dar fără români!”... Adică, vor pământul nostru...

Inundațiile masive, frecvente, din Moldova în 2005-2006, sunt posibile atacuri meteorologice din afară (ori experimente cu astfel de arme: *weather modifications weapons* – arme de modificare a vremii). De frică, nu se menționează agresorul.

Apoi, războiul psihologic și cultural împotriva românilor: *ștergerea memoriei colective*, după cum scria istoricul Alexandru Nemoianu, din Michigan, SUA, editor al *Buletinului Informativ al Centrului Moștenirii Româno-Americane*.

Albena Tchamova, cercetătoare la Academia de Științe din Sofia, îmi mărturisea că în Bulgaria este același lucru.

Identitatea națională în pericol?!...

Ce înseamnă asta? Distrugerea culturii trecute. Blamarea lui Eminescu (din cauza publicisticii sale la ziarul „Timpul”), a lui Arghezi și Sadoveanu (c-ar fi colaborat cu regimul comunist), chiar a lui Blaga (de ce? că el chiar a suferit sub comuniști, care l-au dat afară din universitatea clujeană și a trebuit să se angajeze bibliotecar, deși era profesor universitar de talie europeană), a lui Mihai Viteazu (c-a-ndrăznit să facă unirea țărilor românești), a lui Ștefan cel Mare (c-ar fi fost afemeiat... și ce dacă?), etc. Nici sub ruși n-a fost așa, Eminescu nu era desconsiderat, deși îi criticase în celebra lui „Doină”: „*De la Dunăre, la vale, / Vin muscalii de-a călare, / De la mare la Hotin, / Mereu calea ne-o ațin...*”, „muscalii” fiind denumirea peiorativă a rușilor.

O să se ajungă ca la *Limba română* să se studieze despre *Shakespeare, Byron, Robert Frost...*, iar la *Istoria României* – despre... *George Washington, George Bush, Abraham Lincoln*, etc.!

O cultură vrea să anihileze altă cultură, o istorie vrea să falsifice altă istorie...

Îi dau dreptate lui Napoleon Săvescu, medic român din New York, SUA, născut în 1946, președinte-fondator la *Dacia Revival International Society* (Societatea Internațională „Renașterea Daciei”), organizator anual, în București, al Congresului Internațional de Dacologie. El spunea, referindu-se la „comemorarea” Împăratului Traian, cuceritorul Daciei, ucigașul (prin extensie) lui Decebal: „De ce să ne aniversăm cotropitorii?”. În felul acesta, îi invităm și pe alții să ne supună! În România, se află la Putere, prin alegeri suspectabile, în stil Bush, o gașcă marionetă, versatilă, fără personalitate politică: joacă așa cum i se cântă, acaparează averi prin complicitate, în vreme ce populația sărăcește și disperă...

– NATO nu ajută România și Bulgaria, se plângea cercetătoarea Albena Tchamova, ci se folosește de ele!

Soldații – trimiși în Irak drept carne de tun, scria Gabriel Stănescu. Ce beneficiu avem noi de la acest război?

Cine are astăzi curajul să spună adevărul este supus oprobriului public, defăimat, atacat în presă, considerat „nedemocrat”... Ne-așteapă un totalitarism în toate domeniile, nemaiîntâlnit în istorie, prin care dominatorii vor încerca să confişte și conștiința oamenilor, să le șteargă identitatea... *Mi dispiace!* (Îmi displace, în italiană). Curajoasă, francă această „Gazetă Românească”!

Unde-i Turnul Înclinat?

Copii români cerșind pe lângă *Gara Santa Maria Novella din Firenze*. Părinții s-au întors în România și i-au lăsat singuri...

O româncă ce a născut în Italia și-a aruncat bebelușul (o fetiță) într-o ladă de gunoi, unde a fost găsit mort de către carabinieri. Femeia a fost arestată pentru infanticid.

Președintele Comisiei Europene, Jose Manuel Barroso, cere Statelor Unite să elimine obligativitatea vizelor pentru toți cetățenii UE, altfel se vor lua măsuri antiamericane. Dacă se realizează acest lucru, din anul 2007 românii vor putea ajunge simplu în SUA.

Trec pe Podul Mijlociu (*Ponte Mezzo*) peste *Fiume Arno* (Râul Arno).

În Pisa am dat de o stradă cu numele *Antonio Gramsci* – scriitor și filozof, 1891-1937, cu idei de Stângă, din cauza

căroră a fost închis în anul 1926 de către regimul fascist mussolinian și a murit în detenție.

★

Tot întreb unde este celebrul turn înclinat:

– *Dove è Il Torre Pendante?*

Mulți hispanici în vizită, alții lucrează în Italia. În special, cei din America Latină, unde nivelul de trai este inferior celui vest-european.

La Conferința Internațională asupra Fuziunii Informației FUSION 2006, din Florența (prilejul călătoriei mele în Italia), întâlnisem un inginer din Peru stabilit aici.

★

Am un nou hobby: să gust prăjituri și plăcinte locale, așa, de chestie, îmi place dulce.

★

O elevă de 15 ani îmi spune că în Italia școala este mult mai ușoară decât în România. Analog îmi spusese un elev român din Irlanda.

Ceea ce nu apreciam eu la învățământul din țară era caracterul său prea teoretic, rupt de realitate. Învățam multe lucruri inutile în viață. Țin minte că la un seminar de analiză complexă de la Universitatea din Craiova am întrebat la ce folosesc niște spații predate la curs. Mi-a răspuns: „Dezvoltă gândirea!”. Dar eu mă gândeam: „Oare, nu putem dezvolta gândirea și învățând lucruri practice?”. Plus că predarea îmi părea dispartă: auzeam numele unor matematicieni, fără să ni se specifice câteva lucruri despre ei – când au trăit, unde, ce contribuții însemnate au avut.

★

Căldura asta, peste 30°C, bagă o lene în tine, încât dormitezi din picioare.

★

Mă duc să văd Minunile Lumii, și știu că nu am să le pot admira niciodată pe toate.

Pe urmele lui Galileo Galilei

Ajung în Piața Miracolelor (*Campo dei Miracoli*), care-i plină de lume – ca furnicile. Toți se pozau „sprijinind”

Turnul să nu cadă. Nu pierd prilejul să-i imit!

Un tip cântă la acordeon o melodie rusească – „Kazaciok”.

Chioșcuri cu artizanat, restaurante, o parcare de motociclete – italienii sunt și ei călare pe... mopede.

Spre deosebire de Florența, care a înflorit în Renaștere, Pisa își datorează celebritatea ceva mai devreme, din secolele XII-XIII. Orașul s-ar fi fondat în secolul al VII-lea î.H., de către greci sau de către etrusci (nu se știe precis). A fost sub influența Romei, iar din 1406, sub cea a Florenței. În 1860, a aderat la Regatul Italiei, împreună cu alte mici republici din peninsulă.

Neobișnuitul turn, care pare să sfideze legile fizicii, deși centrul său de greutate cade în circumferința bazei, simbolizează orașul. Înclinația sa crește cu 1 mm pe an, fiind în prezent de 4,265 m.

Din vârful acestui turn, Galileo Galilei a făcut în secolul al XVI-lea experimente privind căderea corpurilor.

Turnul are o înălțime de 50 m, pe care o parcurgi urcând 293 de trepte. A fost fondat în anul 1173, probabil, de Bonanno și abandonat până în 1273, deoarece începuse să se scufunde terenul în partea sudică. A fost continuat de Giovanni di Simone și terminat în secolul al XIV-lea, de către Tommaso Pisano. Afectată de eroziune, marmura sa de St. Giuliano a fost schimbată cu marmură de Carrara.

Este ca un dublu cilindru, gol în interior, cu clopote în vârf, pentru a chema credincioșii la slujbe. La intrare, sculptura „Fecioara Maria cu Pruncul”, de Andrea Guardi.

Am urcat scările. Vedeam acoperișurile cărămizii ale orașului. Aveam impresia că sunt vibrații. Ne era frică tuturor să privim peste marginea din afară, priveam doar peste cea dinspre interior. Pășeam ca miopii, ținându-ne de balustradă. Rău de altitudine?!...

Treptele se tociseră de atâția turiști perindați de veacuri.

25 € biletul pentru Muzeul Turnului, apoi Turnul, Catedrala, Domul Baptisterei și Cimitirul (*Camposanto* – Câmpul Sfânt).

Pentru *Muzeul Sinopiilor* se plătea separat.

Răcoarea din Catedrală!

Construcția Catedralei a început în anul 1064, sub conducerea lui Buschetto, după victoria pisanilor asupra

arabilor din Palermo. (Și spaniolii fuseseră sub arabi.)

Catedrala a fost sfințită de Papa Gelasius al II-lea, în 1118. Fațada a fost ridicată de Rainaldo. Mozaicul datează din anul 1400 și a fost refăcut în secolul al XIX-lea. Fațada are stil lombardian. Statuile sunt executate de Andrea Pisano și Giovanni Pisano. Ușile din bronz sunt realizate în anul 1180. Domurile eliptice sunt făcute de Lupo di Gante și Puccio di Gadduccio în 1380. Clădirea catedralei este artistică, largă, înaltă. Iar înăuntru este răcoare – ce bine!

Măcar pentru artă să fie menționată religia – ca să uităm de atâtea războaie sângeroase, trecute și prezente, în nume... sfânt!...

Un candelabru în mijloc, numit *Lampa lui Galileo*, deoarece acest mare om de știință pisan a descoperit cu ajutorul lui, experimental, legea pendulului.

Ne amintim și persecuțiile la care a fost supus Galilei de către Inchiziție, datorită descoperirilor sale științifice. În acele vremuri negre, tot ce contrazicea Biblia era considerat eretic și era aspru pedepsit. Să amintim că Galilei a îndrăznit să spună în fața Inchiziției: *E pur si muove!* (Și totuși se mișcă!) – referitor la mișcarea de rotație a Pământului, în jurul axei sale, dar și în jurul Soarelui.

Astăzi, din păcate, religia a devenit un business (afacere), prin care unii profită sau manipulează pe alții...

Metodele de spălare a creierelor s-au diversificat și s-au rafinat. Nu-i de mirare să vezi la TV ori să citești despre „metode științifice” de justificare a unor acte/fenomene religioase.

Lilia, soția mea, originară din Transnistria, îmi destăinuia că pe vremea Uniunii Sovietice întâmplările/scenelile religioase de orice fel erau considerate niște legende.

În prezent, o dată cu restabilirea democrației (parțiale, deoarece noțiunea constituie apanajul stăpânilor zilei), religia este încurajată pentru transformarea cetățenilor în turme obediente.

★

Figuri milostive, melancolice, bonome ale sfinților în Catedrală (de exemplu, „Sf. Agnes cu mielul”, pictat de Andrea del Sarto).

★

Religiile au și laturi pozitive: te învață să nu minți, să nu furi, să nu preacurvești, să-ți ajuți aproapele și pe cel sărac, să meditezi, să muncești cinstit...

Domul cu statuia Sfântului Ioan Botezătorul

Domul Botezării (Baptismo). A fost început în anul 1152, de către arhitectul Diotisalvi, și continuat în 1260 de către Nicola Pisano și apoi de către fiul său, Giovanni. A fost terminat în secolul al XIV-lea, de către Cellino di Nese. Are decorații bizantine. În vârf – statuia Sf. Ioan Botezătorul (din anul 1400).

Alte sculpturi biblice: Nașterea, Adorația Magilor, Venirea la Templu, Crucificarea, Judecata de Apoi.

Se prezintă secvențe video, dar pentru asta trebuie să mai plătești 1 €. Te taxează aștia pentru orice!

Domul are un zid cu grosimea de 2,63 m, o circumferință de 107,24 m, și o înălțime de 54,86 m.

Muzee, muzee, muzee!

Muzeul Turnului din Pisa, fost sediu al bateriei de artilerie care apăra catedrala creștină (din anul 1100, până în secolul al XVII-lea), a fost deschis abia în anul 1979. Cuprinde statui din secolele XII-XVII, incluzând pe cele executate de Nicola, Giovanni și Nino Pisano, pluse cele realizate de Tino di Camaino. Obiecte liturgice din fildeș și din argint. Veșminte, carpete. Gravuri de Carlo Lisinio (secolul al XIX-lea).

Cimitirul (Camposanto) a fost început în anul 1277, de Giovanni di Simone, și terminat în secolul al XIV-lea. A fost bombardat de către aliați în iulie 1944 și refăcut în 1979. Se află aici sarcofage romane, monumente funerare din perioada elenistică și din cea creștină de la început. Scene mitologice.

Morminte sculptate de N. Pisano, G. Pisano, Ammannati, Tribolo, Dupré, L. Bartolini.

Odihnesc aici celebrități locale, printre care matematicianul Leonardo Fibonacci (șirul Fibonacci, cu multe aplicații – secolul al XII-lea). Este cunoscut și sub numele de

Leonardo din Pisa sau Leonardo Pisano ori Leonardo Bonacci (Fibonacci este o prescurtare a expresiei latine „Filius Bonacci” – fiul lui Bonaccio; tatăl său se numea Guglielmo Bonaccio). Ocazional, el a semnat și cu numele Leonardo Bigollo (în toscană, *bigollo* = călător). În anul 1202, el a publicat cartea *Liber abaci* (Cartea abacului sau Cartea calculului), în care descrie sistemul indiano-arab de numerație, precum și cele patru operații aritmetice cu cifre arabe, prin care a convins matematicienii europeni de superioritatea acestui sistem față de cel roman.

O placă funerară pentru Giovanni Maria Lavagna, profesor de geometrie, calculul infinitesimal și astronomie la Universitatea din Pisa (înființată în 1472).

Statuia lui Francesco Carrara – științe penale.

Muzeul de Sinopii, construit de Giovanni di Simone, în perioada 1257-1286. Include schițele făcute direct pe pereți (deoarece atunci hârtia se găsea greu), pentru pictarea frescelor. Acestea sunt executate chiar de maeștri, nu de ucenicii lor, cum se obișnuia. Artiști: Buonamico Buffalmacco, Francesco Traini, Tadeo Gaddi (favorit al celebrului pictor Giotto), Antonio Veneziano, Piero di Puccio, Benozzo Gozzoli, Giampaolo Lasinio. O sinopie se numește *Trionfe del morte* (Triumful morții).

Astăzi e mult mai ușor: sinopiile se fac pe hârtie sau pe computer!

„Fetițe dulci, din București,/Chiar și-n Italia găsești!”

Muream de sete: am poposit la un bufet, unde-am procedat paradoxist, servind o bere rece (*birra fredda*), 2 euro, și-o piță caldă (*pizza calda*), 2,5 euro.

A început să plouă. Pe ziduri, afișe cu Andrea Bocelli. Mulți negri, vorbind italiana, vindeau mizilicuri pe străzi.

În „La Locandina”, periodic gratuit din Pisa, văd anunțuri de vânzări de terenuri, de mașini (între 9.000 și 34.000 de euro), de case, oferte de servicii, dar și anunțuri ale agențiilor matrimoniale și de prostituție: „*Belle ragazze italiane e straniere*” (Fete frumoase italiene și străine), menționându-se, evident, și Europa de Est, cu-ale noastre tinere la loc „de cinste”: „*Sempre per te! / Dal vivo / sono di Bucarest / da poco a Italia / e con pochi amici, / Chiamami! / 899.999.330 / dalle 06.00 alle 12.00*” (Totdeauna pentru tine! / Pe viu / sunt din București / de puțin timp în Italia / și cu prieteni puțini / Cheamă-mă! ... / de la 6 la 12).

M-am întors seara cu trenul la Florența. M-am interesat de legăturile feroviare spre Napoli (un drum, 23,50 euro): Fireze-Napoli: 8:53-12:30; Napoli-Fireze: 15:30-19:06. Așadar, trebuia să stau o noapte în Napoli și mă simțeam extenuat de-atâtea călătorii. *Mémé* (Mircea Monu, prietenul ziarist din Râmnicu-Vâlcea) îmi recomandase să merg, pe lângă Veneția și Pisa, și la Neapole, neuitând să menționeze dictonul italian „*Vedi Napoli, e puoi mori!*” (Vezi Napoli, și-apoi poți să mori!). Așadar, am lăsat-o pe altă dată, zicându-mi consolator: „Hai să mai trăiesc un pic!”.

În ziarul „*The Florentine*” (Florentinul), din 20 iunie 2006, în pagina 6, citesc un articol care îl acuză pe prințul Vittorio Emanuele de Savoia, fiul ultimului rege italian, Vittorio Emanuele III (1900-1944), de recrutare a prostituatelor din Europa de Est pentru cazinoul *Campione d'Italia*, aflat în Elveția (enclava italiană), dar și de legături cu mafia siciliană.

Români muncind la negru

Stau la o șuetă, la o bere, cu Paul din Bârlad și cu Ion din Bolintin. I-am întâlnit întâmplător: sunt doi români care muncesc la negru, pe șantiere. Ei pot fi oricând trimiși înapoi în România, dacă-i prind carabinierii. Ion lucrase și în Israel. Vorbim despre viața de emigrant.

– Oricum ai fi, nu ești ca la tine acasă!

★

Vietata m-așteptam să însemne... vietate (traducere după ureche!), când colo, se traduce prin „Interzisă”!

★

Pe canalul italian 30 este emisiunea „Enigma”, în care se relatează că informațiile oficiale despre 9/11 septembrie erau false. Că Pentagonul (n.r. – sediul Departamentului Apărării al SUA) a fost lovit la 11 septembrie 2001 de o rachetă, nu de un avion, deoarece gaura produsă în zid este mai mică decât avionul. Citisem și pe Internet, în engleză, despre o mare conspirație a guvernului american la 11 septembrie, pentru a justifica atacarea Afganistanului și a Irakului, ca să le ia petrolul (operațiunea *Iraqi Freedom* masca de fapt operația *Iraqi Freeoil*). Cele două turnuri gemene *World Trade Center* s-ar fi prăbușit datorită exploziilor din interior, după cum declaraseră pompierii care au pătruns primii, nu din cauza impactului cu avioanele (deci, cineva minase clădirile dinainte).

★

În cotidianul *Corriere della Sera*, dar și la televizor, sunt comentarii despre războiul dintre Israel și Liban, pornit de câteva zile. Evreii și arabii (*Hamas* în Gaza, *Hezbollah* în sudul Libanului) se bat ca orbeții de 60 de ani și nu mai termină! Mă întreb dacă vor depăși tristul record al Războiului de 100 de Ani dintre francezi și englezi, la sfârșitul Evului Mediu. Au toate „speranțele” și tot viitorul în față!

Galeria Uffizi din Florența

Palatul Uffizi din Florența este muzeu de artă. Am dat aici de o coadă cum n-am văzut nici sub comuniști, la carne! Am așteptat peste două ore. În spatele meu, o japoneză – Shinobu Matsumoto. Știa puțină franceză, dar avea un dicționar electronic (la calculator) și în felul acesta conversam. Îi scriam pe ecran în franceză, iar programul traducea în japoneză. Există trei scrieri nipone: *Kanji* (ideografică), *Hiragana* (pe silabe) și *Katakana* (pentru nume străine, cu excepția celor chineze), în afara de *romanji* – scrierea cu alfabetul latin.

Arigato! = Mulțumesc! (în limba japoneză).

Am plătit 9,50 euro pentru intrarea la *Galleria degli Uffizi*, plus 5,50 euro pentru audiofonul conținând comentarii despre exponate.

Palatul Uffizi a fost construit în 1560 de arhitectul

Vasari, din ordinul ducelui Cosimo I de Medici.

Picturi și sculpturi așezate cronologic (secolele XIII-XVIII).

Stiluri: renașcentist, clasicist, manierist.

Pictori europeni celebri: Giotto, Lippi, Pollaiolo, Boticelli, da Vinci, Perugino, Signorelli, Dürer, Giambellino, Giorgione, Mantegna, Corregio, Raphael, Andrea del Sarto, Pontormo, Rosso Fiorentino, Tițian (Tiziano Vecelli sau Vecellio), Sebastiano del Piombo, Dosso, Parmigianino, Veronese, Bassano, Tintoretto, Barocci, Rubens, El Greco, Pietro Lorenzetti, Goia.

Majoritatea lucrărilor sunt pe teme religioase.

Mi-au atras atenția: „Portretul ducelui de Urbino”, de Piero della Francesca, prin ciudățenie, și „Venus din Urbino”, de Tițian, prin frumusețe.

Dar eu mă gândeam la artă cibernetică, într-o contemporaneitate postumană, adică la o simbioză între om și mașină. La biotehnologie, la transcultural.

Pe terasa expoziției am băut o bere *Theresianer* (din Trieste).

„Ciao, Italia!”

În *Piazza della Signoria* (Piața Primăriei), o famfară cânta muzică de Ennio Morricone, compozitor italian născut în anul 1928, specializat în muzică pentru film – a realizat

coloana sonoră la peste 500 de filme, dintre care 30 sunt „western-spaghetti” (western italian), dar tocmai acestea l-au făcut celebru. Foarte cunoscute în România sunt: „Pentru un pumn de dolari” și „Pentru câțiva dolari în plus”.

★

Am întâlnit și un vâlcean din Lădești, Claudiu. Lucra tinichigiu și era plătit cu 2.000-3.000 de euro pe lună. Era

mulțumit. M-a sfătuit să mă feresc de compatrioți: „Românii trag țepe, te lucrează!”.

Am întâlnit și tătari din Dobrogea. Le-am spus ce mai știam de prin lagărul turcesc pentru refugiații politici, în care am stat în perioada 1988-1990: *Ben istiorum bir tane ekmek!* (Eu vreau o bucată de pâine!) și m-au înțeles.

★

Învățam din mers cuvinte italiene: *lavoro* = lucru; *libro* = carte (în franceză, *livre*); *anche* = de asemenea; *viaggio* = voiaj, călătorie.

17.07.2006.

Ei, drăcie, grevă a taximetriștilor! Cum să ajung eu dimineața, la ora 5, la aeroport târând bagajul 1 km?... Pe jos, cu auto... pasul! Pe bulevardul Goldini, la stânga...

– *Ciao, Italia!*

ETERNA ELADĂ

14.12.2006

Călătorie începută greoi. Nu-mi terminasem bagajul, m-am sculat dimineața la șase dimineața să-mi pun ultimele lucruri.

Dacă n-ar fi mama, aș veni mai rar prin România. Cu aceiași bani pot vizita alte țări, de pildă m-aș duce în America Latină.

Prețurile avioanelor s-au mărit, iar condițiile înăsprit. Până acum greutatea maximă a bagajului admisă era de 70 lbs (≈ 32 kg), dar a scăzut la 50 lbs (≈ 23 kg). La primul geamantan, depășind 50 lbs, m-a taxat American Airlines 25 \$, iar din al doilea am scos niște cărți să nu depășească limita, și le-am pus în rucsac.

La trecerea prin control mi-au confiscat pasta de dinți și șamponul de păr, cică aveau mai mult de 8 oz [*o uncie* = 28,53 gr], iar cu câteva luni în urmă, s-a descoperit ca unii încercau să folosească lichide la fabricarea de explozive!

Văzusem treaba asta la tembelizor, dar nu i-am dat importanță...

Pe urmă, așteptând avionul în Aeroportul din Albuquerque spre Dallas, am constatat că uitasem pixul acasă, altă patalma! (oare ce să mi se mai întâmple pe drum, iarna, când se călătorește obositor, cu-ntârzieri de avioane și pierderea legăturilor de zbor următoare).

Un scriitor fără plaiwas e un om mort. Ce-o să fac 8-10 ore în avionul peste Atlantic?

Am cumpărat unul din aeroport. În loc să dau câțiva cenți la walmart, ori gratuit de la universitate, am plătit 3,19 \$. Cântece de Crăciun („Jingle Bell”), veselie. Un cor de copii, cu bluze verzi și pantaloni negri, la poarta D24 în Dallas. Și eu aștept avionul de Londra citind o carte despre tensori în

relativitate și cosmologie (autor D. F. Lawden). Împodobite cu brazi și betele sălile.

15.12.2006

Primitive aeroporturile în Europa Londra, Paris. Mergi cu autocarul de la un terminal la altul.

În America sunt mai moderne, mai automatizate. În Londra, la Gatwick, cu o jumă' de oră înaintea plecării avionului spre Atena și nu știam la ce poartă să merg. Pe panoul electronic din hol scria, în dreptul zborului 272 cu compania greacă Olympic... *PLEASE WAIT!* (Vă rugăm așteptați!). N-afișează nici o poartă!

Grafierea grecească în avion: $\Sigma\Omega\Xi\text{B}\text{I}\text{O}\text{KAT}\Omega\text{A}\text{I}\text{TO}\text{TO}\text{K}\text{A}\Theta\text{I}\Sigma\text{M}\text{A}\Sigma\text{A}\Sigma$ (vesta de siguranță este sub scaunul dvs.).

Un singur cuvânt știam și eu în greaca modernă:

Kalimera = Bună dimineața.

Greaca veche, în care s-au păstrat atâtea importante manuscrise istorice, literare, științifice, diferă foarte mult de limba contemporană, dar rădăcinile cuvintelor se mai aseamănă.

Un ceas am stat pe pistă. Avionul grecesc aștepta să vină toți pasagerii! În loc de ora 3 am ajuns la 4 după-amiază în Atena. Preocupat să citesc literele grecești (știute din matematică): $\Sigma\text{E}\text{O}\Delta\text{O}\Sigma = \text{EXODOS} = \text{IEȘIRE}$.

Ce bine, domnule, în aeroportul atenian am rezolvat toate problemele: cazarea la un hotel ieftin (Adonis, pe strada Vasilis-Kadrou, No. 3, la Plaka), 42 €/noapte pentru patru nopți, și trei excursii organizate, toate prin Agenția de turism „Pacific”. Adonis este nume de zeu fenician care a fost ucis la vânătoare și de atunci o parte din timp o petrecea în infern iar altă parte lângă Afrodita (zeița frumuseții și a dragostei) printre trăitori. Mi-a plăcut mitologia, o colecție de povești siropoase. Am lăsat și două geamantane grele la casa de bagaje, 53 € în

total, mi-am oprit doar rucsacul plin cu haine de schimb, acte, bani, carnet de scris, ghiduri turistice.

Ba chiar și un ghișeu poștal am găsit în aeroport, de unde am și expediat două plicuri, fiecare cu 4-5 cărți de-ale mele, la Biblioteca „Demokritos” a Colegiului Național de Cercetare Științifică din Atena și la Biblioteca Universității „Aristotel” din Salonic (capitala Macedoniei și Traciei – din 1923), 2,85 € + 4,45 €. Ziaristul Mircea Monu, din Rm.Vâlcea când auzise c-o să vizitez țara elenă îmi expediase rapid (fără să fi cerut eu) o carte de buzunar, „Grecia” de Monica Aldoiu, precum și un „Ghid complet Grecia”, chiar în limba română, tipărit la Editura Aquila din Oradea, cu hărți, adrese, explicații în engleză (editori de proiect Melisa de Villers și Brian Bell 1998).

Păi... ce să mai scriu eu când totul e arhicunoscut.

D-na T. zisese că:

– N-ai ce vedea în Grecia, niște pietre...

Atât de extinsă a fost gloria antică a Eladei, că și astăzi țara trăiește din turism ca principal venit, apoi agricultura.

Industria e mai puțin dezvoltată.

Agenția de voiaj Pacific nu oferea excursii la Corint, fiind în extra-sezon se scuzau funcționarii, dar existau privați care se ofereau pentru 30 € / h. Drumul de la Atena lua 1,5 ore, dusul deci 4-6 ore în total.

(În grecește) orașul Korinthos se află la proximitatea canalului Corint (care are 6,3 km lungime) și a fost săpat în istmul ce lega Grecia continentală de peninsulă (devenită până la urmă insulă) Peloponez, între 1882-1893.

Korinthos a fost rival al Atenei și Spartei în sec. 7-6 î.C., iar romanii le-au distrus în anul 146 î.C.

N-am mai apucat s-ajung la Corint. Toată lumea cerea la agenție broșuri în engleză, care se terminaseră. M-am mulțumit și în franceză sau spaniolă. Icoane ortodoxe și în autobuz. Aglomerație pe străzi, parcările pe margini îngustau trecerea. 5.000.000 din 11.000.000 locuitori (45 %) trăiesc în Atena!

Am coborât în Piața Syntagma. Un brad împodobit luminat, înalt. Cântece vesele în engleză despre Crăciun. Rece seara, dar în pulover era bine.

Țâr, țâr.... flash-uri de aparate de fotografiat. Copilași alergând...

La hotel Adonis mi se făcuse rezervația... cică e „american” (așa aveam pașaportul).

Eu mustăceam.

Recepționarul, venit din insula Creta: c-a fost la Sinaia și a vizitat Castelul lui Dracula din Carpați!

Învăț și eu cum se zice „mulțumesc”:

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ [*EFHARISTO*]

Apropo de terminația numelui meu *ache*, în grecește *akis* = mic și *aki* = mică, folosite ca sufixe.

Deci:

Koriți = Fată; *Korițiaki* = Fetiță

și

Agori = băiat; *Agoriakis* = băiețel.

Etimologic:

Smaranda+akis = Smarandachi(s) ar însemna fiul Smarandei (mi-amintesc melodia populară: „Smaranda e cea frumoasă / Din satul de peste Sabar..”)

Pe de altă parte, Smaranda ar proveni de la „smarald”, care-n italiană se zice „smaraldo”, iar în neogreacă „smaraldos”, și este o piatră prețioasă, verde transparentă, o varietate de besil. Ca regionalism exista „smaragd”.

Tata-mare de la Goronești, Ion Smarandache, poreclit Mandache sau Manda, un om foarte înalt, cu păr negru și ochi albaștri, mi-a spus că bunicul lui a venit din sud (probabil Macedonia sau Grecia). Recepționarul, cretan de origine, spune că după nume strămoșii mei ar fi venit din Insula Creta.

Limba Greacă actuală e vorbită de cca. 12.000.000 persoane în Grecia, Cipru (partea greacă) și alte țări prin care au emigrat elenii. Dar ea a cunoscut multe transformări.

A fost prima dată atestată în sec 14 î.C., conform unor inscripții descoperite în insula Creta, și este denumită *Greaca Myceniană*. Urmează *Greaca Antică (sau clasică)* între sec. 4-8 î.C., scrisă cu alfabet grecesc, care constituie perioada de aur a grecilor (și implicit a omenirii) prin mărețele opere clasice de teatru, poezie, istorie, filozofie (amintim, astfel, poemul epic „Iliada și Odiseea” de Homer, poetul bătrân și alb care mergea din oraș în oraș recitându-și operele originar probabil din Asia Mică). Dar s-au evidențiat și grupuri de dialecte: Doric, Ionic, Aolic, care-au determinat și stiluri corespunzătoare în arhitectură. În Grecia Hellenistică (din sec. 4 î.C., până în sec. 4 d.C.), numită și *Koine*, s-a scris Noul Testament.

Grecia Bizantină a durat între sec 5-15 d.C.

Iar *Grecia Modernă* (actuală) cuprinde doua varietăți:

- a) *Dimotiki*, limba populară, uzuală;
- b) *Katarevusa*, limba pură ținându-se de greaca clasică, întrebuințată în documente oficiale și presă.

Recepționerul m-a sfătuit să vizionez la televizor, pe canalul *Alter*, la ora 21.00, filmul despre Onasis, celebrul milionar grec care s-a căsătorit cu văduva Președintelui american J. F. Kennedy pentru a se face cunoscut pe tot globul (deși putred de bogat, nu se bucura de popularitate internațională).

16.12.2006

Ce imagine stâncoasă de la etajul 5 al hotelului, unde iau micul dejun dimineța. Casele albe, cu acoperișuri roșii. Se văd ruinele unei cetăți în vârf (*Acropole*).

Când eram în Turcia, refugiat politic, unii dintre colegii mei de suferință, traversau clandestin în Grecia, iar în Atena

cereau azil politic la hotelul „Arcadia”, din Piața Omonia, unde ființa sediul organizației ICMC (*International Catholic Migration Commision*), dar spre deosebire de Istanbul și Ankara unde ni se asigura dormitul și mâncarea de către ONU, refugiații din Grecia trebuiau să umble singuri cu actele pe la ambasade ca să-i primească vreo țară, plus să se întrețină cum pot (nu primeau nici un ajutor). Am avut viață grea, ce să mai zic...

★

Lângă hotelul meu se află Muzeul Grec de Artă pentru Copii.

★

Am crezut că e cald, umblam doar în pulover (paltonul îl lăsasem cu bagajele în aeroport)... răcoarea aerului de dimineață mă strângea.

Cu autobuzul companiei turistice *G. O. Tours* vizitam capitala elenă, Ghida, o tipă brunetă, simpatică, vorbind engleză și franceză. O chema Cassandra, iar pe șofer Costas.

★

Sunt patru categorii de jocuri panhelenice: Jocurile Olimpice, Jocurile Pynthiane, Jocurile Isthamic și Jocurile Nemeane.

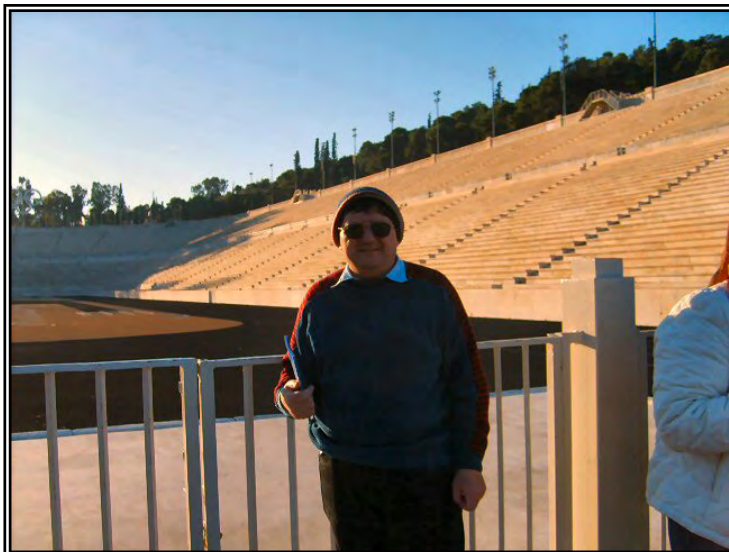
Acestea se desfășurau în timpul festivalurilor religioase, împreună cu tradiții mistice, procesiuni, sacrificii și erau dedicate în onoarea zeilor.

Am vizitat Stadionul Olimpic, Cu celebrul simbol Sportiv folosit și astăzi.

Construit acum 120 de ani, a găzduit primele jocuri olimpice moderne în anul 1896, organizate la Atena de francezul Pierre de Cubertain, la care au asistat 69.000 de spectatori.

Făcut din marmură, a rămas doar istoric, nefiind folosit în prezent.

Vânzătorii ambulanți de pliante și vederi.

– De unde ești? mă întreabă unul în engleză.

– Din România.

– Stai un pic...

Și se duce la marginea trotuarului, de unde mi-aduce o broșură „Atena, Acropole, Orașul vechi și nou și locuri de interes”... chiar în românește!

– Ia uite, domnule, mă gândesc, limba română e... limbă internațională! (Cum se exprimase profesorul Gheorghe Micula de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj, la Congresul Internațional al Matematicienilor din China în 2002.)

Nu știu cine-a tradus din engleză, dar îs multe greșeli de ortografie:

„proistoric” în loc de „preistoric”;
„sa construit” cu „s-a” scris împreună;
„sa distrus”;
„în partea de este” în loc de „în partea de est”;

dezacorduri gramaticale:

„minunat este și fresca” → „minunată este și fresca”;
„pe micul deal a lui Agoraios”,
ar trebui: „pe micul deal **al** lui Agoraios”;
„unde îți servea decanii mesele”,
de fapt: „unde își serveau decanii mesele”.

Ghida a fost mai întâi profesoară de limbi străine, dar a trecut în industria turismului, unde câștigă mai bine.

Jocurile Olimpice, înregistrate oficial din anul 776 î.C., erau dedicate lui Zeus, cel mai mare dintre zei, și se țineau din patru în patru ani în sanctuarul său din Olympia.

Competiția dura până la cinci zile, femeilor le era interzis să participe. În timpul jocurilor, războaiele dintre cetățile grecești se întrerupeau. Arbitrii vegheau la respectarea regulilor de concurs.

Atleții depuneau jurăminte.

Competiții: alergarea (fie *diaulus* = două lungimi de stadion sau *dolichus* = patru lungimi), pentatlonul (alergare, luptă, săritură, aruncarea discului, aruncarea suliței), boxul, *pancartium* (box și lupte) cursa de cai, cursa de șariote, cursa războinicilor înarmați.

Învingătorii erau încoronați cu o ramură de măslin (*continus*) și primeau o sumă de bani, numele lor încrustate pe stâlpi de piatră, poeziile le dedicau versuri iar în orașele lor erau considerați eroi pe restul vieții.

În basoreliefurile și monezile rămase din vremea aceea atleții sunt înfățișați complet goi. Zeus ar fi întemeiat Jocurile Olimpice, în cinstea detronării tatălui său, Kronos (Zeul timpului, un titan care și-a mutilat tatăl Uranus, și-și devora fiii ca să nu-i ia locul, cu excepția lui Zeus care a scăpat.

12 Titani s-au născut din Uranus și Gaia, care guvernau lumea, conform mitologiei grecești;

echivalentul lui Kronos, la romani este zeul Saturn).

Alții presupun că Heracles ar fi inițiatorul, un semizeu personificând forța; identificat cu Hercule la romani; vezi cele 12 munci ale lui Hercule impuse de regele Eurysteu din Tirynth pentru a-și răscumpăra păcatele omorării copiilor și soției sale:

- sugrumarea leului din Nemea;
- uciderea hidrei din Lerne;
- prinderea vie a porcului mistreț din Erymanthea;
- atingerea în alergare a căprioarei cu picioarele de bronz din Cerynia;
- să omoare cu săgeți păsările lacului Stympfal;
- să îmblânzească taurul din insula Creta, care fusese trimis de Poseidon (Zeul Mării) contra lui Minos (rege legendar al acestei insule, corect și înțelept, de la care s-ar trage civilizația *misoniană*);
- să îlucidă pe Diomedea, regele Traciei care își hrănea caii cu carne umană;
- să învingă pe Amazoane;
- să curățe ieslele din Augias;
- să îl bată și ucidă pe Geryon, căruia îi ia turmele de animale;
- să culeagă merele de aur din grădina Nimfelor Hesperide, mere care asigurau imortalitatea;
- să îl pună în lanțuri pe Cerber, paznicul infernului (câine cu 3 capete, ca un monstru).

Dacă în basmele românești 3 și 7 sunt nume mistice (3 feciori, balaurul cu 7 capete, etc.), în mitologia greacă și romană apare numărul 12 (12 titani, douăsprezece munci).

Ar fi interesant de studiat cauzalitatea psihologică, filozofică: de ce 12 și nu 11 sau 13?

Palmieri, portocali pe marginea străzilor din Atena.

Clima caldă, mediteraneană. Plăcută. Facem un tur al orașului cu autobuzul.

Casa Primului Ministru.

Casa Președintelui. Garda se schimbă la fiecare oră.

Grecia a fost regat până în 1967 (ultimul rege: Constantin al II-lea), între 1967-1974 o juntă de militari condusă de Papadopoulos formează dictatura. Din 1974 Konstantinos Karamanlis instaurează republica.

Tramvaie.

Și-n capitala greacă mulți câini vagabonzi prin oraș, ca în București.

Templul lui Zeus Olimpianul ridicat între anii 124-132 î.C. Au supraviețuit coloanele, construcția începuse în anul 530. poarta lui Adrian, împărat roman, care a domnit între 117-138 î.C., cartierul dincolo de Poarta Împăratului se numea Adrianopole (orașul lui Adrian).

O sculptură prin care Grecia îmbrățișează pe Lordul Byron (1788-1824), poetul britanic clasic venit în 1810 și murind în mijlocul luptătorilor greci împotriva turcilor.

Piața Syntagma.

Piața Constituției.

Parlamentul.

Biserica Catolică.

Academia de Arte Plastice (în renovare).

★

Atena a devenit oficial capitală în 1834.

Grecia și-a proclamat independența în 1822 dar o obține abia în 1830, după intervenția Rusiei, Angliei și Franței care bat pe otomani.

★

ACRO = vârf, înălțime, iar POLIS = oraș.

ACROPOLIS este centrul vechi al Atenei, din vremea myceniană, așezat pe o stâncă înaltă de 100 m. În timpul războaielor medice a fost distrus de perși. Phidias, la cererea lui Pericles, îl renovează în sec. 5 î.C., adăugând Partheonul și Erchteionul.

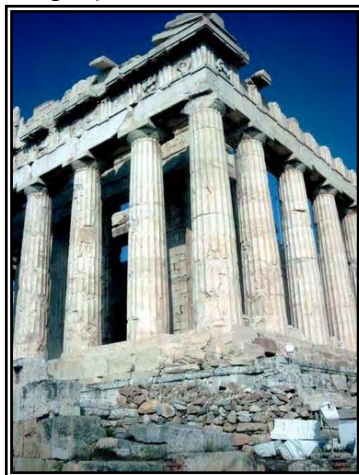
Muzeul arhaic de pe Acropole e în construcție scris: MOYΣEION.

Monumentul funerar al lui Filopappas, fondatorul roman, în sec. 2 d.C., al Atenei.

Orașul alb – văzut de sus.

Britanicii, ne spune ghida, au luat obiectele antice din Grecia cu forța și acum grecii le cer înapoi.

Mă gândesc că așa au făcut și rușii cu tezaurul românesc, pe care nu vor să-l mai restituie.

Marile puteri au furat din colonii și teritoriile ocupate cât au putut de mult. Au furat, bineînțeles, „democratic” și „civilizator”!

Parthenonul a fost dedicat zeiței Atena ridicat din

marmură Panthelică, în stil doric.

Erchteionul, denumit după eroii mitici Ercteu și Cecrops este dedicat zeilor Athena și Poseidon. Ridicat între 421-406 î.C. Are un portic cu cariatide.

Anticii foloseau macarale de lemn în construcții.

Templele sunt orientate est-vest.

160.000 tone de marmură folosite în Partheon; curios că arhitectul evita liniile drepte.

Un teatru antic al lui Dionysos în josul Acropolei. Aici se țin spectacole contemporane, de pildă concertele lui Yanni, compozitor grec exilat in Marea Britanie.

Aici s-au jucat pentru prima dată, în sec. 5 î.C., capodoperele celebrilor dramaturgi antici:

- Eschil (525-456 î.C.), creatorul tragediei antice; a scris „Cei șapte contra Thebei” „Prometeu înlănțuit”, „Perșii”;
- Sofocle (495-406 î.C.), care introduce trilogia liberă; șapte tragedii i-au supraviețuit: „Ajax”, „Antigona”, „Oedip rege”, „Electra”, „Tracii”, „Philoctetus”, „Oedip la Colon”;
- Euripide (480-406 î.C.) introduce analiza psihologică și independența corurilor față de acțiune: „Medeea”, „Hippofitus”, „Andromaca”, „Hecuba”, „Iphigenia în Taurida”, „Elena”, „Fenicienii”, etc.;
- Aristophan (445-386 î.C.) a scris teatru angajat, parodii, alegorii: „Cavalerii”, „Pacea”, „Lysistrata”, „Broaștele”, „Norii”, „Adunarea femeilor”, „Păsările”, etc.

Am întâlnit doi români, soț și soție, la Acropole. Erau din București. M-au întrebat de când n-am mai fost în țară... (Peste câteva zile urma să zbor în România să petrec sărbătorile cu mama și doi verișori: Marian și Bebe Popescu).

Se vede Piața Agora (acum doar ruine). În antichitate oamenii se strângeau în piață discutau și luau o decizie ei înșiși, nu politicienii, asta democrație, superioară celei de astăzi, când în numele poporului decid câțiva inși din guvern, sau un parlament ori senat

care mai mult reflectă interesele

unor partide și indivizi (unii plătiți de servicii secrete străine!) decât ale populației.

Pe viitor ar trebui ca fiecare decizie importantă legată de țară să fie votată prin referendum electronic (se vor perfecționa mijloacele de comunicare, deci se va putea vota de la domiciliu și rapid).

La restaurant cu Hemavathi, o delegată a unei companii din India, trimisă în Atena pentru un contract.

4 € brânză Feta *φέτα* (grecească) + vegetale;

5 € bere McFarland;

0.50 € plătiți unui acordeonist ambulant care ne-a cântat la masă.

Chiril și Methodiu (sec. 9 d.C.), care-au tradus Biblia în limba slavă și au inventat alfabetul glagolitic (devenit prin simplificare chirilic), erau după tată greci, iar după mamă slavi. Litera „H” se citește „I” în greacă, dar în slavă se citește „N”.

★

OΔOΣ (odos) = stradă

★

Lângă hotelul meu este o biserică ortodoxă rusească.

★

Conform mitologiei grecești, Pandora a fost prima femeie a umanității (în Biblie: Eva). Ca să-i pedepsească pe bărbați, zeii au creat femeia (!) Pandora s-a căsătorit cu fratele lui Prometeu, Epimeteu.

Însă ea a deschis cutia în care Zeus a închis toate suferințele și nenorocirile umane și, de atunci, avem mereu probleme. Noroc că Speranța ne-a rămas...

Mitul lui Prometeu l-am învățat în Școala Generală. Pentru c-a dat omenirii focul, Zeus l-a pedepsit punându-l în lanțuri pe Muntele Caucaz, unde un vultur îi ciugulea din ficat. Dar ficatul său se refăcea continuu. Prometeu a fost salvat de Heracles. Poetul britanic P. B. Shelley (1792-1822) a publicat un volum intitulat „Prometeu eliberat”.

Orfismul este o mișcare religioasă care apelează la asceză (disciplină, exerciții psihice și morale) și inițiere a sufletului pentru a-l elibera din chinga sufletului.

Etimologic, orfism vine de la Orfeu, fiul muzei Calliopa, muzician și poet care impresiona până și viețuitoarele.

Eurydice, soția lui, mușcată de un șarpe, ajunge în infern, conform mitologiei.

Orfeu încearcă s-o aducă în lumea celor vii, reușește să treacă de paznicii Infernului, fermecându-i cu creația lui. Dar Orfeu trebuia să nu privească înapoi la Eurydice până la ieșirea din Infern. Uită de această restricție și-și pierde nevasta pentru totdeauna.

Preotesele cultului Bacchus (zeul roman al vinului), enervate de dragostea lui pentru Eurypide, îlucid pe Orfeu.

Hesperidele erau nimfe ce păzeau grădinile cu mere de aur ale zeilor. Aceste mere dădeau imortalitate. În basmele românești avem „Prâslea cel voinic și merele de aur”.

Cucerirea grecilor de către romani, începe din anul 146 î.C., când cetățile elene unite sunt învinse de Roma, continuând cu tentativa eșuată a lui Mithriade pentru eliberarea Asiei Mici din anii 88-84 î.C., de sub dominația romană., a dus în mod paradoxal, la *grecizarea romanilor* (și nu invers cum se întâmplă de obicei; influența metropolei asupra coloniilor)... atât de puternică și dezvoltată era cultura greacă antică!

Romanii s-au grecizat... vezi copierea aproape la indigo, a zeităților grecești în versiunea romană...

Dar să revenim la celelalte jocuri.

Jocurile Pythiane au fost inițiate, conform mitologiei, de Apollo (zeul frumuseții, luminii, astrelor), care l-a omorât pe Python, șarpele uriaș ce stăpânea localitatea Delphi,

Apollo astfel punând stăpânire pe oracole.

Aceste jocuri presupuneau

concursuri muzicale: de flaut, un instrument numit *cithara*, poeme lirice în onoarea zeului Dionysos (ditirambi), și piese de teatru.

Se desfășurau o dată la 8 ani. Durau 6-8 zile. Victorioșii primeau coroane de lauri.

Din anul 582 î.C. s-au adăugat la jocurile Pythiane și concursuri atletice.

★

Pe 17.12.2006 mergeam la Delphi să văd acest stadion rămas aproape intact de peste două milenii jumate, săpat în piatră. Îmi imaginam cum ar fi fost viața atunci... atleți, muzicanți, spectatori dezbrăcați complet (*hymnosis*)... puhoi de lume...

Două ore cu autobuzul de la Atena la Delphi. Mă doare capul de atâtea drumuri, de oboseală, îmi vine amețeață, vomit, cer să fiu mutat în față...

★

75 % din suprafața Greciei e muntoasă, Olympus (reședința zeilor), este cel mai înalt vârf (2.935 m). Țară agricolă. Se cultivă cânepă (cca. 3.500 ha), bumbac, porumb, grâu.

★

Multe denumiri de zei, personaje mitologice la străzi, firme, clădiri. Un trecut

supraglorios! 30 de muzee numai în Atena. Statuia lui Ikarus {personaj legendar care fuge din labirint cu tatăl său, Dedalus, cu ajutorul unor

aripi făcute din pene lipite cu ceară, dar care sunt însă topite de soare și Ikar(us) se prăbușește în mare; există și o insulă dedicată lui, Ikaria, în Marea Egee, la vest de insula Samos, aproape de Turcia}.

Grecii sunt ortodocși (95 %), ca noi. Centrul monastic, începând din sec. 7, se află pe muntele Athos (2.033 m înălțime), în sudul peninsulei Chalcidique (din Macedonia grecească). Muntele Athos constituie o republica confederată, sub jurisdicția Patriarhatului din Constantinopol. (precum Vaticanul pentru catolici, devenit stat independent, de numai 0,44 km² „nici măcar un km pătrat” și 700 de locuitori, în lăuntru Italiei).

Macedonia, zonă balcanică, a fost disputată și împărțită între bizantinii bulgari și sârbi (sec. 9-14), iar în 1913, în cursul celui de-al doilea război balcanic, între Serbia, Bulgaria și Grecia.

Deși formată din triburi macedoniene, unificate în sec. 6-7 î.C., regiunea este ocupată de slavi în sec 7 d.C. În prezent populația și limba sunt slavizate.

Între 276-168 î.C., a fost sub dominație Antigonidă, între 168 î.C. – 1371 d.C. sub dominație bizantină, iar perioada 1371-1912 sub otomani.

Apogeul l-a cunoscut sub Filip al II-lea (356-336 î.C.), și mai ales sub Alexandru cel Mare (336-323 î.C.), fiul cel dintâi care a format un imperiu întins până în orient.

Disputa pentru Macedonia continuă și astăzi.

Limbile bulgară, macedoneană, și sârbă sunt foarte apropiate (vorbitorii se înțeleg), și-s scrise în alfabet chirilic.

Jocurile Isthmiane se țineau la Tshima, lângă Corinth. După unele spuse aceste jocuri ar fi fost fondate de Theseus, rege legendar atenian, care-a omorât Minotaurul eliberând Atena de sub stăpânirea lui Minos (regele Cretei). Theseus a grupat orașele Peninsulei Attica în jurul Atenei. El apare în multe legende, precum: lupta contra centaurilor, lupta contra Amazoanelor, expediția Argonauților. După surse (călătorul

Pausanas), jocurile ar fi fost dedicate unui erou local, Melicertes-Palaemon, fiul regelui Athamas.

Jocurile au fost reorganizate în anul 582 î.C. Se desfășurau întreceri de muzică, recitări, pictură, atletism.

★

A patra categorie, Jocurile Nemeane, începând din anul 573 î.C., se organizau la doi ani o dată, în orașul Cleonae, iar mai târziu în Argos.

Conform unui mit local, Regele Lycurgus din Nemea a primit un oracol prin care i se prevestea că fiul său, Opheltes, va crește numai dacă nu va atinge pământul până o să poată să meargă în picioare.

Dar doica, nerespectând oracolul, a lăsat copilul jos pe o frunză de țelină, și a fost mușcat fatal de un șarpe.

Aceste jocuri sunt, de aceea

considerate funerare, arbitrii îmbrăcați în negru, iar învingătorii încununăți cu o frunză de țelină sălbatică.

★

Civilizația greacă s-a inspirat din cea egipteană.

★

Attica este regiunea ateniană, în SE-ul peninsulei grecești, iar stilul „attic” în această cultură înseamnă: stilul clasic, restrâns, simplu.

★

Pe șoseaua Atena-Delphi indicatoarele rutiere sunt cu litere grecești și latine (pentru străini).

N-am văzut clădiri înalte.

Muntele Pendeli.

Orașul Theba (cu celebrele mituri thebane).

★

Planificasem s-ajung și la Thessaloniki (Salonic), dar distanța de 550 km pe Autostrada 1 îmi lua în jur de 10 ore (cu opriri).

★

Popas în orașul Arachova.

Case de munte.

Artizanat de vânzare.

Străzi înguste, două autobuze întâlbindu-se față în față, ca două capre pe punte, nu aveau loc să treacă unul pe lângă altul. A trebuit să dea înapoi celălalt șofer la un loc deschis, dându-ne voie.

★

La muzeul din Delphi am văzut primele notații muzicale ale omenirii.

★

Doar 20% s-a păstrat în Grecia din valorile antice. Împăratul roman Nero (54-68) a luat 95 de statui și le-a dus la Roma.

★

O grămadă de pisici la cofetăria muzeului.

★

Atena pierde supremația în urma Războiului Peloponez cu Sparta (431-404 î.C.), când Sparta iese victorioasă. Caracter „spartan” înseamnă: disciplinat, stoic, sever, dur, curajos.

La rândul ei, Sparta – oraș, cetate – este distrus de Theba în anul 371 î.C.

★

Am învățat în Școala Generală la Bălcești cu D-na profesoară Diaconu Lulușa, dar și în liceu la Rm.Vâlcea despre mitologia greacă. Studiam Literatura Universală cu D-na Farcaș, o profesoară foarte deșteaptă și citită. Mi se păreau numele de zei și de personaje greoaie. Povești întortochiate, așa le simțeam în mintea mea de copil și adolescent, deși mă fascinaseră acele oracole din Delphi. Oare ar fi bine să-ți

cunoști viitorul? Iar, dacă l-ai cunoaște, l-ai putea schimba? Este un paradox, fiindcă având „puterea” de-a schimba viitorul... nu-l mai poți prezice.

În antichitate, frica de necunoscut a dus la pretenția de comunicare dintre om și divin.

Prezicătorii interpretau semnele naturii (fulgerul, furtuna, zborul anumitor păsări, direcția focului în timpul sacrificiului unor animale oferite zeilor, voința/nevoința animalului de-a veni la altar), dar și interpretarea viselor și ghicitul în palmă (care se mai practică și astăzi).

Cei mai vestiți profeți au fost: Cassandra, Tiresian, Calchas, Helmus, Amphiarus.

Cassandra apare în „Iliada” lui Homer ca fiica lui Priam, Regele Troiei, și-a Hecubei. Deși Apollo a-nzestrat-o cu puterea de a prevesti viitorul, ea l-a refuzat. Atunci zeul a pedepsit-o ca nimeni să n-o creadă. Prin urmare, cu toată străduința ei împotriva Calului Troian, n-a fost ascultată.

Existau mai ales profete, care cădeau în transă, intrând astfel în legătură cu zeii.

Oracolul cel mai important se consulta la Delphi, sanctuarul lui Apollo, la început anual, apoi lunar.

Vechiul oracol funcționase la Dodorna, sub asistența lui Zeus. Marile decizii (de obicei în războaie) se luau numai după consultarea oracolului.

Cei interesați în preziceri plăteau o taxă, alegeau fructe, și sacrificau o capră. Mai întâi se purificau prin scaldarea în râul Kastalia, din Muntele Parnas, râu ce fusese sfințit de Muze. În sanctuar locuiau preoții și o preoteasă, Pythia, care executau un ritual. Apollo vorbea prin gura preotesei, însă deseori mesajele erau vagi, ambigue, deci trebuiau descifrate ca pe un cod.

La Dodona, (în NV-ul Greciei, unde și în prezent se păstrează un teatru mare al sanctuarului) membrii tribului

Thesprotian, numiți Selloi, furnizau mesajele zeilor. Oamenii acestui trib dormeau întotdeauna direct pe pământ și nu-și spălau nici o dată picioarele pentru a-și menține puterile profetice.

Ei tălmăceau foșnetul frunzelor unui stejar care creștea lângă templu ori zborul turturelelor din templu, iar după sec. 8 î.C., zgomotul ibricelor pe tripizi care se atingeau între ele.

Lui Homer, poet epic grec, care ar fi trăit în sec. 8 î.C., îi sunt atribuite mărețele opere „Iliada” și „Odiseea”. După alții acestea ar fi fost creații folclorice.

Istoricul grec Herodot (484-420 î.C.) consideră că Homer ar fi din Asia Mică, prezentat ca bătrân și orb, declamându-și versurile din oraș în oraș, influențând enorm cultura europeană.

„Iliada” este un poem epic de 25 de cântece, scris în sec. 8 î.C., descriind un episod din Războiul Troiei. Cetatea Troia se afla în actuala așezare Isarlık, lângă Dardanele (în Turcia).

Se bazează pe un efort autentic: campania regatelor grecești, cuprinzând o flotă de 1.000-1.200 corăbii și 135 războinici sub comanda lui Agamemnon, împotriva Troiei în sec. 12 î.C., Odysseus (numit și Ulysse), regele Ithakăi, o insulă ioniană, n-a vrut să meargă, prefăcându-se nebun. Nici Ahile nu s-a înrolat.

Ahile era fiul unui muritor, Peleus, și al zeiței Thetis. Mama lui a vrut să-l facă nemuritor și-i așeza seara corpul să-l călească la foc, iar ziua îl ungea cu ambrozie. Dar Peleus a fost intrigat văzând copilul între flăcări, încât Thetis a părăsit domiciliul, lăsându-l pe Ahile vulnerabil în călcâi, partea de corp necălită.

Când războiul Troiei se pregătește, Thetis prevede că Ahile va muri și caută să-l sustragă, trimițându-l în insula Scyros, travestit în veșminte femeiești. Este însă depistat de

Odysseus, între timp atras de partea războiului printr-un șiretlic al lui Palamedes, ce-l pusese în fața plugului pe Telemachus (fiul lui Odysseus); pentru a-și salva fiul, Odysseus oprește aratul, dându-se de gol că nu este nebun. Odysseus se preface a fi un vânzător de haine și ajungând la palatul regelui Lycomedes al insulei Scyros, îi arată lui Ahile o sabie și un scut, la care Ahile nu poate rezista datorită temperamentului său războinic și se înrolează în armata greacă, împreună cu prietenul său Patroclus (Patrocle).

În Troia, ca rege și regină, domneau Priam și respectiv Hecuba. Priam avea multe fiice și 50 de fii, dintre care Hector și Paris.

Pretextul războiului îl constituie furtul frumoasei Elena, soția lui Menelaus, Regele Spartei, de către Paris, și aducerea ei în Troia.

Luptători greci vestiți participă la confruntare: Idomeneus din Creta, Nestor din Pylos, Ajax Telamonius din Salamis, Diomedea din Argos, Ajax din Locris, și nu în ultimul rând Ahile și Patrocle.

Fiecare insulă avea regele ei!

Iar, dintre luptătorii troiani: Hector, comandantul armatei, și aliații săi: triburile de Lycioni, Mysiani, Paphlagoniani, Maeoniani, Phrygiani, etc.

Elena nu vrea să se întoarcă, în ciuda delegației trimisă de Menelaus.

9 ani durează asediul Troiei, chiar în secțiunea cea mai vulnerabilă a zidurilor, dar fără succes.

Troianii trimit pe Dolan să spioneze în tabăra adversă, dar e prins de greci. La rândul lor, grecii termină proviziile, și atunci prădează orașele învecinate Troiei.

Războinicii greci capturează tinere fete de la inamici și le iau concubine. Zeii luau și ei atitudine la conflict, de pildă Athena de partea grecilor, iar Apollo de partea troianilor. Patrocle, îmbrăcat în armura lui Ahile, este ucis în luptă de

Hector, care crezuse că este Ahile. Mâniat de pierderea prietenului, Ahile reușește să-i împingă pe troiani înapoi la porțile cetății, îl învinge pe Hector și-i târăște trupul de-a lungul zidurilor.

La rugămințile lui Priam, Ahile restituie corpul decedat al lui Hector.

Troianii aduc ca ajutoare pe Memnon, regele Etiopienilor, dar și pe regina Amazoanelor, Penthesilea. Ahile o ucide pe regina amazoanelor cu o săgeată, deși se îndrăgostise de ea.

Amazoanele, conform mitului, au trăit în Scythia, lângă Marea Neagră, și erau un popor de femei puternice, războinice, care-și omorau feciorii născuți, dar își păstrau fiicele, însă le ardeau sânul drept pentru a putea trage cu arcul.

Ahile moare dintr-o săgeată a lui Paris, dirijată de zeul Apollo în călcâi, singura partea vulnerabilă a lui Ahile (de aici și expresia „călcâiul lui Ahile”). Corpul său este adus în tabăra grecilor de Ajax, regele Locrienilor, și Odysseus, după o luptă sângeroasă cu troianii.

Jocurile funerare au loc în cinstea lui.

Dar Calchas prezice că troienii încă vor rezista până când fiul lui Ahile, Neoptolomus (denumit și Pyrrhos) și Philoctetes (arcaș de temut care moștenise armele lui Heracles), vor apărea pe câmpul de luptă.

Phylotetetus îl ucide pe Paris.

Odysseus are ideea Calului Troian, de lemn, în burta căruia sunt ascunși cei mai viteji luptători greci. Prefăcându-se învinși, grecii l-au lăsat la porțile Cetății Troia (de aici zicala „nu primiți daruri de la dușmani”!).

Cassandra, fiica regelui Priam anunță dezastrul (dar nimeni nu o crede, așa fusese ea sortită de zei), analog preotul Laocoon, dar zei, analog preotul Laocöon, dar zeița Athena, ce-i sprijinea pe greci, a trimis doi șerpi uriași care-i încolăcesc șiucid pe Laocöon și cei doi fii ai săi.

Calul troian este băgat în cetate. Noaptea, luptătorii greci ies din burta lui și-i masacrează pe troiani, ce sărbătoriseră „succesul”, deschid porțile cetății și intră armata greacă.

Neptolomeus îl omoară pe Priam, Odysseus pe Diophobus (care se căsătorise cu prea-frumoasa Elena, după moartea lui Paris), Hecuba e făcută prizonieră, iar Menelaus își ia nevasta (Elena) înapoi din Sparta.

Doar Aeneam (sau Eneas), prinț troian, fiul zeiței Aphrodita, a scăpat, refugiindu-se în Italia.

Poetl latin Publius vergiliu Maro (c. 70 – 19 î.C.) I-A DEDICAT LUI Eneas o mare epopoe națională, neterminată, „Eneida” (scrisă între anii 29-19 î.C.), care prezința peregrinările eorului, după incendierea Troiei, ajungând pe tărâmurile italiene unde contribuie la formarea Romei.

„Eneida”, la rândul ei, influențează compozitorul francez Hector Berlioz (1803-1869), care compune în 1863 opera „Troianii” în 5 acte și 2 părți.

Operele „Iliada” și „Odiseea”, atribuite lui Homer, au încântat omenirea de aproape trei milenii, având o mare influență asupra culturii universale.

Datorită cruzimii Războiului din Troia, zeii au pedepsit pe învingători. Eu cred că și în arta contemporană învingătorii ar trebui să plătească și ei pentru crimele de război, nu doar învinșii. Istoria ar trebui rescrisă și de învinși, nu doar de învingători – cum spune aforismul – pentru o realitate exactă a adevărului, nu doar parțială și măsluită de către cei care au câștigat.

Istoria lumii trebuie rescrisă.

Istoria artelor, literelor, științelor, trebuie rescrisă, luându-se în considerare și creațiile popoarelor mici, supuse, umilite, nu doar creațiile reprezentanților Marilor Puteri.

E prea multă nedreptate pe Glob, prea mare ignoranță și boicot din partea puternicilor la adresa artiștilor, scriitorilor, oamenilor de știință din Lumea a Treia, prea în văzul tuturor, manipularea premiilor „internaționale”, a funcțiilor înalte din cultură, toate cu singurul scop: de a impune *dominația intelectuală și culturală* a unor națiuni asupra altora!

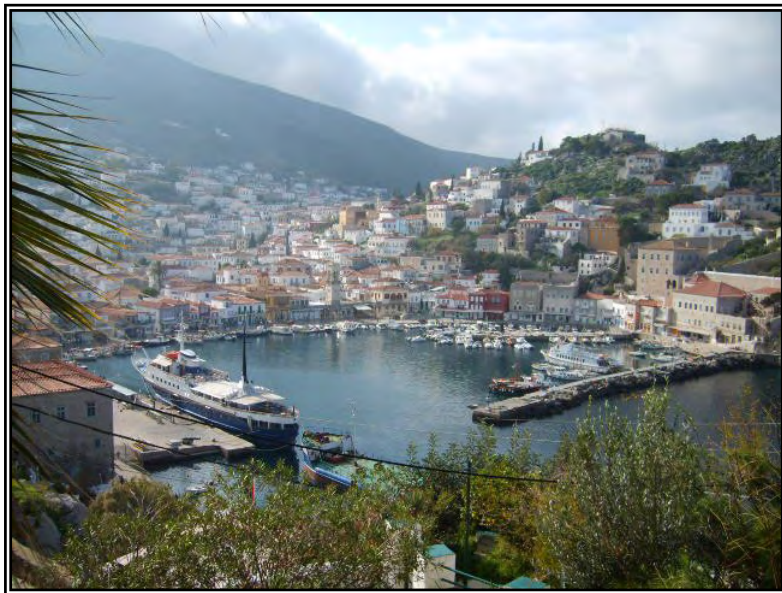
Totul nu-i decât o propagandă, o manipulare a conștiințelor, o mascaradă la nivel planetar! Bineînțeles, sub pretinsa etichetă de... „democrație”, chipurile, unde democrație înseamnă voința celor puternici – nicidecum conotația etimologică greacă: **demokrasi**, adică suveranitatea poporului. Când majoritatea populației, conform sondajelor publice de opinie, se manifestă contra războiului, dar guvernării totuși

pornesc războiul... păi se aplică voința poporului?... nicidecum, ci a unei minorități. Deci există o falsă democrație actuală.

Revenind la Războiul Troiei, dintre greci doar Nestor, Philoctetes, Diometes, și Idomenes s-au întors fără probleme în țările lor. Pe când Odysseus și Teucus au întâmpinat furtuni pe

mare, iar Ajax și Agamemnon au murit (ultimul când abia ajunsese acasă).

Întoarcerea războinicilor greci acasă din Troia este plină de primejdii și peripeții. În „Odiseea”, poem epic în 24 de cântece, Homer povestește revenirea lui Odysseu(s) [Ulise] în Ithaca, unde era rege, căsătorit cu Penelopa (pomenită proverbial pentru castitatea ei), fiica lui Ikar și nepoata Regelui Tyndareus al Spartei.

Ulise și Penelopa aveau un fecior, Telemachus.

Odyssea, între timp, a devenit un simbol la efortului deosebit pentru a-ți desăvârși un ideal.

Încă zece ani i-au trebuit lui Ulise în voiajul lui pe mare ca să revină în insula Ithaca.

În cântecele I-IV se descrie plecarea lui Telemachus în căutarea tatălui său, apoi pregătirile lui Ulise.

La început povestește pe țărmul Ciconilor, la Ismarus, pe care-l prădează, fiindcă aceștia fuseseră aliații troianilor.

Dar vânturi puternice împing corăbiile le coasta Libiei, unde locuiau *Mâncătorii de lotus*: cei care mușcau din fructul de lotus își uitau meleagurile de acasă. Câțiva din marinarii lui Ulise au gustat lotus, și-au concluzionat că nu mai are rost să se întoarcă. Atunci Ulise forțează companionii săi să se îmbarce și să plece.

Următorul popas este *Insula Ciclopilor*, uriași cu un singur ochi în mijlocul frunții care mâncau oameni și creșteau oi și capre.

Grecii intră într-o peșteră și frig oi, dar apare ciclopul Polyphemus și înghite 2-3 marinari și-l întreabă pe Ulise cine este?

– Eu sunt Nimeni, răspunde grecul.

Polyphemus bea vin și se îmbată, atunci Ulise îi strivește ochiul cu un țaruș ascuțit.

Întrebat de ceilalți ciclopi cine l-a orbit, Polyphemus îndrugă:

– Nimeni!

Marinarii se leagă sub burțile oilor, Ulise sub un berbec și reușesc s-ajungă la corăbii, dar Ulise îi destăinuie Ciclopului adevăratul său nume. Atunci Polyphemus transmite informația lui Poseidon, pentru a-i înăspri călătoria.

Ulise ajunge apoi pe *Insula Eolus*, care stăpânea vânturile, și care fu ospitalier. Eolus le dăruiește o pungă unde erau închise toate vânturile cu excepția Zefirului, sfătuindu-i să n-o deschidă. Când se apropiaseră în Marea Ionică de insula Ithaca, încât se vedeau coșurile caselor, Poseidon îi face pe marinari să deschidă pungă crezând că e vin, pe când Ulise dormea. Dar vânturile îi duc înapoi pe insula lui Eolus, care nu-i mai primește de frica zeilor.

Grecii ajung în *Țara Lestrygonilor*, un trib de canibali, care taie în bucăți câțiva marinari și-i gătesc.

Ulise încearcă să scape. Lestrygonii îi strivesc cu pietre mari și doar corabia lui Ulise mai scapă.

Marinarii ancorează la *Vrăjitoarea Circe*, pe Insula Jo, în portul Aeaea. Circe transformă oamenii care veneau lângă ea în animale, de aceea palatul ei era plin de animale sălbatice dar cu purtări omenești.

O echipă de pe corabie, condusă de Euryoculus, intrând în palat, e transformată într-o turmă de porci, atingându-i cu bagheta, doar Euryoculus scapă. Hermes (zeul călătoriilor, negustorilor și hoțiilor) îl protejează pe Ulise contra vrăjitoriei prin mirosirea unei ierbi magice.

Vrăjitoarea Circe nu-i poate face nici un rău, iar companionii sunt transformați înapoi în oameni. Ulise rămâne o vreme pe insulă și face cu vrăjitoarea 3 copii: *Agruis*, *Telegonus*, și *Latinus*.

Vânturile îi duc corabia lângă *Insula Sirenelor*, nimfe care prin cântecele lor dulci, amăgeau călătorii în capcane fatale. Ulise astupase urechile marinarilor cu ceară, iar el poruncise să fie legat de catarg și să nu fie dezlegat la

chemările ademenitoare ale nimfelor.

Marinarii navighează pe lângă *Scylia* și *Charybdis*, apoi printre *Insulele Symplegade* (care fuseseră plutitoare, dar pe urmă fixe) și ajung la *Tunelele lui Helus* (Zeul Soarelui și Luminii) în insula Thrinacia. Deși prezicătorul Teresias îl avertizase să nu atingă animalele lui Helius, grecii rămași fără mâncare pun în frigare câțiva bivoli. Helius se înfurie și-i cere lui Zeus să facă o furtună teribilă care să scufunde corabia, doar Ulise scapă agățându-se de un măslin crescut pe o stâncă. Ulise, pe o plută, se oprește câțiva ani pe Insula Ogydia unde locuia *Calypso*, fca lui Thetis și a lui Oceanus (sau Atlas). *Calypso* se-ndrăgostește de Ulise și-i oferă tinerețe veșnică și nemurire (ca-n basmele românești: ***Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte***), dacă va rămâne cu ea pe veci.

Pe Ulise îl prinde totuși dorul de casă. *Calypso* îl lasă datorită lui Hermes trimis de Zeus.

Își construiește o nouă plută, dar Poseidon, care nu-l uitase, provoacă o nouă furtună și Ulise plonjează pe insula

Scheria, unde trăiau *Phaeacienii*. Pe țărm e găsit de Nausicaa, fiica Regelui Alcinous și al Reginei Arete, care-i admiră trupul frumos, gol.

Phaeacienii îi dau haine și-o corabie care-l aduce în sfârșit acasă pe Insula Ithaca.

Poseidon se răzbună pe cei care l-au ajutat pe Ulise, transformând, la întoarcere în Scheria, atât corabia cât și pe ei în stânci, iar pentru a salva porturile insulei Alcionus sacrifică 12 tauri (iar numărul acesta mitic) în onoarea lui Poseidon. Atena, zeița lui protectoare, îl transformă într-un bătrân cerșetor, sfătuindu-l să se ducă la coliba lui Eumaeus, porcarul palatului.

Penelopa, soția sa, era curtată de peste 100 de pețitori, care voiau să succeadă la Tronul Ithacai.

Telemachus, fiul său, plecase în Sparta să-l întrebe pe Menelaus de tatăl său.

Anticleia murise, iar Laertes îmbătrânise rău. Penelopa amâna pețitorii, spunând că trebuie să termine de țesut pânza, (dar ea descosea ce cosea ziua).

Câinele său credincios, Argos, moare la picioarele lui Ulise. Bătrâna doică, Eurycleia, îl recunoaște după o cicatrice la picior. Penelopa anunță pețitorilor ca îl va lua de soț pe cel ce va trage o săgeată prin capetele a 12 topoare.

Doar Ulise reușește, apoi ucide pe toți pețitorii și-și reia nevasta care nu e convinsă că este fostul soț până el nu-i destăinuie că știe ce semne secrete are ea pe corp.

★

Și-am încălecat pe-o șa / Și v-am spus povestea așa!

★

James Joyce (1882-1947), scriitor irlandez, a publicat în 1922 romanul „Ulysse”, o parodie modernă în care personajul principal Leopold Bloom, trece printr-o odyssee cotidiană, Joyce folosește tehnici de limbaj. Acest roman a fost tradus și-n românește.

În Primul Război Medic, dintre greci și perși, în anul 490 î.C., generalul atenian Militiade obține victoria lângă satul Marathon, la 40 de km de Atena. Curierul trimis s-anunțe în capitala greacă, a apucat s-anunțe: „Am învins!” și-a murit epuizat de fugă / drum. Împărat al Perșilor era Darius I. De aici se trage „cursa de la Marathon” la olimpiadele sportive.

Imperiul Persan încerca să obțină supremația și-n Marea Egee.

În al Doilea Război Medic, fiul lui Darius, Xerxes, invadează Grecia (481 î.C.), grecii încercă să-l oprească la Thermopyles (480 î.C.) dar nu reușesc, însă Temistocles distruge flota persană în fața insulei Salamin (sept. 480 î.C.) iar armata persană este învinsă la Platees (479 î.C.). Și apoi asigură libertatea cetățitorilor grecești din Asia.

Adjectivul „medic” în acest context vine de la mezi, perși.

Boeotia a fost o regiune condusă de orașul Theba, în Grecia (sec. 7 î.C.). Theba a dominat sub Epaminondas și Pelopidas între 371-362 î.C., cetățile grecești, dar a fost distrusă de Alexandru Macedon în anul 336 î.C.

Regele Athamas al Boeotiei, și Regina Nephelē aveau un fiu, Phrixus, și-o fiică Helle.

Athamas își lasă nevasta și se recăsătorește cu Ino, făcând încă doi copii: Learchus și Melicertes. Ino se poartă foarte rău cu copiii ei vitregi. Ea crează o foamete artificială, punând femeile să prăjească boabele de porumb înainte de a le însămânța în pământ. Apoi minte că Oracolul Delphic sfătuiește pe rege să-l sacrifice pe Phrixus.

Dar Helle își salvează fratele și amândoi fug călare pe spinarea unui berbec cu lâna de aur, ajutați de Hermes. Helle cade de pe spinarea berbecului în mare și decedează, dar Phrixus ajunge la Colchis, unde domnea regele Aetes. Phrixus sacrifică berbecul pe altarul lui Zeus și donează lâna de aur

regelui, care o agață într-un stejar în dumbrava lui Ares și păzită de un dragon.

Phrixus se căsătorește cu Chalciope, fiica regelui.

Dar zeița Hera se răzbună pe Ino, făcându-l pe Athamas să-lucidă pe Lerachus. Ino fuge cu celălalt fiu al ei, Melicertes, dar la Golful Salonic amândoi se îneacă în mare.

Regele Creteus din Iolcus avea, cu soția lui Tero, un fecior, Aeson. Însă Tero mai făcuse un copil, Pelias, cu zeul Poseidon. După moartea lui Cretheus succede la tron Pelias, nu Aeson cum trebuia. De frică să nu-i omoare copilul, Aeson fuge din țară și încredințează pe fiul său, Jason, să fie crescut și educat de centaurul Chiron.

Conform oracolului, Pelias fusese avertizat că domnia îi va fi luată de cel care înfățișat lui va avea numai o sanda în picioare.

Jason, maturizat se-ntoarce în Iolcus, cerând tronul. Când să treacă râul Anaurus, ducând în spate o bătrână (care nu era alta decât zeița Hera, încercându-i generozitatea), pierde o sanda.

Pelias se preface că abdică, însă-i pretinde lui Jason să aducă lâna de aur din Colchis.

Jason strânge cei mai buni războinici greci și construiește o corabie numită Argo (de unde și numele de Argonauți). Printre vitejii aleși: Heracles, Peleus, Theseus, Orpheus, Acastus.

Corabia ancorează la început în *Insula Lemnos*, unde argonauții se împreună cu femeile insulei, care n-aveau bărbați, iar Jason cu regina, Hypsipyle, cu care face doi copii: Euenus și Nebrophonus.

Următorul stop este *Samothrace*, pe urmă *Cyzicum*. Plecând, un vânt puternic îi întoarce la *Cyzicum*, tărâmul Dolionilor care, crezându-i invadatori, se bat furios cu ei.

Argo navighează de-a lungul Mysiei, unde prezicătorul Phineas le furnizează informații despre voiaj.

Trecând printre stâncile *Symplegades*, care se ciocnesc, cu mare viteză, ajutați de zeița Atena, doar puțin din pupă este stricată. Mai întâi încercaseră un porumbel, dându-i drumul printre stâncile ciocnitoare. (Avem și noi în povești: munții care se bat cap în cap).

În fine, corabia se oprește la insula Colchis. Dar regele Aeetes le promite lâna de aur dacă îndeplinesc două condiții: prima, să înjuge doi tauri cu copite de argint și scoțând flăcări pe nări; iar a doua să semene dinții unui dragon pe un câmp și să poată face față soldaților care ies ca plantele din pământ.

Jason reușește cu ajutorul Medeei, fiica lui Aeetes, care se-ndrăgostește de el, pretinzându-i s-o ia de nevastă și s-o aducă înapoi în Grecia.

Dar Aeetes, nu-și ține cuvântul și atunci Jason fură lâna de aur tot sprijinit de Medeea, care adoarme dragonul ce păzea lâna. Aeetes îl urmărește pe mare dar e întârziat de Medeea care-l face bucăți pe fratele ei, Apsyrtus, aruncându-l în valuri iar Aeetes pierde timp culegându-le.

Argonauții traversează Marea Neagră apoi în susul Dunării, pe urmă intră în Marea Adriatică, iar de-a lungul râurilor Po și Rhône ajung pe coasta Tyrrheniei la insula lui Circe, mătușa Medeei, care o iartă de păcatul fratricidului.

Orpheu, poet și muzician mitologic care impresiona prin creația sa până și viețuitoarele sălbatice, îi scapă pe marinari de melodiile vrăjite ale sirenelor, pe lângă a căror insulă trec, doarece el cântă la liră mai puternic decât ele.

Corabia Argo oprește la Insula Creta, al cărei rege Minos, era păzit de o creatură gigantică de bronz, Talos. De trei ori pe zi Talos înconjura insula și arunca stânci la corăbiile care le considera ostile. Medeea îl paralizează prin farmece și-apoi îi scurge lichidul divin care-i curgea prin vene, numit *ichor*, luându-i viața (ființele nemurioare nu aveau sânge, ci ichor).

Întorși pe insula Iolcus, regele Pilas, refuză să abdice în favoarea lui Jason, Medeea recurge din nou la un șiretlic –

prefăcându-se preoteasa lui Artemis, povățuiește fiicele regelui să-și desmembreze tatăl pentru a-și recupera tinerețea. Și astfel Jason preia tronul.

După o altă versiune mitologică, Acastus, fiul lui Pelias, urcă pe tron la moartea tatălui său, iar Jason și Medeea se refugiază în Corinth, unde trăiesc zece ani. Dar aici Jason se ndrăgostește de Glauce, fiica Regelui Corintului. Însă Medeea, geloasă, o otrăvește pe rivală dar își ucide și proprii copii făcuți cu Jason (pentru a se răzbuna pe el), iar Jason sfârșește căzând de la pupa corăbii sale Argo.

Frumoase povești antice, te fac să visezi...

Cel mai tare m-a impresionat mitul lui Oedip care-a inspirat două comedii lui Sofocle (495-406 î.C.): „Oedip Rege” (c. 425 î.C.) și „Oedip la Colon” (406 î.C.), lui Seneca (4 î.C. – 65 d.C.), poetului dramatic francez Pierre Corneille (1606-1684), și compozitorului român George Enescu (1881-1955), cu opera „Oedip”(1936).

Regele Laius și Regina Jocasta, ai Thebei nu aveau copii și atunci Laius s-a dus să consulte Oracolul Delphic. Pythia îi prezice că dacă naște copil cât e rege, acest copil îl va ucide și va crea mari probleme familiei sale. Deci ar fi bine să-și dea demisia din poziția de șef al statului.

Laius renunță la gândul de-a avea copii, nu însă și Jocasta, care într-o seară îl îmbată, se împerechează cu Laius și rămâne însărcinată.

Amintindu-și oracolul, Laius încredințează noul născut, ale cărui picioare fuseseră legate cu lanțuri și se umflaseră (de unde și numele de Oedip) unui cioban să-l arunce între stâncile Muntelui Cithaeson ca să moară.

Ciobanului, însă, i se face milă de micuț și-l dă unor servitori ai regelui Polybus din Corinth, care tocmai treceau pe acolo. Regina Corintului, Merope, îl adoptă pentru că ea și regele nu aveau copii.

Așa Oedip a crescut mare, crezând că părinții lui sunt Polybus și Merope. Dar, la o beție, un tânăr îi destăinuie că nu este fiul legitim al regelui. Contrariat, Oedip se duce la Delphi și-și află teribilul destin, își va ucide tatăl, se va căsători cu maică-sa și va avea o familie blestemată.

Astfel pleacă din Corinth, amărât, căutând să-și prevină soarta. La o răscruce de trei drumuri în Phocis, se întâlnește cu o șarlotă purtând un călător pe care nu-l recunoaște. Sfădindu-se care are prioritate, s-au bătut și Oedip îl omoară pe străin. Era tatăl său, Laius, care mergea la Delphi să afle ce se întâmplase cu fiul său lepădat...

Dar o altă nenorocire se abate asupra Thebei, o arătare cu cap de femeie, aripi și corp de leu (Sfinxul) distrugea și răspândea moartea printre locuitori. Sfinxul sosise din Asia, având ca părinți pe Chimara și Orthus și punea trecătorilor peste muntele Phicium următoarea ghicitoare: „Cine merge dimineața în patru picioare, la prânz în două picioare și seara în trei?”. Cei care nu știau răspunsul erau omorâți.

Creon, fratele Jocastei, care conducea provizoriu în Theba după ce decedase Laius, a oferit tronul și pe Jocasta în căsătorie celui care va dezlega enigma, izgonind astfel Sfinxul.

Oedip răspunde că omul merge când se naște în patru labe, apoi în două picioare, iar la bătrânețe se ajută de un toiag (deci trei picioare).

Sfinxul moare și Oedip e încoronat ca rege al Thebei, se căsătorește cu propria-i mamă, cu care face patru copii: Antigona, Ismena, Polynices, și Eteocles.

Dar o ciumă se abate asupra Thebei și pentru a potoli-o li se cere de către oracol să afle cine l-a ucis pe Laius și criminalul să fie exilat. Nimeni nu știe și atunci Oedip îl întreabă pe Tiresias prezicătorul, iar acesta îi dezvăluie că însuși Oedip îl ucisese pe Laius la răscrucea Schiste. Atunci Oedip se hotărăște să părăsească orașul pentru a salva populația, dar îi este teamă să se-ntoarcă la Corinth pentru a

nu-și omorî tatăl, Polybus (încă nu cunoștea care-i tatăl său biologic).

Dar între timp, un mesager aduce vestea că Polybus a murit. Deci nu era tatăl său.

Atunci Oedip purcede la ciobanul care-l luase de mic și a aflat tot adevărul...

Tragedia se amplifică: Jocasta se spânzură pe acoperișul palatului auzind de păcatul săvârșit, iar Oedip își scoate ochii ca să nu mai vadă ce a săvârșit (însă nu moare, pentru a pătimi).

Oedip părăsește Theba, colindând și neprimit de nimeni, doar Theseus îi roagă pe atenieni să le fie milă și să-l adăpostească-n oraș.

Oedip moare îndurerat și numai Theseus știe unde a fost înmormântat.

Cei doi fii ai săi, Polycenes și Eteocles seucid între ei în bătălia pentru succesiune la tronul Thebei. Polycenes, refugiat în Argos, căsătorit cu Argeia, fiica regelui Adrastus, se-ntorsese cu o armată condusă de șapte generali (de unde episodul „Cei șapte contra Thebei” a fost și ecranizat). Dar invadatorii sunt respinși de thebani. Antigona este condamnată să fie arsă de vie pentru că îngropase corpul lui Polycenes (în loc să-i lase corpul să fie devorat de câini și vulturi), dar fata se spânzură în închisoare.

Creon revine la putere. Dar fiul său, Haemon, care o iubea pe Antigona, se sinucide și el, analog Eurydice, soția lui Creon.

★

Am citit cu pixul în mână cartea lui M. Mavromataki, „Mitologia și religia greacă” (1997), m-am inspirat, m-a(m) documentat. Subliniam pe text, încercuiam, traduceam cu dicționarul, am conspectat din ea. Impresionantă această moștenire culturală!

Doisprezece zei locuiau în Olimp: Zeus, Hera, Poseidon, Apolo, Artemis, Demeter (Persephon), Hermes, Afrodita, Ares, Hephaystos, și Hesia. 6 bărbați și 6 femei.

Religia politeistă.

Zeii (imortali și omnipotenți) trebuiau să mențină ordinea. Se observă tendința grecilor de a atribui obiectelor, animalelor, ființelor divine sau semidivine caracteristici umane (antropomorfism).

Primele referințe mitologice scrise datează din anii 1400-1200 î.C.!

Orașele, cetățile, s-au dezvoltat în sec. 8 î.C. Iar zenitul civilizației grecești în sec. 6-5 î.C.!

Ființele divine beau nectar și mâncau ambrozie (hrană ce le dă nemurirea).

La început domneau Titanii, în frunte cu Cronos, căsătorit cu Rhea. Cronos își devora copiii la naștere, ca să nu-i uzurpească la tron. Dar Rhea i-a dat lui Cronos o piatră învelită în haine, în loc de trupul noului-născut, Zeus.

La maturitate, Zeus îl îndepărtează pe tatăl său de pe tron, se căsătorește cu Hera, sora lui, și eliberează pe ceilalți frați ai lui. Apoi aceștia îi înving pe Titani luând conducerea lumii.

Zeus s-a dovedit foarte infidel soției sale, Hera, geloasă pe aventurile lui amoroase.

Atena, zeița înțelepciunii și-a aptitudinilor. Zeus a simțit o durere profundă în cap și Atena s-a născut din capul său. Ea avea puteri masculine.

Poseidon, zeul mărilor, a fost fratele lui Zeus.

Apollo și *Artemis*, fiul și fiica lui Zeus, făcuți cu Leto, s-au născut pe insula Delos. El reprezintă lumina soarelui, și ea lumina lunii.

Demeter (Pesephon), sora lui Zeus, este zeița agriculturii.

Hermes, fiul lui Zeus și Maea, este zeul călătorilor.

Afrodita, născută din spuma mării după ce Cronos a taiat organele genitale al lui Uranus, le-a aruncat în valuri, apa s-a înspumat și a-apărut, prin jurul insulei Cipru, o femeie de o frumusețe nemaîntânită. Zeița dragostei.

{Uranus, fiul și soțul planetei (Gaea), a fost tatăl Titanilor, Furrilor, și Ciclopilor. Dar Crnus, un fecior al său, îl îndepărtează de la putere.}

Ares, fiul lui Zeus cu Hera, a fost zeul războiului, bătăliilor, și conflictelor.

Hephaystos, fiul lui Zeus cu Hera, zeul focului.

Hestia, fiica cea mare a lui Cronos și Rhea. Încarnează virginitatea, precum zeițele Atena și Artemis. Protectoare a casei și a familiei.

★

Potopul lui Noe din Biblie este inspirat din potopul lui Deucalion.

Zeus, supărat pe oameni, a vrut să-i extermine printr-un potop uriaș.

Dar Prometeu l-a avertizat pe Deucalion, fiul său, care împreună cu soția sa Pyrrha a construit o arcă în care și-au luat tot ce le-a trebuit.

După potop ceilalți oameni au murit toți. Implorând divinitatea să creeze mai mulți oameni, Deucalion și Pyrrha au fost sfătuiți să arunce pietre în spate fără să se uite.

Unde arunca Deucalion o piatră aceasta se transforma în bărbat, iar la Pyrrha se transforma în femeie.

★

Grecia are aproape 3000 de insule.

★

Exista și-n Atena o Piață Romană ca-n București.

★

Ascult muzică grecească la radio, sensibilă, duioasă. De ce numai muzica occidentală e cunoscută, de care suntem sătui, iar celelalte culturi ignorate?

Iată nedreptate în lume!

18.12.2005

Cu autobuzul până în portul Pireu.

Ne îmbarcăm pe vasul Giorgis, cu trei etaje. M-a văzut un brunet și m-a întrebat:

– ¿Español? (Ești spaniol?)

– Un poco! (un pic!)

Am răspuns.

Negricioși, micuți grecii.

Pe vapor parcă era sărbătoare. Orchestră cu muzică...

Îmbrăcați în costume populare, bărbații în cipici cu motocei în vârf.

Credeam ca răcoritoarele-s incluse în prețul excursiei, dar nu, 2,50 € cutia.

Anunțuri în engleză și-n spaniolă. Era un grup de asiatici din Singapore, înțelegeau puțină engleză.

Mergea lin vaporul.

Am coborât la Insula Hydra, pentru un popas de o oră și 30 de minute

Hydra e singura insulă care nu are mașini,

fiindcă este mică și muntoasă.

Mai era unul care avea rău de mare și dormita cu capul pe masă...

Mi-era frică să nu fiu și eu următorul.

8-10 milioane de turiști pe an vin în Grecia (o țară de 11 milioane de locuitori).

Nu prea mișcam din cap să nu amețesc...

Nu e bine să călătorești singur. În doi, pereche, e mai ieftin și sigur și plăcut.

Cântece vechi, din anii '70, când eram adolescent. Mai frumoase decât cele de acum...

Guantanamo, Delilah, Marina-Marina...

Mi le-aduc aminte din tinerețea mea... unduindu-se azi în leagănul vaporului...

Timp frumos. Mă dezbrac la cămașa albă.

Muzica îmi ridică moralul... mă gândesc la Urmuz, unul dintre avangardiștii români, ahtiat după concerte simfonice.

★

Yassu înseamnă „salut” în limba greacă modernă, îmi zice ghida în franceză, și-mi scrie pe carnețelul meu.

Yassas = salut la plural, continuă:

– Păi și cum se traduce „salut” la plural? fac eu nedumerit.

– Nu se traduce!

★

Cu chinezoaica Johanna ne fotografiam reciproc pe insula Hydra. Eu cu aparatul ei o pozez pe ea. Și invers.

Johanna este a treia generație de emigranți din China în Costa Rica, vorbește spaniolă, engleză, și mandarină. Veselă mereu. Tinerică.

Urcăm trepte înguste printre case cocoțate pe povârnișuri. Vizităm magazine în port. Eu cumpăr fructe, o servesc și pe ea.

Există o platformă mai largă, pavată, lângă chei; în rest nici străzi nu prea am văzut.

3.500 de cuvinte de origine greacă au intrat în limba franceză și vreo 4.000 în limba engleză.

Alfabetul grecesc are 24 de litere.

★

Ne = da [eu crezusem că „ne” s-ar traduce prin „nu”];

Ohi = nu;

Adio = adio;

Kalispera = bună ziua.

Am vizitat și Insula Poros [= pasaj, în greacă].

★

Dansuri pe vapor. Strigau *Hoo-paa*, *Bravo*, *Rapido* [ca în românește]. Jucam și eu. Ne prindeam hora ca-n Oltenia.

★

Casele din insula Aegina (al doilea popas): mici străzile, strâmte, printre clădiri. Multe motociclete huruind (îmi aduc aminte de Veneția). Ne-am plimbat de-a lungul cheiului. Turiștii japonezi dădeau demâncare câinilor.

Vânzătorii cu marfa în bărci veneau de pe alte insule. Cu 3 € am luat un kg de struguri.

★

Aristophan [c. 445 – c. 386 î.C.] a fost un poet comic grec tradițional. S-au păstrat unsprezece creații de-ale lui: „Evenimentele rele din rău aduc primăvara”. Avem și noi un proverb asemănător: tot răul spre bine!

Îmi place următorul citat din Socrate: *Cel mai bogat este cel ce se mulțumește cu puțin, fiindcă mulțumirea este bogăția naturii.*

Deci, să știi să te limitezi la cât ai, să-ți înfrânghi poftele (prea mari, să te chivernisești.

Omul Socrate [470-399 î.C.] n-a scris nimic (ăsta mare creator), dar este cunoscut datorită lui Platon (unde apare ca personaj central al „Dialogurilor”), Xenophon și Aristophan. Creator al **maieuticii**, arta de a-l face pe interlocutor să descopere adevărul din el (punându-i întrebări adecvate).

Flori pe mese pe vapor.

Cântau și dansau „Zorba Grecul”!

– Dacă-ți place, mă-ndeamnă o doamnă din echipaj, să strigi „Hopa”, înseamnă „O-lé” (pentru greci eram... spaniol).

Jocul se încinsese în salonul vaporului.

Frumooooooooooooos... Frumos.

Văd o chelnăriță blondă cu ochii albaștri servind băuturi. Mă mir, grecoaicele-s brunete. O întreb, zice că-i ucraineancă. Din fostele republicii sovietice au plecat săracii locuitori pe unde-au putut...

Scriitorul național Nikos Kazantzakis (1883-1957) a creat, domnule, un roman nemuritor: „Alexis Zorba”, universal.

Zorba a devenit un simbol național. Un țăran fără carte, dar inteligent, care așază pasiunea înaintea rațiunii. Bea vin, aleargă după femei, în vreme ce șeful său își stăpânește poftele.

Kazantzakis a fost persecutat de biserica Ortodoxă pentru publicarea volumului „Cristos crucificat”.

Însă mondializarea lui Zorba s-a produs prin ecranizarea romanului sub coloana sonoră a lui Mikis Theodorakis [care-a fost închis ca disident comunist între anii 1967-70, în timpul juntei militare dintre 1967-74] și, mai ales, datorită interpretării inegalabile a lui Antony Quinn (1915-2001). Am văzut filmul când eram copil. Cutremurător... Zorba joacă la vestea morții fiicei sale pentru a alunga durerea...

Pelicula a fost creată în 1964, sub direcția lui M. Cocoyannis.

★

Seara ne-am întors cu vaporul Giorgis la Pireu, portul Atenei. Apoi cu autobuzul turistic la hoteluri. Am nimerit pe scaun cu un doctor rus emigrat din Chișinău în USA. Se plângea că Voronin, președintele Basarabiei, e un mafiot fără pereche. Oamenii de afaceri nu pot dezvolta un biznes că-i jupoaie de bani cu taxele.

★

Plimbare pe strada Ermou: cu muzicanți și caricaturiști. În Atena. Plină de lume. Se întunecase bine.

19.12.2006

Fashion TV (Moda)... cu fete dezbrăcate.. clipuri muzicale, șoapte de amor, după miezul nopții.

Nu puteam s-adorm...

★

Dimineața m-am întâlnit cu profesorul universitar John Rassias, care predă cursuri de analiză matematică la Universitatea din Atena. A publicat și câteva cărți.

Ne-am cunoscut de la revista *International Journal of Applied Mathematics and Statistics*, unde el este redactor, iar eu redactor-șef.

Mi se rupseseră ochelarii în două și ne-am dus să-i lipesc.

★

Din cauza traficului prea aglomerat mașinile cu numere pare n-au voie să circule în zilele impare prin centrul orașului. Și reciproc. Ne-am așezat într-o cafenea să discutăm niște proiecte comune. L-am întrebat ce înseamnă „eteria”?. Învățasem la istorie despre Alexandru Ypsilanti, care pregătise revolta din Balcani împotriva otomanilor, precum Tudor Vladimirescu din Oltenia până-n București.

Eteria = Compania.

★

Căutam să citesc pe ziarul ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ, îmi aminteam de la matematică: α , β , γ , δ , η , ...

Dr. Rassias râdea. Mi-a arătat clădirea universității sale, Biblioteca Națională.

★

Kali Hronia [καλη χρονια] = An Nou Fericit! (se apropia 1 ianuarie 2007). M-a condus până la avion.

Cu compania Cehă (pe care n-o mai folosisem) și trecând prin Praga (pe care nu l-am vizitat) mă îndreptam spre Otopeni. Lângă mine doi tineri, din Argeș și Botoșani, se întorceau din Spania, de la „muncitul cu cârcă” (se exprimaseră ei), pentru sărbători.

– N-avem bani ca să rămânem în România! îmi spun.

***Să visezi cu ochii deschiși e sănătos.
Deasupra văzduhului...***

CIVILIZAȚIA INCAȘĂ

14.05.2007

M-am trezit la patru și-un sfert, pusesem ceasul să sune la 4:30 dimineața. Abia terminasem bagajul aseară, mă culcasem la 11 noaptea.

★

Lilia doarme-n mașină. E negură afară. Eu conduc somnoros, căscând și întinzându-mă la volan... spre aeroportul din Albuquerque.

Am bătut drumul Gallup – Albuquerque de m-am săturat, precum în țară: Bălcești – Craiova.

★

Lăsat mașina tot la Airport Parking, locul 31E, cu 3.70 \$ + taxe = 4\$ pe zi.

★

965.95\$ de persoană biletul de avion până-n Lima.

Dar întreruperile, în Dallas și Miami pentru schimbat avioanele, de 40 respectiv 50 minute, ne dau dureri de cap la prinderea conexiilor.

Mutat de la un terminal la altul, de la o poartă la alta.

★

În Dallas un pocinog: avionul are defecțiune mecanică, e reparat... dar tot nu merge! După 1½ h pe pistă, ne anunță căpitanul să ne mutăm...

– Vamos a un otro avión [ne îmbarcăm în alt avion].

Orice schimbare trebuie s-o privești pozitiv, chiar dacă e negativă: Puterea gândirii pozitive, sau Legea Atracției (adică: gândind la lucruri bune, ți se va întâmpla bine; dacă te gândești la rău, vei atrage răul asupra ta). Energia pozitivă, sau energia negativă influențează psihologic... undele energetice acționează.

Atitudinea contează.

De exemplu, Caesar (101-44 î.C.), Împăratul Roman, când a pus piciorul în Africa, venit s-o cucerescă, a alunecat și-a căzut... Însoțitorii lui au interpretat pățania ca pe-un semn prevestitor îngrijorător.

Dar Caesar a știut să transforme incidental nedorit în victorie psihică, afirmând: „Ooo, pământ al Africii, ești al meu!” Și-ntr-adevăr a reușit să ocupe nordul Africii, în special Egiptul? unde domnea Regina Cleopatra (69-30 î.C.).

Așa că, în locul zborului AA 917 la ora 17:30, vom zbura cu A(merican) A(irlines) 2111 la 23:55 din Miami spre Lima.

Ce câștigăm la această pierdere de șase ore? Ajungem pe la 5 dimineața în Lima, în loc de 10 seara, deci economisim o noapte la hotel.

Când mă plictisesc de citit, completez careuri de rebus sau rezolv sudoku, un joc cu numere, format dintr-un pătrat de 9×9 , iar pe fiecare linie și coloană se pun cifrele 1,2,...,9 scrise o singură dată; pătratul e subdivizat în nouă pătrățele de dimensiuni 3×3 care, de asemenea, trebuie să îndeplinească aceeași condiție: fiecare să conțină toate cifrele de la 1 la 9 scrise o singură dată. Sudoku se poate generaliza la pătrate de dimensiune $n^2 \times n^2$, unde $n \geq 2$, folosind n^2 simboluri diferite (cifre, litere, semne matematice, etc.), scrise o singură dată pe fiecare linie și pe fiecare coloană; iar pătratul cel mare se împarte în n^2 pătrățele de dimensiuni $n \times n$ și fiecare să conțină toate cele n^2 simboluri scrise o singură dată. O soluție elementară a unui asemenea sudoku generalizat, cu simbolurile din mulțimea $S = \{s_1, s_2, \dots, s_n, s_{n+1}, \dots, s_{2n}, \dots, s_{n^2}\}$ (presupunând că aceasta așezare a lor reprezintă relația de ordine totală pe mulțimea simbolurilor S), este:

- pe linia 1: toate simbolurile în ordine crescătoare $s_1, s_2, \dots, s_n, s_{n+1}, \dots, s_{2n}, \dots, s_{n^2}$;

pe liniile următoare se fac permutări circulare, considerând grupuri de n simboluri, ale primei linii în felul următor:

- pe linia 2: $S_{n+1}, S_{n+2}, \dots, S_{2n}; S_{2n+1}, \dots, S_{3n}; \dots, S_{n^2}; S_1, S_2, \dots, S_n;$

- pe linia 3: $S_{2n+1}, \dots, S_{3n}; \dots, S_{n^2}; S_1, S_2, \dots, S_n; S_{n+1}, S_{n+2}, \dots, S_{2n};$

.....

- pe linia n : $S_{n^2-n+1}, \dots, S_{n^2}; S_1, \dots, S_n, S_{n+1}; S_{n+2}, \dots, S_{2n}; \dots, S_{3n}; \dots, S_{n^2-n};$

acum încep noi permutări ale liniei $n+1$, considerând din nou grupuri de n simboluri:

- pe linia $n+1$: $S_2, \dots, S_n, S_{n+1}; S_{n+2}, \dots, S_{2n}, S_{2n+1}; S_{n^2-n+2}, \dots, S_{n^2}, S_1;$

- pe linia $n+2$: $S_{n+2}, \dots, S_{2n}, S_{2n+1}; S_{n^2-n+2}, \dots, S_{n^2}, S_1; S_2, \dots, S_n, S_{n+1};$

.....

- pe linia $2n$: $S_{n^2-2n+2} \dots, S_{n^2}, S_1; S_2, \dots, S_n, S_{n+1}; S_{n+2}, \dots, S_{2n}, S_{2n+1};$

- pe linia $2n+1$: $S_3, \dots, S_{n+2}; S_{n+3}, \dots, S_{2n+2}; S_{n^2+3}, \dots, S_{n^2}, S_1, S_2;$

.....

ș.a.m.d.

Înlocuind mulțimea S prin orice permutare a simbolurilor ei, s-o notăm S' , și aplicând același procedeu ca mai sus, obținem o nouă soluție.

Sudoku clasic se obține pentru $n = 3$. Iată un exemplu de aplicare a algoritmului anterior în cazul clasic:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
4	5	6	7	8	9	1	2	3
7	8	9	1	2	3	4	5	6
2	3	4	5	6	7	8	9	1
5	6	7	8	9	1	2	3	4
8	9	1	2	3	4	5	6	7
3	4	5	6	7	8	9	1	2
6	7	8	9	1	2	3	4	5
9	1	2	3	4	5	6	7	8

★

„Hai să-ți arăt“ Miami „noaptea“, „Cât e de frumos!“
„Din înaltul cerului“ se văd brâuri de lumini strălucitoare în multe culori.

Lacuri artificiale.

Neted orașul.

La uragane sau furtuni sunt evacuați doar locuitorii de lângă țarm. Cei din Miami Beach, în special, fiindcă sunt înconjurați de apă.

Anglofonii citesc Ma-ia-mi, dar hispanicii așa cum se scrie: Mi-a-mi.

★

Fosile marine încrustate pe podeaua cimentuită din aeroport, iar pereții laterali ornați cu pești confecționați din plastic și așezați în forme geometrice simetrice.

★

Se-anunță ceasul din sfert în sfert de oră la megafonul aeroportului – așa era în Evul Mediu, și așteptăm avionul de Lima, care pleacă la miezul nopții.

★

Într-o iarnă, când ne-ntorceam din România, a-ntârziat avionul din cauza furtunii, și-am pierdut legătura în Los Angeles, înnoptând la hotel. Delta, compania aeriană, n-a vrut să ne ramburseze cazarea:

– Nu e vina noastră, a dat din umeri funcționara, ci a vremii.

– Păi, și cine-mi plătește mie camera, Dumnezeu, că el dirijează vremea?!

15.05.2007

Parcă am ochii plini cu nisip (de nedormit), și pășesc rigid, pe picioare ca de lemn.

★

Aterizăm în Lima.

Cambio de moneda extranjera (= schimbare de bani străini):

1\$ = 3,115 soles.

De la *Agencia de viaje* {se citește [*Ahensia de viahe*] = Agenția de voiaj} cumpărăm imediat bilete spre orașul Cuzco, 84\$.

Mă lupt cu spaniola, memorând cuvinte întâlnite pe drum:

Levanter = a ridica;

Empuje = a împinge [mie-mi vine să zic: a... împunge!];

Cama = pat;

uno cuarto con una cama para dos personas

[= o cameră cu un pat pentru două persoane].

Încerc, de curiozitate, în avion, inka-cola, o răcoritoare numită „coca-cola peruviană”.

Îmi plac meciurile latino-americane. Faze de gol, 11 metri, la TV-ul companiei aeriene LANPERU. Am intrat în Imperiul Fotbalului - (în Statele Unite nu e la modă acest sport, doar baseball-ul – precum oina românească – și fotbalul lor – care-i un fel de rugby).

Lanțuri de munți stâncoși (Anzii), presărați cu vulcani activi, despăduriți – aeroplanul trecând aproape de creste. Aceștia se întind pe 8.000 km lungime, în partea vestică a continentului, din Venezuela până în Țara de Foc, cu vârful cel mai înalt din America de Sud: Aconcagua, de 6.958 m, aflat în Argentina.

Aterizăm la Cusco [se grafiază și „Cuzco”], oraș de munte, fostă capitală a Imperiului Incaș.

Acoperișurile cafenii ale caselor.

În aeroport melodii băștinașe la caval, muzicanți îmbrăcați în costume populare, roșii. Așteptau sosirea turiștilor, la fiecare avion, într-o atmosferă de sărbătoare.

Cusco a fost întemeiat de Manco Capac [mă gândeam: Capac, ce nume, ca-n românește] în jurul anului 1250 d.C.

Următorii conducători incași: Sinchi Roca, Lloque Yupanqui, Mayta Capac, Capac Yupanqui, Inca Roca, Yawar Huaca, Wiracocha, Pachacutec Inca Yupanqui (1438-1471), Tupac Yupanqui (1471-1493), Huayna Capac (1493-1523), Huascar (1523-1532), Atahualpa (1532-1533). La primii nu se cunosc anii de domnie, nu s-au găsit documente.

Perioada de formare a culturii incașe durează din 1250 până în 1438, când începe expansiunea, curmată de invazia spaniolă în 1532.

Dar triburi quechua au existat din jurul anului 1000 î.C. în regatul numit Marcavalle. Abia către anul 1100 d.C., odată cu culturilor Killki și Lucre, se inițiază civilizația incașă.

Tahuantinsuyo [în quechua] se traduce prin „Țărâmul celor patru cartiere”, simbolizând unitatea culturilor andine realizată de către incași.

★

Cu taxiul (10s ≈ 3,21\$, de două ori mai scump ne-a luat ghida – fiindcă nu știam prețurile) la Hotel El Sol [= Soarele].

Avenida Sol. Universidad Andina de Cusco. Palacio de Justicia. Palacio Municipal cu galerii de pictură. [Nu-i nevoie de tradus, sună ca-n română!] *Viva El Perú Glorioso* [= Trăiască Peru, gloriosul] scris mare pe munte.

Colegio Nacional de Ciencias [= Colegiul Național de Științe] (1825-1960) lângă hotelul nostru.

Am pornit-o pe străzi la-ntâmplare...

Mănânc ceva galben, iute (*causa rellena*) și beau un suc cald, negru (*chicha morada*), apoi un fruct dulce, copt, cu gust de cartof sau morcov prăjit (*oca*).

★

Există și pe-aici restaurante chinezești (am văzut și-n Rusia prin 2005).

★

În cele 20 de țări hispanice [Argentina, Bolivia, Chile, Columbia, Costa Rica, Cuba, R. Dominicană, Ecuador, Guatemala, Honduras, Mexic, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Porto Rico (din 1898 sub control american), Salvador, Spania, Uruguay, Venezuela] se folosesc accente diferite ale limbii spaniole, încât vorbitorii își dau seama din ce țară e fiecare. De exemplu, argentinienii, care-s jumătate de origine italiană, pronunță cuvintele mai preluuung.

Mă gândesc că limba latină a dispărut (e limbă moartă), deși romanii, mai ales prin Imperiul Roman, au dăinuit peste 2.000 de ani (de la 753 î.C., fondarea Romei, până în 1453 d. C., căderea bizantinilor sub turci; Imperiul Roman de Apus fusese distrus în anul 476 d.C. de regele barbar Odoacre), în vreme ce spaniola, prin largile colonii americane, a devenit o limbă de circulație întinsă.

Greaca veche, persana, latina, sanscrita, turca, franceza, engleza au dominat în diverse perioade. Care va fi următoarea?

Pe viitor o să conteze ce nație va reuși să colonizeze alte planete, impunându-și astfel limba ei, care va căpăta preponderență în sistemul solar, iar mai târziu galactic, apoi limbă primordială în univers...

★

Prin magazine lucruri de iarnă: pulovere, mânuși, căciulițe.

Iglesia de la Merced (*iglesia* înseamnă *biserică*); am intrat înăuntru.

Și prin Brazilia, în 1993, am văzut același stil de biserici și catedrale catolice.

Pinacoteca (tablouri pe teme religioase).

Expoziția de caricatură Rodolfo Manga Allosilla.

★

– Ai păr mai mare pe obraz, decât pe cap! râde Lilia.
(M-am ras în cap înainte de plecare).

★

3.500 m altitudinea orașului Cusco, fostă capitală a Imperiului Incaș.

★

Qorikancha era locul sacru al incașilor. S-a estimat la circa 9.000.000 numărul incașilor când au sosit *conquistadorii* [= cuceritorii], în anul 1532, sub comanda lui Francisco Pizarro (1475-1541). *Inca* (șeful statului) avea autoritate absolută, și era considerat Fiul Soarelui; el se sprijinea pe nobilime și preoți. Apogeul imperiului este atins în sec. 15. Incașii sunt apoi decimați de virusurile / bolile europenilor.

★

Pizarro, ajutat de frații săi, Gonzalo (1502-1548) și Hernando (1478?-1578), au venit doar cu câteva sute de soldați și aventurieri hispaniarzi, reușind supunerea a milioane de indieni: datorită armelor superioare, cailor ce le asigurau mobilitate, plus... virusurile (!)

Ultimul împărat incaș, Atahualpa (c. 1500-1533), este decapitat în 1533.

★

În august 1536 se desfășoară o puternică rebeliune incașă, condusă de generalul Kiso Yupanki, împotriva Limei, orașul abia fondat de hispanici.

★

Mulți conquistadori erau iliterați (nu știau să scrie), iar cronicile rămase, deci documentele oficiale, au fost întocmite de scribi – care ar mai fi „rotunjit” informațiile, ori au omis unele detalii.

Și în istoria românilor, de pildă, când se vorbește de primii voievozi români – Gelu, Glad și Menumorut – pe care i-au găsit ungurii în sec. 11 când au pus stăpânire pe Transilvania, probabil cronicarul maghiar n-a înțeles bine, și era „Vlad” nu „Glad”.

Conform săpăturilor arheologice, descoperind oseminte umane din acea perioadă, se consideră că spaniolii i-au învins pe incași cu ajutorul altor triburi indigene, care se răzburau pe cruzimea cu care fuseseră asupriți de către incași.

Lui Pizarro, trecut de 50 de ani, i se oferise o concubină indiană tânără, iar – când incașii au atacat – aceasta a trimis mesageri la tribul ei, care a sărit în ajutorul spaniolilor, așa au învins – consideră arheologii. Celebra strategie *divide et impera* (învrăjbește-i pe adversari între ei, pentru a-i putea stăpâni) de pe vremea romanilor.

Cronica spaniolă spune că un flanc al conquistadorilor ar fi reușit să-l izoleze și ucidă pe conducătorul incaș, lasând astfel turma fără păstor. Prinși de panică, incașii s-au retras în dezordine... [Cronica nu menționează nimic despre ajutorul celorlalte triburi indigene.]

Pizarro îl spânzură, în urma unor altercații, pe Diego Almagro (1475-1538), alt conquistador, dar moare datorită unei răni la gât provocată de partizanii acestuia în 1541.

La restaurantul Amaru Cafe Pizzeria Pub iau o bere Cusqueña (fabricată în Cusco).

Pescado con ajo [= pește cu usturoi].

Trag vânzătorii de noi să cumpărăm...

M-a apucat o amigdalită, de care nu mai avusesem din clasa a opta, cand le operasem... Mă durea-n gât, că m-am dus

imediat la farmacie și-am luat antibiotice, altfel îmi stricam tot concediul.

630 \$ cheltuiți în prima zi (din 1.500 \$ cât posedam)... și mai rămăsese o săptămână jumătate de vacanță.

★

22 cărți de-ale mele, câte una-două din titluri diferite, în engleză, expediate pe la biblioteci peruviene: în Lima, Cajamarca, Huáraz, Lambayeque, Huánuco, Piura, Tacna, Puno, Pucallpa, Pasco, Tarogoto, Trujillo, Cuzco, Chimbote, Callao, Arequipa, Ayacucho.

Dar scump, 3-4\$ de plic, în S.U.A. ar fi fost de două ori mai ieftin.

★

Cumpărat CD-uri cu muzică:

„Nuestro Perú”(Perul nostru),

„Zampoñas De Oro” [Zampoña (instrument de suflat) de aur],

„Cea mai frumoasă muzică instrumentală din Anzi” (în spaniolă; dintre care El Condor Pasa = Trecea condorul, Danza Inca = Dans Incaș, Amor Indio = Dragoste indiană), și „Inkañan”.

★

Nu mai trimit vederi mamei, prietenilor în țară că mi le oprește poșta românească (de prea multă „democrație” probabil!).

Anul trecut am expediat din Italia și n-a ajuns nici una!

Probabil că eu sunt pe lista neagră a stăpânitorilor României din cauza declarațiilor mele politice – nu-mi pot ține limba după dinți... și supăr pe acei care pretind că ei dețin monopol asupra adevărului absolut al lumii...

★

Am obosit, m-am plictisit scriind cărți de călătorii, jurnale intime. Am publicat vreo zece până acum. Manuscrisul cu Indonezia zace la editură în Rm. Vâlcea de-un an de zile.

★

Ecuadorul a introdus dolarul, ca monedă de schimbat național, și-au crescut prețurile precum o rachetă lansată în cer.

★

– „Mișto” să te plimbi, așa... îndrug eu în argou.
– „Mișto” să ai bani, completează Lilia.

★

Populația foarte metișată, puținii europeni amestecați cu triburile indiene. Spaniarzii, când au venit, numai bărbați, s-au dat la femei băștinașe...

Micuți, negricioși, dar amabili.

★

Biserici mari, frumoase.

Case mici, netencuite, de lut. Țăștia-s mai catolici decât Papa! Atâta sacrificiu pentru religie, pentru niște legende; iar oamenii de rând trăiesc înghesuți ca vai de ei.

★

Lilia și-a luat în excursie haine vechi, le folosește, apoi aruncă și cumpără altele noi din Perú (decât să le doneze degeaba la Goodwill în Gallup).

16.05.2007

Cu trenul, în zigzag, spre Machiu Picchiu (130 km de Cusco): merge când înainte, când înapoi – nu poate face altfel curbele pe acest traseu deosebit de accidentat.

Nu se permite trecerea dintr-un vagon într-altul

(*Por su seguridad no esta permitido pasar de un coche a otro*).

★

Case de lut până spre crestele munților.

Stâlpi cu linii de-naltă tensiune.

Crește chiar pe povârnișurile verticale ale stâncilor.

Pe bancheta din fața noastră doi canadieni ne arată monede canadiene de 5 și 10 cenți și-s revoltați că încă este efigia Reginei Angliei pe ele! Cică la fel e și-n Australia. Canada și Australia încă sunt colonii? [1 \$SUA = 1.14 \$CAN] Serviciul cu elicopterul este interzis spre Machiu Picchiu pentru a nu distruge ruinele din cauza vibrațiilor.

★

La un stop Lilia cumpără pe geamul vagonului porumb fiert [2 s ≈ 0.64 \$], cu niște boabe mari, de 3-4 ori față de cele românești, nici nu l-am putut termina.

★

Vârfurile masive ale rocilor intră în nori.

Cele mai înalte lanțuri muntoase de pe glob sunt: Himalaya (8.848 m la Everest), Anzii, și Munții Stâncoși (Rocky) din SUA-Canada.

★

Un avocat peruan, din tren, îmi spune că în Lima locuiește un român, Valentin Popescu, preot misionar venit din Argentina, care vorbește spaniolă cu accent argentinian.

★

Ghidul cu un steag galben în mână. Vorbește spaniolă și engleză.

★

¿Donde es el baño publico? [Unde este veceul public?]

Spaniolii pun semnul întrebării, dar analog și pentru semnul exclamării, atât la început – însă întors pe dos, cât și la sfârșit.

★

Prăpăstii înfiorătoare.

Înălțimi amețitoare.

Trepte săpate în piatră.

★

Un grup de japonezi.

Incașii credeau într-un spirit al muntelui.

Câteva autobuze ne cară până la ruinele din Machiu Pichiu, aflat la 2.670 m altitudine, considerat loc misterios, sacru.

Construit din piatră.

De jur împrejur se-ntinde jungla, cu pădurea tropicală. 5.000 de specii de plante trăiesc aici, plus șerpi veninoși.

Nu s-a păstrat nici un document despre acest loc, nici numele incaș al său nu se știe - Machu Picchiu este denumirea muntelui.

UNESCO îl recunoaște ca zestre culturală a umanității.

Ghidul ne explică repede. Cu carnețelul și pixul în mână eu notez, notez continuu – și omul, văzându-mă, zâmbește la mine.

Exploratorul american Hiram Bingham a anunțat public în anul 1911 descoperirea ruinelor la canionul format de râul Urubamba, de fapt le-a aflat de la un țăran. Ruinele erau acoperite de junglă. 100 oameni de la National Geographic au lucrat pentru a dezgropa ruinele (tăiat copacii, plantele,

izgonirea șerpilor). Bingham a publicat și-o carte: „Lost Cities of Inka” [Orașele pierdute ale incașilor].

Conquistadorii menționaseră locul în câteva documente din sec. 16. Incașii au rezistat invadatorilor, ultimul bastion al băștinașilor fiind în Vilcabamba, capitala lor, apoi s-au refugiat în junglă. Machiu Picchiu a fost abandonat. S-au descoperit 173 rămășițe umane aici, dintre care 150 provenind de la femei, toate duse la Universitatea Yale din SUA, pentru studiu, dar neînapoiate – ghidul glumește că: vor fi returnate când se vor întoarce incașii!

S-a zvonit că indienii ascuseseră comori de aur în junglă, dar nimeni nu le-a găsit până-n ziua de astăzi: legenda spune că trebuie să cauți Stânca Albă și de acolo, la trei zile de călătorie, s-ar găsi aurul (în orașul Paititi)... dar, pân’ acum, s-a dovedit a fi, pentru toți aventurierii, doar un *El Dorado*! Când ești pierdut în junglă, tot legenda ne glăsuiește, vezi strălucind... aurul incașilor! [precum în deșert... *fata morgana*]. S-au descoperit multe cetățile incașe: Wiñay, Wayna, Sayacmarca, Phuyupatamarca, Choquequirao, iar pe munte sunt cărări incașe.

Cetățuia de la Machiu Picchiu, dedicată primilor incași – despre care se zice povestește c-ar fi venit din templul cu trei ferestre, a fost construită timp de 30 ani, de circa 1500 persoane, care plăteau taxe muncind. Aveau muzică, deoarece melodiile ridică spiritele și astfel dau forță.

500 de oameni locuiau aici. S-au găsit scule de bronz, vase de ceramică.

Ghidul vorbește mai bine *quechua* [limbă incașă] decât spaniola. „Alin Lenciu” [transcris fonetic] înseamnă „Salut” în quechua, iar „Allin Phunchay” = Bună ziua, sau Bună dimineața.

Se mai vorbește și *aymara*, o limbă pre-incașă.

Acestea nu au o grafie proprie, dar folosesc sistemul spaniol de scriere.

★

Simțeam un gol în gât, gol în stomac... din cauza altitudinii.

Vedem un animal ciudat, ca viezurele, numit *biscacha*, furișându-se printre stânci.

★

Gâfâiam ca un greiere, mi se zbătea inima ca la puiul de găină...

★

Am ajuns la un Observator Astronomic: incașii cunoșteau punctele cardinale, și foloseau un calendar al lor. Aveau cúluri pentru perioadele agricole, care se țineau într-un loc numit Intihuatana.

Templul cu trei ferestre – ridicat în memoria originii incașilor.

Roca Sagrada [Stâncă Sfântă], pe care-o atingi și iei energie, uitând de neazuri – numită centru energetic.

Templul Soarelui, deasupra tombei incașe, similar cu Templul Koricancha din Cusco, este dedicat zeului incaș de cel mai mare rang. În timpul solstițiilor de vară (21 iunie) și iarnă (21 decembrie) razele solare intră prin două ferestre în poziții anumite.

Camera de depozitat.

Cimitirul incaș.

Ca oglindă foloseau... oglinda apei dintr-un vas.

Sisteme de curgere a apei.

Printre ruine pășteau lame, ca niște oi albe cu gâtul lung.

Etimologic, cuvântul „lamă” [animal din familia de Camelidae] provine din spaniolul „llama” [= a (se) chema]. Spaniolii, zărind acest animal pe câmp, ar fi întrebat un incaș:

– Cum se cheamă? [*¿Como se llama?*]

Indianul n-a înțeles, și-a repetat cuvântul:

– ... *llama... llama...*

Și-a rămas numele de *llama*, în spaniolă, de unde a intrat în alte limbi europene: de exemplu în franceză *lama*, și de-aici în română, *lama*. În engleză, *llama*, se pronunță [lă'ma], cu *a* prelung.

Dicționarele îl prezintă etimologic ca trăgându-se din limba quechua. Tot din familia Camelidae mai fac parte animalele: alpaca, guanaco, vicuña.

Analog ar fi fost istoria și privind „cangurul” în Australia:

– Cum se numește acest animal care sare? a-ntrebat un european.

– „Kan-gu-ru”, a răspuns indigenul în limba unui trib arborigen, KANGURU însemnând „nu înțeleg” (!)

Pe aproximativ 10.000 m² se întind ruinele.

Machiu Picchiu se împarte în: sectorul urban (lângă Muntele Putucusi), și cel agricol. Clădirile fuseseră acoperite cu plante uscate, numite *ichu*.

Templul Condorului: o stâncă ce aduce a condor zburând. Are canale subterane, și era întrebuințat ca închisoare.

Condorul era considerat pasăre sfântă, căreia i se aduceau sacrificii.

Am prânzit la restaurantul Kipu.

Nu mă pot abține de la dulciuri!

Printre altele, am consumat un fruct arătând a mandarină, dar cu alt gust: *granadilia*.

★

Cu PeruRail, companie feroviară, înapoi spre Cusco.

Lilia învață să numere în spaniolă pentru a se tocmi cu vânzătorii – fără să apeleze la mine!

★

Canale TV în spaniolă, engleză, franceză, germană, japoneză.

★

Sânge arab curge prin venele spaniolilor – au fost sub ocupație arabă secole de-a rândul, între 711-1492. *Reconquista* [recucerirea] musulmanilor din peninsula iberică de către creștini începe din nordul Spaniei, prin luarea statelor-orașe Toledo (1085, de către Alphonso al VI-lea), Sevilla (1248, de Ferdinand al III-lea), și-n final Grenada (1492, de regii catolici Ferdinand de Aragon și Isabella de Castilla).

17.05.2007

Spre Puno, orașel pe malul Lacului Titicaca, lac aflat la 3.812 m altitudine, cu o suprafață de 8.340 Km², divizat între Peru și Bolivia.

★

Autobuz cu etaj și veceu sub scară, al companiei San Luis. Dar ne topim de căldură...făra aer condiționat, și-un soare care frige prin ferestre.

„¡Esta es vida, señores!” [Asta e viața, domnilor!]

„¡Hasta la vista, señores!” [Pe curand, domnilor!]

„¡Hasta la vista, señores!” [Pana la (re)vedere, domnilor!]

(*Traducere mot-a-mot*)

În autogara din Cuzco cerusem o supă locală. Costă 3\$ rece și 3,5\$ caldă.

- De unde ești?
- Din România.
- Unde e România?

Nu spun că vin din America fiindcă îmi ridică prețurile.

★

Controale polițienești la ieșirea din oraș.

Merge încet autobuzul, ca o căruță, pe drumuri strâmte. Cică e motorul stricat. (La fiecare voiaj câte-o pățanie!) Dacă l-am împinge autobuzul ăsta noi toți, ar merge mai repede!

Ratele din Oltenia, pe vremea copilăriei mele, erau prăfoase, zdrăncănoase, mereu aglomerate – un calvar frecvent pentru mine.

★

– Dacă ți-ar da cineva o slujbă în Peru mai bine plătită ca-n S.U.A., ai rămâne aici?

– Bine-nțeleș.

★

Trecem Favela, periferia sărăcăcioasă...

Văd și eu cătune, așezări, viața omului obișnuit. Și compar cu alte țări.

★

Indience de statură joasă, ca niște copii, cu pălării de soare, săculețe roșii în spate, fuste verzi înfoiate, ciorapi, papuci/sandale.

Locuiesc aici triburi care nici nu vorbesc spaniola.

★

Există China town [cartier chinezesc] și-n orașe din America de Sud, nu doar în cea de Nord. Emigranți, din toată lumea, au pătruns și-n Peru.

Am citit anunțuri despre comunități japoneze.

Spre Puno

Buen viaje [Călătorie plăcută]!

★

Curva peligrosa înseamnă „curbă” (nu curvă) „periculoasă”!

★

Scriu din mersul autobuzului, mă zgâlcină, îmi tremură mâna... Vehicule mici, ca ratele de la Bălcești, cu bagajele deasupra, trec pe lângă noi.

Femei spală rufele la râu. Măgăruși. Ricșe ca-n India.

★

Oprim într-o autogară, Ingris. Moleșiți, de la ora 8 la 14 în toropeala și nădușeala mașinii, ca niște meduze, ori precum scoicile fără ghioace...

Cimitire pe câmp. Fiecare mormânt cu o piatră lată, iar deasupra o cruce de fier.

Case de cărămidă nearsă, și acoperișuri din ierburi uscate – seamănă cu niște colibe...

Benzină D-2 și kerosenă la stațiile de petrol. Kerosena este un carburant folosit pentru aviație, case se distilează între 175-250° C.

★

Orășelul Ayaviri.

La 40 km de Puno, în Juliaca, suntem schimbați în alt autobuz – deoarece primul se defectase și abia mergea.

Clădiri nevăruite... dau un aspect salubru... parcă orașul e neterminat!

★

– Nu am plătit pentru un astfel de autobuz! exclamă o tipă care venea din Cehia.

Toți străinii stăteau în spate.

Mașina arăta mai rău decât rablele din Dolj-Vâlcea, pe care m-am chinuit ani de zile.

★

În Puno suntem cazați la Hotelul Vargas Inn.

Bere peruană Cristal, la Restaurantul Ollantay.

Mi-amintesc de-o poantă din țară:

– Ospătar, eu vreau spumă la bere, nu bere la spumă!

★

Cuvântul românesc „porcărie” se traduce *porqueria*!

18.05.2007

Lago Titicaca, la cea mai înaltă altitudine navigabilă pe glob. *Titi* = pumă, *caca* = piatră în limba aymara, deci Titicaca = piatra pumei (conform ghidului german al unui turist de lângă mine).

Foarte cald ziua, dar foarte frig noaptea.

Cultura Pukara (250 î.C.-380 d.C.) în nordul lacului și Cultura Tiahuanaco (500-900) în sud-est s-au dezvoltat aici.

Înainte incășilor au existat alte triburi: Hatuncolla, Lupaca, Pacaje, Paucarcolla, Azángaro.

Cu o șalupă de 25 persoane mergem la Insulele Uros.

Pe ghid îl cheamă Aldo Valero, pe barcă Urphy Titikaka.

Suntem întâmpinați de insulari:

– *Kamisaraki*? [Ce mai faceți? – în limba aymara.]

– *Gualiki!* [Bine!]

Uros sunt insule plutitoare, vreo 20-30. Pentru mine,

fascinante! Nu mai văzusem niciodată. Mi se părea poetic, romantic să visezi în acest arhipelag plutitor. Aproape 3.500 locuitori „exotici”. Lacul crește și descrește, iar insulele se nasc și mor. Pe o astfel de insuliță trăiesc 4-5-6 familii, rude, fiecare cu câte o colibă făcută din *totoră*, o plantă din lac de 2-6 m înălțime. Se căsătoresc cu persoane de pe alte insule.

Am intrat într-o colibă: o singură cameră, un pat din ierburi uscate, dar cu saltea normală și pătură deasupra; în schimb aveau: televizor, încălzire electrică (sau cu energie solară)! Primitivul îmbinat cu modernul.

Ei mănâncă rădăcina albă a totorei – am pus și eu în gură, dar n-avea nici un gust.

Toată insula (vreo 40×50 m) este construită din totora, iar la fiecare două luni trebuie reparată (ce ciudat, mă gândeam: să „repari” o... insulă), de fapt se adaugă un nou strat de totora. Grosimea insulei plutitoare este de circa 2 m.

Prin anii 1950 insulele Uros fuseseră abandonate, fiindcă viața era mai ușoară pe uscat. Dar au fost repopulate pentru turiști.

Cum măsurau adâncimea apei: o piatră, legată cu sfoară, era lasată să cadă la fundul lacului. Au făcut o gaură chiar prin insulă!

Instrumente muzicale tipice: *sanka*, *julajula*, *jula*, *bambo*, *mohoseño*, *kharhuani*, *tarcasalina*, *wacatinque*, *wancara*, *quena* (un soi de fluiere, naiuri, tobe).

Tot din totora băștinașii construiesc ambarcațiuni, *Walsa*. Două luni ia construcția unei bărci, de către 6 persoane, și rezistă doar un an, apoi putrezește. Încap în ea 16 oameni. Folosesc sfoara de naylon pentru legarea totorei.

În fiecare an aymaranii construiesc o nouă casă, o nouă barcă.

Plimbarea cu această „gondolă” de totora costă 5 soles [$\approx 1,6$ \$], în vreme ce la Veneția costă 100 €. Ne duce la insula vecină, mai modernă, denumită însăși Kamisaraki (salutul, în

limba aymara). Au poștă și electricitate. Au trei școli. Elevii sunt transportați cu barcile cu motor.

Există și-un spital de urgență. Utilizează și medicină naturală (din felurite ierburi). Femeile nasc în casă, nu la spital.

Sunt insule plutitoare care au atins fundul lacului, și-au devenit stabile.

O familie poate să-și fabrice insula ei și s-o pună acolo unde vrea.

Frumos pentru un pictor... aș crea și eu năzbâții de-ale mele artistice... De jur-împrejur insulițe.

★

Mă duce gândul la Delta Dunării, și frumusețile ei.

★

Cu șlepuș pe canal. Apa e joasă, 2-3 m, se vede fundul.

Vântul suflă, parc-am zbura. Îmbrăcăm veste grena de salvare.

Mă-ntrețin cu trei fetișcane, din Republica Dominicană, în span-gleză! Dacă toate țările astea hispanice (vreo 20) s-ar

uni într-un bloc: aceeași monedă, fără viză dintr-o țară într-alta, promovându-și culturile reciproc, făcând și-o alianță militară... Simón Bolívar încercase formarea unei confederații hispano-americane la Congresul din Panamá, în 1826, dar a eșuat, făcându-l să se retragă din politică.

★

Distracția cere efort, bani, timp, dedicație.

Stuf-stuf... Exotic: să stai să citești și să visezi...

Sclipiciul valurilor. Aerul rece.

★

Ajungem la Insula Taquile (numele provine de la Rodriguez de Taquila, colonistul care a pus stăpânire pe insulă și i-a obligat pe indigeni să se îmbrace în haine de țărani spanioli).

Locuitorii, vreo 2.000, se ocupă cu agricultura și turismul, dar își păstrează în mod rigid tradițiile, respingând influențele occidentale.

Femeile țin copiii legați în spate și poartă broboade negre pe cap. Bărbații au căciulițe, înflorate, cu urechi.

Ne-arată fructe și legume specifice: porumb mic, cuscus, *oca* (o săptămână, dacă e lăsată sub soare, se face dulce), *papafrisa* (precum cartoful, dar nu se deshidratează). Pământul este lucrat primitiv, cu săpăliga.

Taquile-i singura insulă unde bărbații împletesc la cot cu femeile. În trecut insula a fost și pușcărie pentru prizonierii politici.

★

Lacul Titicaca este termoregulator.

★

Cantuta este floarea națională a Perului, dar și prenume feminin.

★

Societatea insulară are forma unui colectivism comunitar. Liderii doar au voie să poarte căciuliță, plus pălărie neagră deasupra. Numai cei căsătoriți pot fi conducători.

Fetele nemăritate își acoperă părul cu o maramă neagră, iar cele măritate lasă un pic de păr afară. Tinerii stau împreună

trei ani înainte de cununie, și se leagă cu o centură de logodnă.
Nunta durează 7 zile.

Ne-au dus în gospodăria unui om obișnuit de pe insulă,
și ghidul ne explica.

La țesături, textilele lucrează manual cu săptămânile.

Prezic vremea în agricultură după nori, zborul păsărilor,
direcția vântului.

Frunzele de eucalipt se mănâncă.

Nu mai puteam respira la urcuș...

Inginerele din Republica Dominicană: Arlen, Monica,
și Lilianna, zic că sunt foarte sociabil, că vorbesc cu toată
lumea – și mă pozez cu ele, îmi dau adresele de e-mail să le
scriu. Strigă la mine: Florentino (în spaniolă). Eu sunt curios
cum gândesc oamenii din felurite colțuri ale lumii, ce mănâncă,
ce obiceiuri, tradiții. Îi năpădesc cu întrebările, deseori
„reșesc” să-i enervez...

Am urcat pe vârful insulei, unde era o expoziție foto cu
viața indienilor, apoi o bisericuță, cu altar, și grămezi de cartofi
înăuntru – n-am înțeles de ce.

La Restaurantul Angeles ne-au dat *sopa* [supă],
papafrișă, și ceai de Muña – un arbore ce miroase ca menta.

Jacques Cousteau (1910-1997), oceanograf francez, a
explorat Lacul Titicaca în căutarea aurului incaș, dar nici el nu
l-a descoperit.

Condorii se împerechează și rămân alăturați pe viață.
Când unul moare, celălalt se sinucide (ca-n Romeo și Julieta),
zburând în cer înalt și lăsându-se să cadă liber, murind apoi la
ciocnirea cu suprafața apei...

Cât trăiești, înveți.

Cât trăiești, nu te mai saturezi de văzut.

Muncesc, muncesc... predau, scriu cărți și articole, studiez...

Și-n vacanțe fac o escapadă în care nu vreau s-aud de nimic... lucru, internet, ședințe, email-uri... pur și simplu mă rup de lume, ies în afara timpului și mă recreez...

★

Apa strălucește în soare ca un pom de iarnă cu globulețe și artificii...

Îmi arde fața, m-am roșit ca (d)racu' sub razele ăștea tropicale stând ore-n șir pe puntea șalupei care-alunecă prin canal ca o sanie pe gheață...

★

Anotimpul secetos este în perioada mai-octombrie, iar cel ploios: noiembrie-aprilie.

★

La TV dansatoare cu fundul gol (doar un fir de ață – din economie de material) se fâțâie pe scenă.

Cultura s-a sexizat enorm – cultura de consum.

E frig în cameră, ăștia n-au sisteme de-ncălzire din cauza climei calde mereu, încât Lilia doarme cu scurta pe ea, iar eu cu cămașă și pulovăr.

La 2-3 noaptea țipete, vorbește afară (drogați, beți) pe strada Jr. Oquenado, Nr. 160, în fața hotelului nostru – ca-n Bordeaux în 1992 când făcusem un turneu paradoxist prin Franța.

19.05.2007

Cu autobuzul companiei Panamericano spre orașul Copacabana [în limba aymara înseamnă „văzând albastrul”]. Trecem frontiera în Bolivia, taxa: 1 Boliviano [moneda locală] = 0,5 soles.

Schimbăm la rata de 1 \$ = 7,7 B(olivianos) în localitatea de frontieră – *Bienvenidos a Kasani Bolivia* [Bine ați venit la Kasani, Bolivia].

Portretul Președintelui Evo Morales Ayma în biroul de la vamă. N-au controlat bagajele, doar pașapoartele. Am primit viza pe loc.

Bolivia este cu-o oră înaintea Perului.

Având o populație de numai 9 milioane de locuitori la o suprafață de 5 ori mai mare decât a României, pierzând ieșirea la ocean după războiul cu Chile (1879-1883) și eșuând în formarea unui stat mare andin împreună cu Peru (1836-1839), Bolivia este una dintre cele mai sărace țări latino-americane după Haiti, Honduras, și înaintea Cubei.

La autobuz, în Copacabana, ne-a așteptat un băietan cu o hârtie pe care scria «Smarandache», și ne-a dus la Hotel El Mirror, chiar pe malul Lacului Titicaca.

Silla = scaun; *Trucha* = păstrăv; *Pescado* = pește.

★

Copacabana mi-amintește de Balcik, port la Marea Neagră, din fostul Cadrilater românesc (azi aparținând Bulgariei), pe care-l luasem în urma Războaielor balcanice (1912-1913) și l-am pierdut în 1940. La Balcik mai dănuie Castelul Reginei Maria.

★

Am întrebat un spaniol de ce cuvântul *llama* nu se scrie *yama*, fiindcă pronunția este aceeași. „ll” se citește „i” într-un diftong (vocală + semivocală). Mi s-a răspuns că s-a moștenit așa.

★

Astăzi e *Fiesta de la Papa Blanca* [Sărbătoarea cartofului alb] și Președintele țării ține un discurs la radio.

★

La *Isla del Sol* [Insula Soarelui], în Lacul Titicaca. Șalupa oprește la Challapanpa.

Urcușul pe creasta insulei e obositor datorită aerului extrem de rarefiat.

– *I sleep where I stand!* [Adorm de fiecare dată când stau pe loc!], exclamă o englezoaică.

– *She means that* [Vorbește serios], adaugă prietenul ei.

A doua oprire la Yomani, unde vizităm ruine incașe. Aici au locuit triburile Manco Okllo și Manco Copack.

★

Intrăm în Templul Virginei din Copacabana sau Candelaria: mare, alb cu dungi verzi.

Cumpăr fructe și dulciuri de la tarabele din oraș, câte un pic, pentru degustare: *habas, higos, poroto, alfeñique, melcocha, anoz tostado...*

★

De la fereastra hotelului nostru, Ei Mirrador, se vede Lacul Titicaca: șlepuri, bărci pe apă ca găzele, și debarcaderul. Însă e frig în cameră... c-am răcit, îmi curge nasul.

20.05.2007

Cu autobuzul spre La Paz (la 3.658 m altitudine, populația 1,5 milioane), capitala Boliviei (unde-i sediul

guvernului), pe când orașul Sucre este capitala constituțională a țării; deci Bolivia are două capitale!

Numele provine de la Simón Bolívar (1783-1830), liberatorul (*Libertador*) de sub spanioli al Venezuelei (1818), Noii-Grenade (1819), Regatului Quito (1822), și-al regiunii Anzilor. Între 1822-1830 el formează Marea-Columbie.

32 de limbi, mai mari sau mai mici, se vobesc în Bolivia: principalele fiind spaniola, quechua și aymara.

★

La Paz înseamnă Pacea.

Ne mai încălzește muzica din mașină.

★

Pentru a nu trece din nou granița în Peru, și-apoi iar în Bolivia pe uscat, autobuzul merge spre Tiquino, de unde

traversăm cu barca Lacul Titicaca pe malul bolivian, în timp ce autobuzul este îmbarcat pe un șlep. Îmi vine să vomit...

Plaza Murillo, în La Paz, cu mulți porumbei după care aleargă căței și copii. Păsările zboară în stoluri mici.

Am obosit prin excursii, mai rău ca la servicii. Suflu greu când urc scările... și vârsta își spune cuvântul - trecut de-o jumă' de secol... „Bătrânețe, haine grele”... Noroc, însă, că am ajuns și pân'aici. Colegi de-ai mei din liceu și generală sunt acum... dincolo.

★

Mi se consumă bateriile Alcaline AA repede la aparatul digital de fotografiat Samsung. Umblu cu rezervele după mine.

Azi mi-am cumpărat un încărcător și patru baterii reîncărcabile (38 Bs). Măine-o să le fac proba.

★

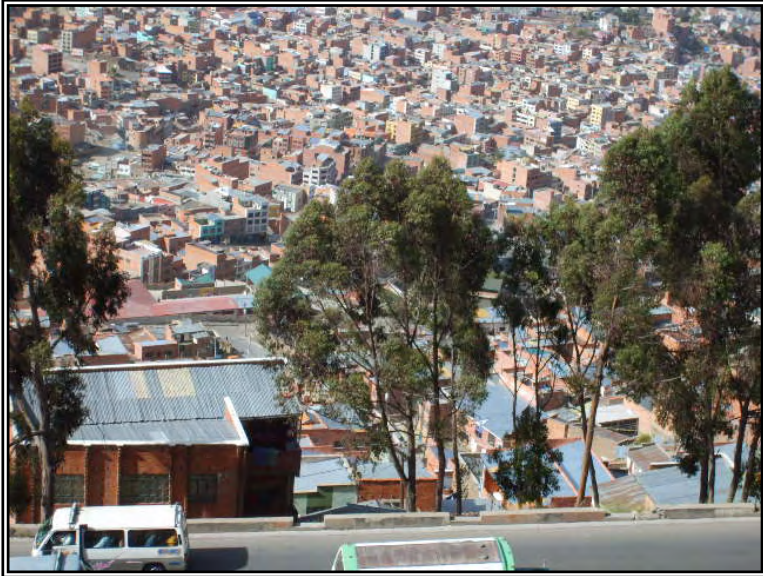
La hotelul Residencial Latino din La Paz plătim 80 Bs pe noapte. Săpun nu e la baie, cică să ne cumpărăm!

★

Uitându-mă prin librării, zăresc o carte de Sun Tzu, „Arta Războiului”, în spaniolă [El Arte de la Guerra] tradusă de Jaime Barrera Parra după versiunea englezească a lui Samuel B. Griffith, care-o tălmăcise din chineză (23 Bs).

Mă pasionează înțelepciunea veche, de-aceia m-am dus anul trecut și-n Grecia.

★

Echipe boliviene de fotbal: Real Potosi, F.C. La Paz, Bolivar La Paz, pe primele locuri în clasament.

★

În toată țara se fac vaccinări contra febrei galbene și eu nu mi-am luat măsuri precaute înaintea plecării.

Nici când am fost în India, China, sau Indonezia n-am făcut-o...

Pentru anumite țări, li se cere turiștilor să se vaccineze împotriva unor maladii „exotice”.

21.05.2007

Dureri de cap, respirări greoaie (simțeam că mă-năbuș, parc-aveam astmă) noaptea...

Este acel rău de altitudine (el soroche)... deoarece orașul La Paz se află la 3.650 m înălțime, aerul e rarefiat, prea mult ozon.

Localnicii sunt adaptați, dar vizitatorii pățesc aceleași simptome – mi s-a confirmat.

Mâncăm de dimineață (grăbit), ca să nu ne fie rău în autobuz.

Strada barată cu alte vehicule (în semn de protest împotriva guvernului bolivian), dar șoferul poate ocoli prin șanț.

Mergem la Tiwanaku. Pe câmpuri se văd lanuri de quinoa, o cereală precum orezul. NASA cică ar experimenta-o ca hrană pentru astronauți.

Civilizația pre-columbiană Tiwanaku a durat aproape 3.000 de ani, împărțită în etape:

- între 1500 î.c. – 45 d.c. perioadele I și II (Sătești);

- între 45 d.c – 700 perioadele III și IV (Urbane clasice);

- între 700 d.c – 1200 perioada V (Expansivă).

Tiwanaku a fost capitala unui imperiu de 600.000 Km² cu o populație de 100.000 locuitori.

Construind apeducte, locuitorii au fertilizat terenul, formând platforme agricole (suka kollus). Au domesticit animale.

Văzusem la Cusco, într-un tablou, culturi în formă de cercuri/scări: straturi concentrice de sus în jos ca un trunchi de con. Mă-ntrebam ce reprezintă? Se numeau takanas, și aveau avantajul că apa de la rondurile/platformele superioare se scurgea la următoarele.

★

80 Bs ($\approx 10,39$ \$) intrarea, de persoană, la Tiwanaku.

★

200 specii de porumb și 300 specii de cartof cresc în solul bolivian.

Cartoful deshidratat, pentru a fi păstrat mult timp, se numește *chuño*, iar oca deshidratată, *kaya*.

Se cultivă *quinua* pe câmpuri, o cereală care a fost luată în considerație și de specialiștii de la NASA pentru a fi experimentată pe Lună.

★

Pentru tiwanakuieni, animalele cămiloide asigurau transportul bunurilor, lâna pentru textile, iar oasele pentru unelte și instrumente muzicale (*quena*, *silbato*). În afara acestora, aveau un cult pentru condori, șerpi, pești și feline.

★

Piramida Akapana are șapte trepte. Cântărește 25 tone. Înălțime 18 m. Perimetru 800 m.

Descoperită accidental de spaniardul Oyaldeburo, care căuta comori!

Fusese acoperită cu pământ și iarbă de ziceai că este un deal. Încă șantier arheologic – guvernul a alocat fonduri pentru dezgroparea ei.

Peste 100 ani au lucrat indienii la ridicarea acesteia. Rocile au fost aduse din altă parte.

Muzeul prezintă multe cranii. Dinții nu aveau carii deoarece băștinașii beau suc de eucalipt, care omora bacteriile.

Vase zoomorfe (cu figure de animale).

O mumie aymara.

Textile din pene.

Nobilii își deformau craniul, ținând capul copiilor înfășurat strâns încă de la naștere, pentru a se diferenția de plebe.

Tiwakanuienii credeau că pietrele au suflet.

Construiseră sisteme de drumuri – multe atribuite incașilor (*Caminos del Inka*), și citadele (Lukurmata, Konko Huancane, Waqui, Wari), irigații.

Cuptoare metalurgice.

Ierbologia = folosirea varietății de plante în medicină.

S-au descoperit și înscrisuri din acea vreme, dar încă nedescifrate.

★

Structurile importante ale orașului: Templul semi-subteran, Kalasasaya, Kantatayita, Piramida Akapana, Pumapunku, Karikala, Putuni.

Observatoare astronomice aveau la Kalasasaya și Pachataka, prin care măsuraseră anul solar la 365,24 zile și determinau când se schimbau sezoanele.

★

La Puerta del Sol [Poarta Soarelui] este ca un arc de soțora. Arată solstițiile și echinoxurile. Cântărește 10 tone.

★

Un amplificator de sunet, construit ca urechea – pe principii acustice, la ieșire din complexul arheologic.

★

Moartea era percepută ca o perioadă de tranziție spre altă lume. Tombele conțineau amulete, obiecte utile.

★

Din cauza schimbării climatice nefavorabile, dintre anii 700-1.200, populația începe să emigreze, iar Imperiul Kiwanaku se destramă în stătulețe mici (*Señorios Regionales*).

★

Europenii, însă, au jefuit monumente indigene și-au expropriat obiecte de artă.

★

Servim bucate tipic aymara la restuarantul alăturat: cupa de quinoa, și carne de lamă (eram nerăbdător să gust).

★

Tot drumul m-am convorbit cu doi brazilieni din Saõ Paulo, studentul Eugênio Alvim și doctorul Juliano Paes, foarte înalți. Îmi povesteau că pentru echipele de fotbal este greu să joace în La Paz din cauza răului de altitudine (*el soroche*),

chiar și brazilienii, care au cea mai bună echipă din lume, au fost învinși: Bolivia – Brazilia 2-0.

Atunci, meciul retur a fost programat în orașul brazilian Recife, unde e cald și umed, iar bolivienii nu-s obișnuiți la acest climat, rezultatul final: Brazilia – Bolivia 6-0 !

★

În localitatea Chacaltaya, din Lanțul Muntos Real, există cea mai înaltă stațiune de schi din lume.

★

Verbe întrebuințate frecvent în spaniolă:

Deber = a trebui; *Llavar* = a aduce;

Dar = a da; *Tomar* = a lua.

Le scriu pe carnețel ca să le memorez.

★

Un fruct ca poamele uscate, *quisa*.

O gogoasă cu brânză, *pastel*.

Un suc, precum magionul de prune, fiert: *api*.

★

Amas-zonas = (tu) iubește zonele; *ama-zona* = (el) iubește zona.

Amazonul este fluviul cu cel mai mare debit din lume. Din Munții Anzi până la Atlantic se întinde pe 7.000 km, considerat de la izvoarele Apurimac, trecând prin Peru și Brazilia, cu un bazin de 6.000 km². Regiune slab populată, în special cu triburi de indieni.

22.05.2007

Prin Agencia de Viajes y Turismo „Inka's Archaeological Tours”, din La Paz, făcusem rezervație și plătisem 213\$ de persoană pentru a merge la Arequipa și de-aci la Canionul Chivay-Colca pentru a vizita terasele pre-incașe (incluzând hotel, micul dejun, ghid, autobuze), dar... ghinion.

Transporturile boliviene au declarat grevă în toată țara! Au blocat străzile principale, și nu putem trece din La Paz spre Arequipa. Ne oprim în Laja (cam la ½ oră de capitală). Șoferul încercase niște drumuri de țară, neasfaltate, pentru a ocoli bloqueo, întrebuse și-un cioban care păștea vaci și oi pe câmp – fără succes. Chiar și vama era închisă, deci intrarea în sau ieșirea din Bolivia pecetluite. Punctul de frontieră prin care urma să ajungem în Peru era Desaguadero.

Lilia supărată, eu nervos...

Ne-am întors direct la aeroportul din La Paz. Bani erau pe terminate, doar vreo 350\$ rămași pentru șapte zile, neavând nimic plătit (hotel, mâncare, alte pachete de scurte călătorii). Noroc cu VISA, cartea de credit, am plătit biletele de avion La Paz – Lima = 345\$ de persoană.

M-am certat cu Ulises, directorul agenției [are numele celebrului erou mitologic grec], i-am cerut să ne restituie banii, bineînțeles vom fi penalizați (deși nu-i nici vina noastră, nici a agenției)...

Când pierzi bani, nu-i nimic;

Când îți pierzi companionul, pierzi jumătate din tine;

Iar când îți pierzi sănătatea, pierzi totul.

Poliția n-are autoritate în fața demonstranților, care cer guvernului să scadă taxele.

Bolivia este printre cele mai sărace țări din America Latină, după Haiti și Honduras, urmată de Cuba.

E un obicei Sud-American de a protesta blocând șoselele, dar sunt afectați oameni nevinovați – în loc să înconjoare/blocheze clădirea guvernului sau președintelui...

12 ore stau în Aeropuerto Internacional de la Ciudad de EL ALTO (care aparține capitalei La Paz) citind/studiind articole, despre distanțe metrice în raționamentul nesigur, ambiguu, paradoxist, folosit în cibernetică la fuziunea sensorilor (autori: Branco Ristic, răposatul Philippe Smets,

Anne-Laure Joussetme, Dominic Grenier, prietenul Éloi Bossé)
în vederea îmbunătățirii normei city-block.

★

Analog privind măsura de similaritate dintre
probabilitățile subiective (autori: Javier Diaz, Maria Rifqi,
Bernadette Bouchon-Meunier).

★

Mai am și-un eseu despre Unificarea Teoriilor Artistice,
pe care îl purec, îi reordonez ideile, îl corectez. Trebuia să fi
fost gata înaintea călătoriei de documentare incașă și pre-
incașă, dar n-am mai avut timp.

★

Taxa de aeroport în La Paz: 24 \$.

Cu AeroSur, companie aeriană, la miezul nopții, spre
Lima, pentru a scăpa de blocadă – noroc că nu-s și avioanele...
blocate.

23.05.2007

28 \$ camera la Hotel Recibe în Lima.

Ne-am culcat la 2:05 noaptea.

★

Dimineața ne mutăm la Hotel Europa, chiar în centru
(Plaza San Francisco), cu numai 35 soles ($\approx 11,24\$$) pe noapte.

★

Vizităm Mănăstirea San Francisco.

Ordinul Franciscan a fost înființat de San Francisco de
Assisi în 1210 împotriva creșterii rolului banilor în rândul
clericilor dar și al laicilor. A fost aprobat de Papa Honorius al
III-lea în 1223.

Franciscanii trebuiau să trăiască din munca lor și să
predice prin orașe.

În sec. 17 Ordinul se împarte în radicali (Spirituali), și
moderați (Observanți).

Astăzi există trei ramuri: franciscanii propriu-ziși, capucinii, și conventualii.

Catedrala *Santisima Virgen De Chapi*.

Jesus Christus / Deus Homo / Vivit Regnat Imperat.

Domul de lemn construit în 1625.

Biblioteca mănăstirii, cu scări interioare în formă de melc, din sec. 17, conținând peste 25.000 volume rare, incluzând primul dicționar publicat de Academia Regală Spaniolă.

Ceasloave vechi de-un metru lățime.

Sala de cor religios: cu sfinți desenați (stil baroc) și cariatide. Are 130 de scaune gravate, o tribună, și orgă.

Ghida grăiește numai în spaniolă, și repede – ciulesc toate urechile, de-abia pricep câte ceva...

Archicofrandia de la Purisima (1578-1998).

Muzeul de Artă Viceregală și catacombele.

13 tablouri de franciscani, printre care San Francisco Solano – decedat aici.

Sala de reuniune a franciscanilor.

Picturi murale anonime.

11 tablouri înfățișând „*La Pasion de Cristo*” [Pasiunea lui Christos].

Tehnica de clar-obscur în pictura religioasă.

La subsol un labirint plin de oseminte umane (predomină femururile), craniile (peste 25.000). Catacombele au fost descoperite în 1943.

Se crede că existau pasaje subterane secrete între Catedrală și Tribunalul Sfântei Inchiziții.

Textile din pene – parc-ai pune mâna pe-o pasăre.

Vase de ceramică înfățișând o ceremonie în care oamenii se țin de mână, ca-n hora românească.

Sala erotică pre-încașă: sculpturi cu... penisuri umflate, mari... femei cu vagine largi... acte sexuale în diverse poziții...
[Mai văzusem așa ceva pe templele din Kajuraho în India!]

★

Vânzători ambulanți circulă printre mașini.

★

Muzeul de Cultură Națională, cuprinzând piese antropologice, etnologice, și etnoistorice. Clădirea proiectată de arhitectul polonez R. Malachowski.

Galeria artiștilor tradiționali.

Dintre cercetătorii culturali peruani: Max Uhle, Julio C. Tello, Luis E. Valcárcel, José Sabogal, José María Arguedas.

★

Plaza Dosa de Mayo: în formă circulară, având 8 clădiri de același stil. Un polițist mă avertizează să fiu atent să nu mi se fure aparatul de fotografiat din mână.

Frumoasă vreme în Lima: dulce, umidă, călduță – e plăcut să te plimbi.

★

Universidada Nacional Federico Villarreal.

★

– Nasul tău parcă e piele de șarpe care se jupește, râde Lilia. {M-am ars de soare, sunt și răgușit, ras în cap...}

Pe jos până la Piața San Martin, construită pentru aniversarea centenarului independenței (survenită la 28 iulie 1821) a Perului. Statuia, ridicată de Mariano Benlliure, reprezintă pe José de San Martin, eliberatorul.

Muzeul Aurului din Peru

Columb a plecat din Palos în 1492 cu intenția de-a găsi drumul spre Indii, unde se zvonea c-ar exista mult aur. A descoperit, în schimb America, iar pe băștinași i-a numit, din greșeală, „indieni”, fiindcă el credea că ajunsese în India! Și așa le-a rămas numele.

De pe vremea lui Pizarro, s-au născocit legende despre aurul „ascuns” de incași, iar indienii care ar fi știut unde se află ar fi fost spânzurați de crengile pomilor - ca să nu destăinuie locul.

Viceregi (guvernatorii din colonii, subordonați regelui) au efectuat săpături neștiințifice, distrugând multe obiecte de artă pre-columbiană. Căutătorii de comori au profanat tombe, monumente religioase.

★

Obiecte din aur, argint.

Mumii pre-incașe. Cranii.

O colecție de arme din țări diverse.

Există și-un hol japonez cu armuri.

★

Aurul se topește la 1063 grade centigrade [pe scara Celsius; termen adoptat din 1948], cuprul la 1083°, platina la 1773°. Însă prin combinarea metalelor, se poate scădea punctul de topire.

Estadio Nacional de Fútbol [Stadionul Național de Fotbal].

El Palacio de Justicia [Palatul de Justiție]. Hotel Sheraton. *El Centro Civico* [Centrul Civic], cea mai înaltă clădire peruană: 42 de etaje.

★

Hagi și Gică Popescu văd că sunt cunoscuți și-n America Latină, fiindcă au jucat la F. C. Barcelona.

Echipe de fotbal peruane: Alianza Lima, Universitario de Lima, Sport Boys Callao.

★

Basilica del Rosario. Templo de Santo Domingo. Slujbă la ora opt seara.

Iglesia Negresa la Mesa.

★

Moda la femei: pantofi cu botul foarte ascuțit și toc cui.

★

Chicha = suc roșu-negru, fierbinte (0,5 sol = 0,16 \$).

Churro español = un cornuleț în formă de... penis, cu cremă la mijloc.

366 \$ excursia la NASCA, o cultură pre-incașă între anii 100-600 d.C.

Indienii Nasca tăiau capetele inamicilor, le mumificau, le cusau buzele, și le atârnavă de curele... Ei locuiau în văile râurilor Grande, Ingenio, și Nasca.

Pe coastele peruane se manifestă un fenomen climatic, numit *El Niño* [Copilul-Christos], printr-o încălzire anormală a oceanului, provocând o dereglare mondială a vremii. Acesta-i urmat de o răcire a timpului [fenomenul *La Niña* = Fata], care aduce secetă.

Nasca au dispărut datorită secetei și războaielor cu alte grupuri etnice. Dar au lăsat celebrele „Linii Nasca”, în câmpia San Jose, la 440 km de Lima, investigate de arheologi din 1926, dar numite de profesorul Paul Kosok drept „cel mai mare calendar astronomic din lume”. Ele reprezintă păsări, pești, plante, forme antropomorfe.

Maria Reiche și Paul Kosok susțin ca aceste linii ar reprezenta constelații, solstiții și echinopții, dar alții cred că ele sunt coreografii de dansuri religioase, ori halucinații ale șamanilor, sau ar fi fost desenate de către... extra-terestre!

El Puerto maritimo [Portul maritim] Callao.

Cică să nu mergem pe jos în zona asta, fiindcă e mafie și ne jefuiește...

Intrarea la Fortăreața Regală Felipe costă 6 soles pentru localnici, dar 12 soles ($\approx 3,85$ \$) pentru străini.

Cazarmă pentagonală, la ocean, din sec. 16, dar activă și astăzi (vedem soldați făcând instrucție).

Reflectă lupta Marilor Puteri pentru colonii. Spaniolii au fost atacați, începând din 1579, de englezi, francezi, olandezi, și chiar nemți – dar au reușit să-i respingă. Fortăreața avea trei rânduri de tunuri, pentru apărare.

Ne-a pus ghida o video în spaniolă despre istoria locului, dar nu se-auzea prea clar.

O machetă a fortăreței.

Casa guvernatorului era înăuntru.

O capelă.

Colecție de arme vechi.

Un muzeu de omagiu adus femeilor peruane căsătorite cu ofițeri spanioli, care culegeau informații militare și le transmiteau luptătorilor pentru independență.

Statuia Soldatului Necunoscut (*Soldato Desconocido*).

În depărtare se zărește Insula San Lorenzo.

Există și un *Museo de Marina* în apropiere.

★

Are și Lima un China Town (cartier chinezesc). Mulți asiatici au emigrat în America Latină, care-i încă slab populată prin comparație cu Asia și Europa.

Dinăm la o cârciumă ordinară:

- *sebiche* = mâncare de vegetale amestecată cu pește murat, boabe de porumb copt, caracatiță (!), melc, și sepie (!) [5 soles ≈ 1,61 \$];

- apoi *mimpao* = o pâine albă precum coca, umplută cu carne;

- *leche de coco* = lapte de nucă de cocos (dulce, maroniu, prăjit);

- *nispero* = fructe roșii, cu zahăr ars deasupra.

★

Cimitirul Los Angeles [*Los Angeles*, mă gândesc și la orașul din Statele Unite, înseamnă Îngerii].

★

Cei mai mulți turiști sosesc în lunile iulie – octombrie, ne destăinuie taximetrul, în special din SUA, Anglia, țările sud-americane, Japonia, Coreea de Sud.

★

Sunt mereu răgușit, cu usturimi în gât...

★

Folloto = foaie; *Rey* = rege; *Puente* = pod;
Pueblo javon = oameni săraci [trecem prin mahala].

★

Seara, nimerim în La Plaza Caruka Grande, denumită în onoarea unui compozitor.

Cântăreți folclorici îmbrăcați în *panchio*.

Melodii vesele - colorate aș zice.

Spectacolul este dedicat interpretei de muzică populară Pastorita Huaracina.

25.05.2007

Lilia arată ca o pisicuță adormită.

Ni se dau pături să punem pe genunchi – e curent, răcoare.

Primum și câte-o pastilă de rău de mare (*dimenhidrinate*), cu un păhărel de apă.

Șapte inși ne legănăm în valurile șalupei... Unul zice că nu-i e frică, el înoată mai bine ca... peștii!

Cerul noros, poluat.

Trecem pe lângă Insula San Lorenzo (8 km lungime, și 2,5 km lățime), militară, cu plajă prezidențială. N-avem voie s-o vizităm.

Ceață mereu.

O turistă chiar din Lima, Betsy Buitrón, este biologistă marină – studiază înmulțirea peștilor.

Pe ghidă o cheamă Margot.
Simt goluri în stomac, mi se-nvârte capul...

★

O altă insulă, El Frontón, apare la orizont, fusese transformată în pușcărie pentru cei mai înrăiți criminali și hoți (mi-amintește de Alcatraz, fosta închisoare insulară din Golful San Francisco în SUA).

Aici s-au revoltat prizonierii, gardienii nu puteau să-i potolească, iar președintele țării dăduse ordin s-o bombardeze în 1986. Pușcăriașii stăteau liberi pe El Frontón, fiindcă apa era rece și insula departe de țarm.

Un infractor celebru, Guillermo Portugal, alias La Gringa pentru că mai scăpase odată de la închisoare travestit în femeie!, a reușit să evadeze. Cum? A prins o focă, i-a luat pielea și s-a învelit în ea pentru a-i ține de cald, s-a uns și cu grăsime pe corp - strat protector contra apei friguroase, iar când înota și-a pus deasupra un pelican mort ca să-l camufleze.

Apoi s-a refugiat în Ecuador. După mulți ani de exil s-a-ntors în Peru, ca om serios, s-a făcut mecanic, și-a povestit pățaniile sale.

Urât miroase locul... ca la o cocină de porci. Margot ne dă vată cu alcool s-o punem la nări.

Animalele rag, țipă, mugesc... Stau la soare pe pietre, ori se-ncolăcesc prin valurile oceanului.

Focile sunt teritoriale, dacă intri în zona lor te pot ataca.

Există și pelicani, dar și-o pasăre numită *piquero*, care se aruncă în picaj, câte 6-7 deodată, să prindă pește, dar orbesc deoarece pătrund în apă cu ochii deschiși.

La-ntoarcere n-am mai rezistat, și-am vomitat peste bordul șalupei, liniștindu-mă... după care m-am dus în spate și m-am culcat, acoperit cu o pătură... mă simțeam bine.

Pe Lacul Titicaca nu erau valuri ca pe ocean.

26.05.2007

În timp ce Lilia probează zeci de perechi de sandale, pantofi, geici, pulovere și pantaloni, eu gust tot felul de fructe, sucuri, dulciuri, mâncăruri exotice.

★

Champa = o prăjitură mică, galbenă, precum cozonacul.

Chirinoya, lucuma = fructe.

Suc de *quinua*.

Cumpărăm 6 ouă fierte [1 sol $\approx$ 0,32 \$], mici, pistruiate, făcute de-o pasăre numită *codorniz*.

Caldo de gallina y un poco de carne = ciorbă caldă de găină cu puțină carne [2 soles = 0,64 \$].

★

La tarabe vânzătoare cu copii legați în spate.

Am trecut peste râul Rimac, ce taie Lima, în cartierele mărginașe. Trebuie să fim atenți la buzunare...

27.05.2007 (Duminică).

Pe strada Simon Bolivar luăm un taxi pentru Grădinile Zoologică și Botanică. 9 soles ($\approx$ 2,89 \$) intrarea.

Eram doar în cămașă, dis-de-dimineață, și mă luase cu frig.

Țipau papagalii...

Maimuțe mici ca șobolanii, de le ții în palmă.

Alte maimuțe cu... fundul gol (fără păr la șezut).

Lebede negre (paradoxismul naturii).

Acvarii pline de pești pirana – cu dinții ca de fier.

Urâte jivine șerpilor aștia!

Insectare de fluturi la muzeul zoologic.

Pinguinii (*Spheniscus humboldti*) înoată prin apă ca niște avioane cu aripile deschise – mici precum rășuștele.

Grădina Botanică – aprins colorată, ca un mozaic de flori, cactuși, lotuși pe lac.

★

O expoziție de minerale. Plătim încă un sol intrarea.

Există minerale metalice (aur, argint, cupru, plumb, zinc, aluminiu, etc.) și minerale nemetalice (sare, argilă, granit, marmură, etc.).

Procedee folosite la Institutul de Mine pentru depistarea diamantelor în pietre, zăcăminte.

Coborâm cu ascensorul într-o mină.

Metode de performare și transportare a mineralelor pe vagonete.

★

Vizităm Muzeul de Știință și Petrol.

Despre extragerea și prelucrarea petrolului.

★

Festival folclórico în complexul Jockey Plaza din Lima.

Triburi din Amazon cântă, dansează, îmbrăcați în veștminte populare. Unii mai goi – ca-n junglă, legați cu frunze sau flori.

Nu știi la ce trib să mergi mai întâi.

Au improvisat mici lăcașuri, colibe specifice, ca la teatru. Identific și descendenți germani (mai blonzi); întreb o tipă, și-mi răspunde că nu mai vorbește germană.

Fanfara cântă și militarii defilează în Plaza de Armas.

Lume puhoi.

★

La restaurant urmăresc un meci de fotbal: Cienciano (din Cusco) – San Martin (din Lima) în timp ce mănânc, dar Lilia se enervează că nu poate pleca din cauza mea.

28.05.2007

Avionul nostru pleacă la 11 nopatea, deci încă o zi la dispoziție.

Centro Cultural de Escuela Nacional de Bellas Artes

Deși parțial închis, mi-au dat voie să intru.

Școala de Arte Frumoase pregătește studenți în pictură, sculptură, restaurare și conservare, educație artistică, și gravură.

Gravura cuprinde tehnici de:

- xilografie = tipărire cu ajutorul unei plăci de lemn cu fire gravate;

- litografie = imprimarea de desene făcute cu cerneală sau cu creionul gras pe o piatră calcaroasă (inventată de A. Senefelder în 1796);

- serigrafie = procedeu de imprimare folosind plăci cu anumite forme pentru a reda aceste forme;

- colagrafie și *intaglio*;

plus artă digitală, foto gravură, și reciclarea hârtiei.

Muzeul Inchiziției și al Congresului

Intrare gratuită.

Tribunalul Inchiziției a fost instaurat de papalitate (Innocent al III-lea, în anul 1199) contra ereticilor (musulmani și evrei), și a fost abolit la începutul sec. 18.

Se foloseau interogatorii, anchete (*inquisitio*, de unde și numele), torturi fizice, pedepse, cenzuri religioase – mai ales de către prelații dominicani.

Ordinul Dominican a fost inițiat în anul 1215 de Sf. Dominic, pentru a lupta împotriva ereziei, pledând pentru o societate comunitară unde se predică Cuvântul lui Dumnezeu.

Acest tribunal ecleziastic punea oamenii „să se confeseze” de păcatele săvârșite...

Femeile acuzate de vrăjitorii... Evreii sunt expulzați în

1492 din Spania, iar în 1496 din Portugalia. Ultimul bastion musulman rămas în Spania, la Grenada, este izgonit în 1492.

Muzeul prezintă Inchiziția din Peru, al cărei tribunal fu creat în 1569, sub regele spaniol Filip al II-lea.

Am văzut sala de tortură, unde „păcătoșii” erau maltratați, apoi închiși în celule strâmte subterane.

★

Lilia zice c-a găsit un cadou... pentru ea (nu invers!)... un șirag de mărgele incașe... să i-l cumpăr...

N-am încotro!

★

Am pierdut dicționarul englez-spaniol / spaniol-englez, îl țineam în buzunarul de la spate.

Dar sunt bucuros că mă-ntorc acasă... *Home, sweet home!* [Acasă, ce bine-i acasă!]

Bun de tipar: octombrie 2008

*Tipar executat la Tipografia OFFSETCOLOR Rm.Vâlcea
Calea lui Traian, nr. 47, tel./fax: +4 0250 732522; rds: +4 0350 405986
e-mail: offset_color@yahoo.com*